

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5737/A/1

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5737/A/1

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5737/A/1

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5737/A/1

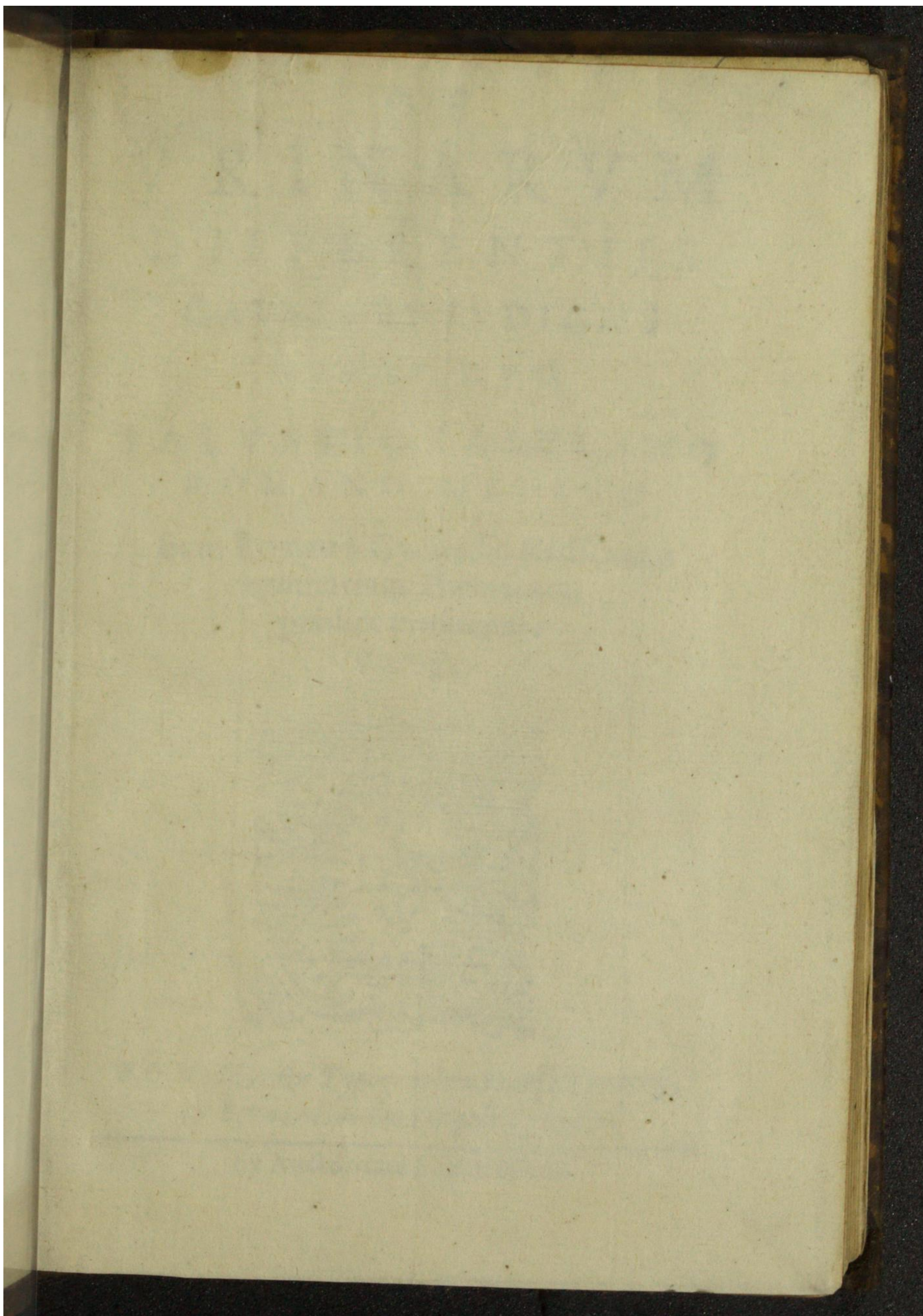
Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5737/A/1

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5737/A/1

E. XII. f
16

5737/A/1

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5737/A/1

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5737/A/1

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5737/A/1

41544

DE VRINARVM DIFFERENTIIS CAVSIS ET IVDICIIS LIBRI DVO

SALVSTIO SALVIANO
ROMANO MEDICO

Et in Romano Gymnasio Medicinam
ordinariam Theoricam,
publice profitente,
Auctore.

ROMAE, Ex Typographia Iacobi Tornerij,
& Bernardini Donangeli. 1587.

Ex Auctoritate Superiorum.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5737/A/1

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5737/A/1

ILLVSTRISSIMO,
AC REVERENDISSIMO
HIPPOLYTO RVBEO
S.R.E. Cardinali Amplissimo Patrono Opt.

SALVSTIVS SALVIANVS.
S. P. D.

Os Duos de Vrinis libros, Post omnia à me promissa Medicinæ opera ædere deliberaueram: tam iustis motus rationibus, vt illæ etiam diu me ambiguum detinuerint, an hęc eadē opuscula terris perpetuo abdita seruare expediret. In primis auté mouebar, ob multitudinem illorum hominum, quibus illa reprehendendi magna prębetur occasio, Vbi plurimas inuenirent opiniones contra communes, & iam diu receptas conclusiones, quas procul dubio, iuxta eorum morem, superbię ac

temeritati aſcribent: ſed tandem apud me præualuerunt amicorum, & diſcipulorum preces, qui cum hanc difficillimam materiam nouis, & ante hunc diem inauditis modis à me pertractatam audiuerint, illa ſe plurimum delectari oſtenderunt, vtque typis traderem, etiam atque etiam rogauerunt: Idque libenter feci, putans euenire facile poſſe, vt detractorum ora claudãtur: qui cum ſciuiſſent, me ſuperiori anno, hæc, & alia promiſiſſe opera, illicò affirmare cœperant, promiſſa non fore præſtiturum, perinde ac de otioſo homine dixiſſent: animaduertentes quanto temporis ſpatio, quantoq; ſtudio, & labore, opus ſit ei, qui tale ſuſcepit onus: Quod ſi vt decet, conſiderabũt, ac ſubtiliter rationes & cauſas, quæ me ad recedendum à communibus ſententijs coegerũt cognoſcẽt, gratiſſimum mihi erit, ſi reales ac rationabiles ſolutiones, & reſponſiones, afferent, neque tunc ego meas damnare propoſitiones erubeſcam: Vel me à quocunque ediſcere pudebit, non immemor quod mari magno ac vaſto,

me

me ipſum commiſi, & ingenti vagor la berintho, in quo cum nihil certi appa reat, licet multas mihi viſus ſim ſolue-re difficultates, reliqui tamen pleraſq; indeciſas, quas ſaltem calcarium loco efficient, vt alij ſubtilius inueſtigent & conſiderent, quam ij, qui cõmunibus ſententijs acquieuerunt, inueſtigarũt, & conſiderarũt: Quod opus aggrediẽtur, excitati à lectione propoſitionũ, quas ego ab alijs auctoribus intactas adduxi, quæ ſi forte puriſſima non eni-teſcent veritate, munitæ ſaltẽ dignis conſideratione rationibus inuenien-tur, ſicut illas munire neceſſe erat, cum apertiſſimum eſſet communes ſenten-tias, magna ex parte praxi mirum in modum aduerſari, illiſque ſatis expe-rientiã obſtare. Vnde neceſſe eſt con-cludere, in hac profundiſſima de vri-nis materia, nihil certi reperiri, nemi-nemque de vrinis cõfidere debere, quę pluries vſque ad ægroti obitum pul-chre, ac optime perſpiciuntur, e con-tra vero tempore reſtitutę ſalutis, mor tiferæ cernuntur: Hęc autem vrina-rum ambiguitas, & incertitudo, in fe-

bribus

bribus euidentius dignoſcitur, ac per vrinas nullam mihi videtur de eſſentia, vel de temporibus earumdem febrium, prouenire poſſe notitiam, vnde aliquid iure prędici valeat, licet fortaſſe, maiori dignę ſint conſideratione vrinæ, in morbis in illis partibus poſitis per quas viam ducit vrina. Quare ſi in hoc meo tractatu, vrinas ego etiam circa febres, & pro cognitione temporum febrium obſeruo, vnuſquiſque pro certo habeat, quod non propterea quicquam certi ab vrinis colligi poſſe arbitror, ſed id facio, ne ſolus remaneam ab Hyppocrate, & Galeno rebellis. Pro viribus tamen conatus fui, magis veriſimiles reddere, & aſſignare rationes, & cauſas, quam meo iuditio alij fecerint, vbi vero quęſtiones magis ac magis arduas & difficiles inueni, ſat mihi eſſe cenſui, eas diffi-cultates proponere, alijs illarum ſolutiones relinquẽdo, Idque non ab re eſſe duxi, ratus etenim ſum, ita ſilentiũ fore imponendum alicui, qui terminorum inſcius, meos labores damnare auſurus eſſet: quod vtique non audebit,

bit, dum se ad solutiones inueniendas ineptum reperiret, sed potius eruditis cogitandum relinquet, quorum erit cortice pretermisso, medullitus perquirere, & rerum substantiam nõdum minutim perspectam, altius perscrutari. Breuitati obscuritate tamen expulsa, in hoc difficillimo tractatu, pro viribus studui, & lucido ac nunquam satis laudato ordine, facilitatem potius quã in dicendo elegantiam sum sectatus, sufficit enim mihi lectoribus me nõ fore molestum: dum nihil intactum relinquendo, vocibus ac terminis medicorum vtor, culpamque & notam ab indoctis quorum detrahere, & lacerare proprium est, euitare, qui quæsito colore amoris & fidelitatis erga communes sententias, & antiquitatem, canino dente mordere, ac vatiniano odio prosequi non desistent, Quod cum indignum sit nobilibus, & egregijs viris, licet hi nobiles & egregij perpauci existant, ab his paucis cupio & exopto, hoc meum opusculum libenter, ac hilari animo accipi. Si autem vnquam hoc mihi sperare licuit, huic meę

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5737/A/1

ſpei, hodie fas eſt magis eſſe locum, cũ ab Illuſtriſſ. Amplitudine tua, ob ſummam quæ tecum orta eſt benignitatẽ, in tuorum familiarium numerum, ſim relatus, ſub cuius quidem clypeo, mo do maleuolorum detractationem, timere vanum eſſet, cum omne genus hominũ videat, quanto reddatur honore dignus, qui in præſtantisſimæ no bilisſimæque Rubeorum familiæ addi torũ numero ſe aſcribi obtinuit; à qua velut ab equo Troiano, tot præclariſ ſimi deuenerunt hæroes, ſtrenui, & in ſignes Duces, acerrimi patriæ defenſores, Galliæ Ciſalpinæ, ac totius Italiæ ornamentum, atque tutela; tanto magis hoc fæliciſſimo tẽpore Illuſtres redditi, ob ſummum ſuperadditum Il luſtriſſ. & Reuerendiſſ. Amplitud. tuæ ſplendorem, cuius incomparabiles vir tutes, à Sixto V. Pontif. Max. bene cognitæ, ad cardinalatus apicem Ampliſſimam perſonam tuam extulerunt, Vbi adeò dignitatis culmini vndique ſatisfacis vt altiora, meliora etiam de te quilibet expectare poſſit, interea te optimum Mæcenatem, omnes docti

prę-

prædicent, in quorum numero licet mihi non contigerit locum dari, ſatis tamen, & abunde datum exiſtimo, Vbi Illuſtriſſ. Amplitudinis tuæ medicum me eſſe conceſſum fuit: cui à Deo opt. max. pro Reipub. Chriſtianę vtilitate, vitam diu incolumen precor. Romæ die 22. Decembris. 1586.

DE-

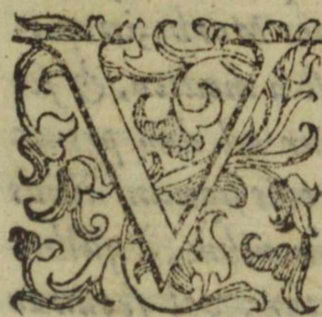
Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5737/A/1

DE DIFFERENTIIS, CAVSIS, ET IVDICIIS VRINARVM

LIBER PRIMVS

SALVSTIO SALVIANO
Romano Medico Auctore.

Rinam esse excremẽtum tenue primæ concoctionis, abunde satis alibi demonstrauimus. Lib. 1. de concoctione cap. 5.

De qua quidem Tria veniunt consideranda, primo quorum morborũ Vrina sit signum, secundo quid in illis significet, & quid possumus præsagire ex Vrina, tertio & vltimo, quomodo Vrina talia posit præsagire, atque significare.

Quæ quidẽ pertractatio est adeo difficilis, vt patiatur grauissimas difficultates: nõ erit igitur mirum, si aliorum omisis opinionibus, cogar multis rationibus, recedere à cõmuni opinione, & propria, atque peculiari sen-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5737/A/1

ri ſententia, reſpondere ad prædicta quæſita: & ſi bono, ac leto animo benigne rem ipſam ſuſcipiatis, ſpero Diuino fauente Numine, pertractationem iſtam valde difficilem, & obſcuram, reddere vobis facilem, & clariſſimam.

In quibus morbis, Vrina conſideranda ſit à medico. Cap. I.

VT ergo deueniam ad primum quæſitum, dico quod omnes Morbi, in quibus Vrina conſideranda eſt à medico, & ſolet eſſe ſignum, reducuntur ad duo prima genera: aut enim primo erit ſignum illius morbi qui naſcitur ex humoribus, à quibus Vrina immediate ſecernitur; vel ſecundo erit ſignum illorum morborum, qui ſunt in illis partibus, per quas vrina tranſit, & expellitur.

Quoad primum genus, poſuimus illā particulam immediate quoniam licet Vrina ſit excrementum tenue primæ concoctionis, nō tamen excernitur in prima concoctione: ſi enim tunc educeretur, oſtenderet morbos, & vitia primæ concoctionis, ſicuti fæces oſtendunt, vt docet Gal. 2. progn. com. 27.

& pri-

& primo epid. com. 2. tex. com. 44. cum sit crassum excrementum primæ concoctionis, & in ea separantur & excernuntur; sed Vrina mixta simul cum chilo per venas messaraicas, & ramos venæ portæ, defertur in substantiam epatis, & inde simul cum sanguine ad venam cauam, vt alibi demonstrauimns. Lib. 1. de concoct. cap. 5.

Ex his necessario sequitur, quod dum chilus in venis messaraicis concoquitur, & recipit imperfectam formam sanguinis, etiam & ipsa Vrina quæ mixta est cum sanguine, recipit aliquam alterationem, cum non possit conquoqui, eo quia est excrementum: & cum eadem Vrina mixta cum illo rudi, & imperfecto sanguine, per ramos venæ portæ deferatur ad epar, vbi chilus perficitur & recipit perfectiorem formam sanguinis, necesse est etiam vt saltim per accidens, ipsa Vrina, in ipsa secunda coctione, & sanguificatione, quæ fit in epate, à naturali calore, & carne ipsius epatis, aliquam patiatur alterationem. & mutationem, ratione cuius alterationis, & mutationis factum est, vt Vrina aliquo modo (improprie loquendo) dicatur concocta, sicuti & cætera excremēta possunt dici concocta, pro vt sunt euicta,

Gal. 2. progn. com. 27.
1. de crisib. cap. 12
1. epid. cō. 2. tex. cō. 44.
Auic. 2. 1. doct. 3. c. 1

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5737/A/1

euicta, & alterata eo modo quo possunt à natura: ex 2. de rat. vict. com. 44. & eadem ratione factum est, vt Vrina dicatur signum secundæ concoctionis, & facile possè demonstrare perfectionem, aut vitia, secundæ concoctionis, & an chilus per secundam concoctionem, optime conuersus fuerit in sanguinem, nec ne, & an humores qui in venis continentur, bene vel male se habeant, & ex consequenti Vrina erit signum illorum Morborum, qui ortum ducunt ex humoribus peccantibus ad intra venas, licet Vrina non sit excrementum secundæ concoctionis: nam cum in secunda concoctione in venis mesaraicis, & in epate, simul cum chilo, & sanguine alteretur, & immutetur, facile poterit demonstrare optimam, aut malam dispositionem sanguinis, & humorum qui generantur in secunda concoctione in epate, eo quia si sanguis, et humores, qui continentur in venis, optimi fuerint, necesse est vt etiam et ipsa Vrina, quæ simul cum humoribus, et sanguine mixta est in venis, optima excernatur: sicut si vrina mala fuerit, et præter naturam, significat humores existentes in venis, recessisse à proprio temperamento, et esse præter naturam:

1. de crisib. cap. 7.

ram:

ram; secundo indicat etiam Vrina, et est signum illorum Morborum, qui occupant illas partes, per quas quidem pertransit vrina, dum à renibus per venas emulgentes atraitur à vena caua vt excernatur, et quoniam pertransit per Renes, Vreteres, per vesicam, et per meatus Vrinarios, ideo omniũ harum partium Vrina est signum, indicat enim affectiones illorum membrorum: eo quia si aliqua dictarum partium fuerit exulcerata, cum in vlcere neceßario generetur sanies, et pus, quod mixtum cum vrina, cum ea simul mingitur, ideo vbi videmus saniem cum Vrina, iudicamus atque certe cognoscimus, adesse vlcus in renibus, uel in vesica, aut in vretere, vel in meatibus vrinarijs: similiter si vrina retineatur, indicat atque demonstrat esse aliquam obstructionem in vna dictarum partium, per quam pertransit vrina, etc.

Patet igitur, Vrinam non esse signum nisi horum Morborum, et ideo hallucinari, qui in omnibus morbis, vrinam considerant, tanquam signum omniũ morborum cum præter ista duo genera morborum, in nullo alio morbo, primo, et per se consideranda, et inspicienda sit vrina à medico, vt

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5737/A/1

4. aph. com, 77. 1. desis. c 7. 3. de cris. cap. 3. 2. proquo com. 27.

co, vt enim docet Galen. cum ex venis deducatur vrina et à renibus prolectetur, in his vero percoletur, indeque per canales vrinarios in vesicam transmittatur, atque in ea vt receptaculo asseruetur, quicquid in ipsa præter naturam apparuerit, aut venas, aut renes, aut vesicam, male habere. hæc Galenus: Pro maiori tamen declaratione hoc vnum aduertatis, quod in pleuritide (et id quod dico de pleuritide intelligatis vos de quocunq; alio morbo) vrina non est inspicienda à medico, tanquam signũ pleuritidis, cum nihil possit demonstrare, eo quia materia quæ continetur in parte inflammata, et parit pleuritidẽ, non potest educi per vrinã, sicut euacuatur per sputum, et ideo sputũ, & nõ vrina consideranda est in pleuritide, nisi valde per accidens, eo quia si in pleuritide vrina mala sit hoc dicitur malũ signum nõ quia significet aliquid mali circa pleuritidẽ sed dicitur malum signum pro vt ostendit et significat humores existentes in venis ipsius pleuritici esse male affectos, et recedere à proprio, et naturali eorum temperamẽto, et tunc erunt duo morbi: sed si vrina sit bona, erit bonum signum, non tamen ratione pleuritidis quia potest esse vrina bona, et

1. de crisib. cap. 7. 3. de cris. cap. 3. 3. epidem. com. 3. in 6. egroto.

tamen

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5737/A/1

tamen pleuritis sit letalis ac mala, sed illa Vrina optima in pleuritide dicitur bonum signum, quoniam significat humores in venis ipsius pleuritici, esse bonos, & secundum naturam, hoc autem est valde bonum, quoniam natura facilius poterit curare ipsam pleuritidem, cum non fuerit occupata circa aliud vitium; & sic de cæteris.

Vrina in prædictis morbis, est signum demonstratiuum. Cap. II,

CVm ergo Vrina in prædictis morbis, veluti signum consideranda, ac inspicienda sit à medico, & signa sunt in triplici differentia, vt Demonstratiua, Memoratiua & Prognostica, quod nam signum erit Vrina in dictis morbis? Gal. tegn.

Respondeo esse signum demonstratiuum: demõstrat enim & significat præsentem affectionem, sanitatem aut morbum, &c.

Sed pro maiori declaratione, tria hic veniunt consideranda: primo si Vrina est signum demonstratiuum & talia signa sint in multiplici differẽtia, quod nam signũ erit vrina: secundo quid solent significare signa demonstratiua: tertio esto quod sit signum

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5737/A/1

demonstratiuum, an significet, & demonstret omnia illa quinque, in illis morbis, in quibus vrina inspicienda est à medico.

Quoad primum quæsitum, Respondeo, quod omnia signa Demonstratiua, reducuntur ad tria prima genera: aut enim sunt Actio læsa, aut Qualitas mutata, vel Exiens mutatum: Actio dicitur læsa tripliciter, aut primo quia sit deprauata, vt hallucinatio visus: vel debilis vt debilis visus: aut tertio quia sit abolita, seu omnino corrupta vt cæcitas.

Qualitas vero dicitur mutata, vt color liuidus, vel niger in vrina, aut in parte exulcerata & dolēte: similiter si extrema frigeant, vt in febre pæstilenti dicitur mutata qualitas, & est signum demonstratiuum in illa febre.

Sed Exiens mutatum, multis modis dicitur, primo quoniam id quod excernitur, à toto genere sit præter naturam, vt cum educitur sanies, & pus, veluti caruncule, pinguedo, ramenta, similiter si sanguis excernatur per nares, Vrinam, per os &c. omnia ista dicuntur excrementa mutata, eo quia excernitur id quod non debet excerni, vt sanguis & id quod à toto genere est

re eſt præter naturam, ut ſanies, vermes, pinguedo etc. vel ſecundo excrementa dicuntur mutata quoniam licet excernantur excrementa quæ ſecundum naturam debent excerni, iſta tamen adhuc dicuntur mutata, primo quando non excernuntur, & retinentur plus iuſto, aut quia excernuntur pluſquam par ſit & in maiori copia quam conueniat, ſicuti eſt ſputi, Vrinæ, fœcum, ſudoris, & menſium, ſupreſſa & retenta, ſeu ſuperflua euacuatio, omnia enim iſta ſunt ſigna demonſtratiua.

Cum ergo ſigna Demõſtratiua, ſint in triplici differentia, ad quod nam iſtorum reducitur Vrina?

Reſpõdeo quod Exiens eſt mutatũ in diabete, dyſuria, ſtranguria, & iſchuria, in quibus quidem affectibus, Vrina excernitur plus debito, aut retinetur magis quam conueniat: eſt etiam Qualitas mutata dum mingitur liuida, aut nigra: Sed Vrina licet non ſit actio læſa cum ſit excremẽtum, reduci tamen poteſt ad actionem læſam, prout dum mingitur cruda, indicat actionem eſſe læſam, quoniam ſignificat debilem eſſe naturalem calorem, & diminutam concoctionem.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5737/A/1

Quoad ſecundum quoniam ſigna demõſtratiua quinq; ſolent demonſtrare, pro vt quinque neceſſario cõſideranda ſunt à Medico, pro curatione cuiuſcunque morbi.

1°. Primo debet conoſcere naturam, & eſſentiam morbi, an ſit morbus in complexione, aut in compoſitione, vel in ſoluta vnitate, & ſi fuerit morbus in complexione, rurſus cognoſcere, an ſit intemperies ſimplex, vel compoſita, & an cum materia, vel ſine materia, & denique an intemperies calida, vel frigida, humida, aut ſicca: quod ſi fuerit morbus in compoſitione partium inſtrumentalium, cum iſti morbi ſint in quadruplici differentia nempe in magnitudine, figura, numero, & ſitu debet medicus optime cognoſcere, qualis nam fuerit iſte morbus compoſitus: niſi enim medicus, cognoſcat naturam ipſius morbi, impoſſibile eſt vt poſſit eum curare.

Sed non ſufficit cognoſcere ſolam eſſentiam ipſius morbi, nempe eſſe malam intemperiem calidam, 2° ſed ſecundo loco debemus cognoſcere, partem affectam: quia à parte affecta, varie et diuerſe ſumuntur indicationes curatiuę, ſi enim inflammatio fuerit in partibus glandulosis, et in emunctoriis,

tunc

tunc in principio ratione partis affectæ, non cõueniunt repercussiua, sicuti conueniunt si in quacunque alia parte fuerit inflammatio; pars autem affecta non cognoscitur, nisi ex signis demonstratiuis.

Sed esto quod medicus cognoscat morbũ esse intemperiem calidam epatis, adhuc non poterit illam optime curare, nisi tertio loco cognoscat morbi magnitudinem, cum remedia debeant esse proportionata morbo, eo quia extremis morbis, extrema remedia competunt. 1. aph 6.

Quarto loco necesse est cognoscere Morẽ ipsius morbi: idest an morbus sit salubris, vel lætalis, boni an mali moris, vt pæstilẽs, et venenosus, nec ne: hoc enim maxime confert ad curationem eo quia si morbus fuerit pestilens, et mali moris, conueniũt antidota, et ea quæ operantur à tota substantia, et occulta proprietate, occurrere possint humoribus pestilentibus, et veneno: quod si morbus fuerit salubris, à leuioribus est inchoandum.

Quinto et vltimo, debet medicus cognoscere, Tempora morborum, tam vniuersalia, quam particularia an .s. morbus sit in principio, in augmento, statu, vel in declinatione

natione: cum alia remedia conueniant in principio, alia indeclinatione, &c. omnia autem hæc quinque, cognoſcuntur ex ſignis demonſtratiuis: non tamen eſt neceſſarium vt omne ſignum demonſtratiuum, hæc omnia ſignificet, & demonſtret, ſed quædam ſunt ſigna demonſtratiua, quæ omnia hæc quinque ſignificant, alia vnũ, alia duo &c.

Vrina quid ſignificet in morbis ipſis. Cap. III.

QVoad ſecundum quæſitum conſiderandum eſt, quid Vrina ſignificet in morbis.

Cui quidem Reſpondeo, Vrinam poſſe demonſtrare illa omnia Quinque, primo eſſentiã, & naturam ipſius morbi, eo quia ſi Vrina fuerit retenta, cognoſcimus aliquam obſtructionem eſſe in vaſis vrinarijs, & in partibus per quas pertranſit vrina, quæ prohibet eius euacuationem, & ſic cognoſcimus morbi naturam, eſſe ſcilicet morbum in Cõpoſitione, nempe in numero: ſimiliter ſi Vrina valde rubea et colorata excernatur, iudicamus adeſſe aliquam intemperiem calidam, ſicuti ſi Vrina fuerit ſanioſa, & pu

rulenta

rulenta, cognoscimus morbum esse solutam vnitatem.

Secundo ex vrina cognoscitur pars affecta, quoniam si vrina excernatur purulenta, & saniosa, non solum conosco morbum esse solutam vnitatem, nempe vlcus, sed secundo cognosco ex eadem vrina, partem affectam, idest vlcus esse in renibus, vel in vesica, sic docet Hip. si quis sanguinem, aut pus meiat, renum, aut vesicæ exulceratio significatur: et infra sic dicit: Quibus cũ Vrina crassa, exigue carunculæ, aut veluti pili exeunt, his à renibus excernuntur: & paulo post sic habet: Quibus cum Vrina crassa furfurosa quædam exeunt, his vesica scabie laborat, deinde subiungit. Qui inopinanter sanguinem meiunt ijs, à renibus venulam ruptam esse significatur, & sic vsque ad finem libri.

4. aph. 75. aph. 76. aph. 77. aph. 78.

Tertio ostendit Vrina, Tempora vniuersalia morborum, quoniam ex cruditate, & concoctione Vrinæ, cognoscimus morbum esse in principio, augmento, statu, vel indeclinatione, vt infra declarabimus.

Quarto indicat morbi Morem, quia vbi multum recedat à naturali statu, signi-

2. progn. 33. *ficat morbum esse lætalem et mali moris sic docet Hipo. perniciosa est vrina, quæ mali odoris, et diluta, et tenuis, et nigra, et crassa est: et infra sic dicit: in viris quidem,* 2. progn, 34. *et mulieribus nigra, in pueris vero tenuis, et diluta deterrima est, sed si vrina nõ multum distet à naturali statu, indicat morbũ esse salubrem, et boni moris.*

Dubitatur tamen, an Vrina possit demõ 1. apho. 7. *strare morbi magnitudinem, quoniam magnitudo morbi cognoscitur ex magnitudine symptomatum, quæ à toto genere sint præter naturam, et licet vrina significet quandoq; magnam cruditatem, ex hoc tamen non dicimus, morbum esse magnum, sed præsagimus futurum esse longum, aut læthalem, sed melius est dicere, Vrinam quandoque posse significare morbi magnitudinem, vt si vrina mingatur saniosa, aut purulenta, significat adesse vlcus, sed si saniès et pus educatur in maxima quantitate, indicamus vlcus esse magnum, sicuti si in pauca quantitate excernitur, dicimus vlcus paruum, etc. eodem modo si vrina sit omnino suppressa, dicimus adesse magnam obstructionem, cognoscimus igitur ex vrina, essentiam, magnitudinem, morem, et tempora vniuersalia*

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5737/A/1

lia morborum, ſimul cum parte affecta.

Principaliter tamen, primo et per ſe, duo nobis ſignificat Vrina, Primo ſalutem aut mortem, ſecundo longitudinem aut breuitatem morbi: et ſi quærat quiſpiam veſtrum quomodo hæc duo ſignificet vrina, Reſpondeo per ſigna concoctionis et cruditatis quæ ex vrina cognoſcuntur.

De differentijs, cauſis, & iudicijs vrinarum, ſecundum eius ſubſtantiam. Cap. IIII.

SI ergo ſigna concoctionis, et cruditatis, cognoſcuntur ex vrina, et quomodo dicetis vos, Vrina nobis ostendit ſigna concoctionis, et cruditatis? Reſpondeo quod quinque modis hoc ſignificat Vrina, pro vt quinque cōſideranda ſunt à medico, in vrina: primo eſt ſubſtantia ipſius vrinæ, ſecundo color, tertio odor, quarto quantitas vrinæ, quinto hypoſtaſis: hæc enim omnia oſtendũt longitudinē, aut breuitatem morbi, ſalutem vel mortem: licet quam plurimi (et perperã) addunt etiam, conſiderandum eſſe liquorem in vrina: nos autem non diſtinguimus liquorem à ſubſtantia: De quibus omnibus tria erunt conſideranda, primo differentias, Actuarius, Montanus, Roganus.

rentias, ſecundo, cauſas, tertio prognoſticum, ſeu iudicium.

Ratione ſubſtantiæ, Vrina diuiditur in tres differentias, ſecundum quod vrina in ſubſtantia tripliciter poteſt variari, aut enim eſt Tenuis, aut Craſſa, vel Mediocris medio modo ſe habens, inter tenuem, & craſſam: Tenuis dicitur vrina, quæ habet ſubſtantiã ſimilẽ ſubſtantiæ, ipſius aquæ, ſicuti illa dicitur Craſſa quæ eſt corpulẽta, & ſimilis ſubſtantiæ vini craſſioris: mediocris vero, quæ medio modo ſe habet, ſimilis ſubſtantiæ vini albi mediocris.

Gal. 1. de criſib. cap 12.

Auic. 2. 1. doct. 3. cap. 3.

Sed pro maiori declaratione, tria hic ſunt conſiderãda: primo cur Vrina ſit Tenuis, ſecũdo quare ſit Craſſa, tertio et vltimo, quænã ſit cauſa vt quãdoq; excernatur Mediocris.

Quoad primum, dico Vrinam, duplici de cauſa poſſe reddi Tenuem.

Prima cauſa eſt debilis, & diminuta Concoctio: ratio vero cur à diminuta concoctione, vrina ſit tenuis, eſt iſta, quoniam vrina de ſui natura cum ſit aquea, tenuiſſima eſt, & ſubtilis, quod ſi aliquam habeat craſſitiem, hoc erit per concoctionem: vbi igitur vrina non fuerit concocta, ſemper mingitur tenuis, & ſubtilis: pro quo nota, licet

enim

enim vrina cum ſit excrementum non poſſit concoqui, nec per concoctionem reddi apta vt poſſit nutrire, cum tamen mixta ſit cum chilo, & ſimul cum ſanguine deferatur per venas, & ſubſtantiam epatis, hinc etiam factum eſt, vt dum concoquitur chilus;, & per concoctionem conuertitur in ſanguinem, etiam ipſa vrina, licet non concoquatur, in illa concoctione à calore epatis alteratur, & immutatur, ratione cuius alterationis, & mutationis, dicitur improprie concoqui: & ſicuti quando ſecunda concoctio quæ fit in epate optima fuerit, chilus conuertitur in optimum ſanguinem, ita etiam, & vrina mixta cum chilo, cum de ſui natura ſit aquea ſubtiliſſima, et valde tenuis, in illa alteratione dum concoquitur ſimul cum ſanguine, et alteratur, redditur magis craſſa, eo quia omnis cō coctio fit in craſſando, ideo et vrina licet de ſui natura cũ ſit aqueæ ſubſtãtiæ tenuiſſima ſit, dũ alteratur, et quaſi improprie concoquitur, incraſeſcit, et redditur magis craſſa, et ſicuti aqua vbi ab igne fuerit excalefacta, et alterata, redditur aliquantulum craſſa, ita et vrina alterata a naturali calore, redditur aliquantulum craſſa, quod ſi ſecunda con-

coctio

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5737/A/1

coctio debilis et diminuta fuerit, et chilus ab ista diminuta concoctione, non conuertatur in optimum sanguinem, necesse est etiam vt ipsa vrina, remaneat in sui natura aquea, tenuis, et subtilis, et ideo cum in illa diminuta, et debili concoctione, parum fuerit alterata, et immutata, ideo mingitur tenuis; et secundum quod magis, aut minus alteratur, et immutatur à naturali calore in secunda concoctione, quæ fit in epate, ita etiam magis, aut minus mingitur tenuis, et subtilis.

Hipo. 2. progn. 31 33. Gal. 1. de crisib. cap 21.

Si ergo dicetis vos, Tenuis vrina ex Hipo. indicat humorum cruditatem, debilem, et diminutam concoctionem, et quæ nam est causa, vt quandoque concoctio sit debilis, et diminuta? Respondeo hoc fieri à naturali calore, cum enim concoctio fiat à naturali calore, ita quoque, si calor optimus fuerit, et validus, optima etiã erit concoctio, sed si debilis fuerit, et diminutus naturalis calor, concoctio quoque erit diminuta, et debilis: & quæ nam est causa, vt calor sit debilis, et adeo diminutus, vt pariat imperfectam et debilem concoctionem? Respondeo naturalem calorem non solum reddi debilem, et remitti à frigido, sed etiam à calore non naturali,

turali, quia si actio fit inter contraria sicuti calori naturali contrarium est frigidum, ita quoque ei dicitur contrarium calor præter naturam, et inter ea tanquam inter duo contraria, sequitur actio, et quando calor præter naturam vincit, et superat calorem naturalē, vt contingit in febribus, præsertim in principio illarũ, tũc naturalis calor remissus et factus debilis à calore febrili, diminute concoquit, quare et etiam ipsa vrina diminute alterata, seu imperfecte concocta, mingitur tenuis, et subtilis, nõ enim in principio ipsarum febrium, naturalis calor remitti potest à frigido, cum tunc temporis omnia sentiantur calida, et valde calida, et eadem ratione in augmẽto vniuersali quando naturalis calor augetur, et incipit superare calorem febrilem, tunc etiam in augmento, humores existentes in venis, magis concoquuntur, quare et ipsa vrina, melius alterata, non educitur ita tenuis vt ego credo.

Si ergo diminuta cõcoctio fit à debili calore, et naturalis calor remittitur, aut à frigido, aut à calore non naturali, et quomodo cognoscam ego, an diminuta concoctio, sit à calido, vel frigido? Respondeo hoc facile cognosci, si enim fiat in Socrate febricitante,

dicen-

dicendum eſt fieri à calore febrili, ſed ſi debilis fuerit concoctio ſine febre, dicendũ eſt ortum ducere à frigido, et crudis, et frigidis ſuccis.

Quid igitur dicetis vos, ſignificat iſta vrina Tenuis, et quid poteſt medicus, ex ea præſagire, vt deueniamus ad tertium quæſitum.

Tenuis Vrina quadrubis indicat: tria indicat cruditatē humor. 2° diminutā cōcoctionem 3° signat naturalē calorē debilem

Reſpondeo, quod Tenuis vrina, oſtendit primo Cruditatem humorum, ſanguinem inquam, et humores exiſtentes in venis, eſſe diminute, et imperfecte concoctos: et cũ humores ſint crudi à diminuta cõcoctione, ideo ſecundo etiam oſtendit diminutã, ei imperfectam concoctionem, et quoniam diminuta concoctio fit à debili calore, ita tertio et vltimo, Tenuis vrina, ſignificat naturalem calorem eſſe debilem, et remiſſum: Ex ijs omnibus facile poſſumus præſagire, ſalutem, aut mortem, vel longitudinem, et breuitatem ipſius morbi, ſi enim cum vrina tenui, et cruda, virtus ægrotantis valida ſit, et fortis, vt poſſit humores peccantes concoquere, et perdurare vſque ad ſtatum morbi, tunc iſta tenuis vrina, erit ſalubris, et non læthalis, ſignificat futuram ſalutem: ſed ſi virtus fuerit debilis, quia peri-

periculum est, ne possit morbum concoquere, et ne æger possit sufficere, vsque quo morbus fuerit concoctus, ideo illa Tenuis, et cruda vrina erit læthalis: dicatis igitur quod 2. progn.
semper cum vrina Tenui, et cruda, conside- 32. 35.
randum est quantum sit robur ipsius virtutis, et quantam postulet morbus concoctionem, itemque an æger ad summum vigorem morbi, sufficiet, quare si cum vrina tenui, et cruda, adsint etiam signa lethalia mortē indicat: sed si cum tali vrina tenui appareant signa bona, et salubria, significat salutem: colligatis igitur quod Tenuis vrina per se sumpta, non poterit significare salutem, aut mortem, longitudinem, vel breuitatem morbi, nisi simul cum illa vrina, vires considerentur.

Et qua ratione factum est, dicetis vos, vt Tenuis, et cruda Vrina, possit nobis significare morbi longitudinem aut breuitatem, et an morbus futurus sit longus vel breuis?

Respondeo quod duplici ratione, primo, et per se, et principaliter, hoc nobis demonstrat ipsa Vrina: Primo, ratione humoris peccantis hoc facile: et euidentissime cognoscere possumus ex vrina,

secundo

ſecundo ratione virtutis: humor peccat in quanto, aut in qualitate, tunc ſi humores peccantes fuerint in maxima quãtitate crudi, vrinaque eſt cruda ab iſta multitudine, neceſſario oſtendit morbum futurum eſſe longum, ſicuti ſi humores crudi pauci ſint, morbus cito terminabitur, & ratio eſt quoniam ſicuti multa copia crudorum humorum, non poteſt niſi longo tempore concoqui à natura, & naturali calore, & ideo morbus erit longus, ita quoque humores crudi ſi fuerint in pauca quantitate, facile, & pauco tempore concoquuntur, & ideo pariunt morbũ breuem: ſed nõ ſola quantitas humoris peccantis, ſed etiam qualitas, reddit morbum longum, aut breuem, eo quia ſi crudi humores ſint viſcidi, craſſi, & lenti, difficilius pa concoquuntur, & longiori tempore, ideo pariũt morbum longum, & diuturnum: Sed ſi humores crudi ſint tenues, ſubtiles, & calidi, vt bilioſi, minori tempore, & facilius concoquuntur, ideo pariunt morbum breuem: & ideo vrina quæ cruda eſt ob cruditatem humorum, ſecundum quod pendet ab vno, vel altero humore crudo, eo modo quo dictum eſt, ita quoque ſignificat morbi longitudinem, aut breuitatẽ, ſed non ſufficit

ficit

Error
librij pag: 3

ficit considerare solam quantitatem, aut qualitatem humoris peccantis, sed etiam secundo loco, consideranda est virtus, si enim cum vrina Tenui, & cruda, virtus valida sit, morbus erit salubris, & breuis, quia breuiter poterit cōcoquere crudos, & humores peccātes, sed si virtus sit lāguida, tūc morbus aut erit læthalis, aut longus, quia non poterit nisi longo tempore concoquere crudos, & peccantes humores, Vrina aquosa & tenuissima in pueris quare sit læthalis, reddit rationem huius rei Galenus in com. quoniam cū in extremo distet à naturali vrina puerorum, ita quoque in exstremo ledit & est Læthalis: antecedens probat Gal. quoniam Vrinæ puerorum secundum propriam naturam, sunt Crassæ & plenæ sedimento: secūdo sunt in pueris exitiales, quoniam pueri, omnia celerrime concoquunt, ob robur alteratricis facultatis, sed concoctio non solum vrinas, sed etiam alui excrementa ijs qui cruditate laborant incrassat, & etiam sputa, & pituitā, quæ catharrum & grauedinē cōmittit & sordes in imflāmationibus oculorū, et pus in vlceribus, itaq; si diu in pueris aquosa vrina permanet, nec vllam crassitiē comparat, mortiferum signum est: hæc Gal.

Hipo. 2. progn. 34. 33
Gal. 1. de crisib. cap. 12.
Auicen. 2 1. doct. 3. cap. 3.
uerba [illegible] Gal. [illegible] 33

Gal. 4. aph. 72. Auic. 2 1. doct. 3. cap. 2.

Tertio etiam in Phrenitide, Vrina tenuis, et aquosa; est perniciosa, significat enim totam bilem, aut sanguinem biliosum, à natura transmitti à venis ad caput, et ad membranas cerebri, vbi auget phrenitim.

Licet tamen Vrina optime fuerit concocta, et secundum naturam facta fuerit mediocris, aut etiam crassa, potest tamen mingi Tenuissima, et aquosa ratione obstructionis, quare Obstructio erit secunda causa, cur quandoque vrina mingatur tenuissima, vbi enim obstructæ fuerint viæ, per quas educitur vrina, tunc mingitur tenuissima, & subtilis: et ratio est, quoniam ob angustiam viarum, non potest excerni nisi id quod est optime attenuatũ, et valde subtile, quare mingitur sola acquositas vrinalis, et simplex aqua, quæ est materia ipsius vrinæ, quæ cũ sit tenuis et subtilis, ideo mingitur vrina tenuis, sed id quod erat mixtum cum vrina, et reddebat illam corpulentam, et coloratam, ob angustiam viarum non educitur, sed separatur ab vrina, et hac ratione in Nephritide, vrina mingitur tenuissima, eo quia vrina veluti per defæcatoriũ emuncta, Tenuissima educitur, vt patet ex ijs qui vinum limosum, et crassum colantes,

Auic. 2. 1. doct. 3. Auuerr. 4 collig. cap. 23.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5737/A/1

tes, tenuissimum et clarissimum efficiunt: quod autem vrina Tenuis sit ratione obstructionis, cognoscitur ex dolore partium obstructarum.

Hac ratione dicit Galenus praua autem sufficienter est vrina, quæ tenuis et alba est sicuti aqua, nam simplex est quidem dispositio, sed vltimæ est imbecillitatis indicium: et in fine subiungit, quæ alba est, et tenuis, cruda existit, et cruditatem significat. 1. de crisib. cap. 12.

Crassæ vero Vrinæ causa, est humor crudus, & crassus mixtus cum vrina, vt enim docet Galenus, per ad mixtionem humoris crudi, & crassi, redditur vrina Crassa: non secus ac sicum aqua, misceatur oleum, aut pinguedo, vt quando cum vrina miscetur pituita quæ dicitur humor crudus, & crassus, & quoniã isti crudi & Crassi humores generantur indiminuta concoctione, à debili calore, hinc etiam factum est, vt vrina Crassa, sit signum cruditatis, & diminutæ cõcoctionis, cum pituita sit sanguis semicoctus, & per vlteriorem concoctionem à fortiori Calore, possit conuerti in sanguinem: Notãdum tamen est, quod quandoque cum vrina miscetur humor melancolicus, qui cum sit crassus, reddit vrinam crassam, sed quia libro de vrinis cap. 12. 1. de crisib, cap. 12 in fine.

iste humor est niger, & obscuri coloris, ideo tunc Vrina mixta cum tali humore, non solum erit crassa, sed nigra, & ideo facile cognoscimus talem vrinam esse crassam, per admixtionem melancoliæ, & non pituitæ, quod tamen rarissime contingit.

Gal. 1. de crisib. cap 12.

Dicamus igitur, Vrinam Tenuem, & Crassam, fieri ab vna, & eadem causa, nempe adiminuta concoctione, & debili calore: in hoc autem distingui, quoniam cum tenui vrina, non admiscetur humor crudus & crassus, ideo remanet tenuis, sed cum crassa admiscetur humor pituitosus, & crudus: quod si dicatis Crassum, & Tenue, sunt contraria, ergo non possunt fieri ab eadē causa.

Respondeo quod vna & eadem causa, primo, & per se, non est apta parere effectus cōtrarios, nisi ex diuersa dispositione materiæ, sicuti idem ignis, liquefacit ceram, & picē, & lutum condensat, idem contingit in vrina ratione humoris crudi, vt diximus: vbi igitur cū vrina misceatur humor crassus et uiscidus semper redditur crassa: secundo notandū est, quod isti humores crudi, & crassi, qui mixti cum vrina reddunt illam crassam, se habent in duplici differentia, aut enim primo mixti cū vrina minguntur, in

princi-

principio morbi, materia existente cruda, & tunc euacuatio horum crudorum humorum per vrinã, est Simptomatica & mala, significat enim multitudinẽ crudorum humorũ, et ex consequenti cũ virtute, debili mortẽ, sed cũ valida virtute morbi longitudinem, cũ natura non possit nisi longo tẽpore concoquere tantam copiam crudorum humorum: sed si virtus sit debilis, facile suffocatur, a nimia multitudine, et æger moritur.

Sed si isti humores Crudi, mixti cum vrina, euacuentur indeclinatione viuersali ipsius morbi, cõcocta materia, talis vrina crassa, et ista euacuatio crudorũ humorũ, facta indeclinatione, dicitur Optima et Critica, facta à natura bene operãte, quia educitur per vrinã humor peccans, concoctus, per loca cõferentia, et morbum soluit, vt docet Gal. et Auic. vt in Sciatica, in dolore iũcturarũ, podagra, etc. et indeclinatione vrina crassa est bona, et critica, quia significat naturã posse attenuare materiã crassã, quæ parit dictos morbos, & diuertens eã a iuncturis ad vesicã cõuertit: Hic tamen occurrit Difficultas: si enim Vrina dicitur crassa, per admixtionem crudi, et pituitosi humoris, ergo omnis Vrina erit crassa. Consequentia probatur,

2. progn. com. 33. 4. aph. com. 69. 2. 1. doct. 3. cap.

quia ſemper in venis, ſimul cum vrina mixta eſt pituita, vel ſecundum nos ſanguis pituitoſus, cum ſecundum communem opinionem, omnes quatuor humores, actu reperiantur in venis.

Secundo confirmatur hoc idem, quia neceſſario ſequeretur, quod in omni diminuta, & imperfecta concoctione, vrina eſſet Craſſa, & nũquam tenuis, conſequentia probatur, quoniam in omni diminuta concoctione, à debili calore, generatur maior copia humoris crudi & pituitoſi, qui mixtus in venis cũ vrina, redderet illam craſſam.

Reſpondeo quod non omnis pituita mixta cum vrina, reddit illam craſſam, cum hoc non ſit verum de naturali pituita, vel de ſanguine pituitoſo, qui cum ſit humor & ſe habeat ſecundum naturam, incònuenienti quantitate, & optima qualitate, conſeruatur a natura, pro nutritione partium, & non expellitur ſimul cum vrina: & eo magis quia cum ſe habeat ſecundum naturam, non erit adeo craſſus, & viſcidus, vt poſſit reddere vrinam craſſam: quare ſola pituita non naturalis & humores crudi præter naturam geniti, ſunt illi qui cum ſint excrementa, inepti ad concoctionem, nec apti

vt poſ-

vt posſint nutrire, ideo vt inutiles, & noxij, expelluntur à natura, & mixti cum vrina, reddunt eam craſſam, & ſimul cum ea educuntur, ſed licet vrina reddatur Craſſa ab iſto humore crudo, & pituita nonnaturali viſcida, & lenta, non tamen omnis talis pituita præter naturam, mixta cum vrina, erit apta reddere illam craſſam, niſi ſit in maxima quantitate, quia vbi pauca generetur, mixta cum multa vrina, non poterit illam reddere craſsam, & hac ratione docent Hipo. & Gal. quod Vrina Craſſa ſignificat multitudinem, & copiam crudorũ humorum, & ideo reſpondeo in forma ad ſecundum Argumentum, quod licet iſta pituita non naturalis, generetur indiminuta concoctione, à debili calore, non tamen valet dicere, ergo in omni diminuta cõcoctione, generatur iſta cruda pituita, non naturalis, ſicuti nec valet iſta conſequentia, omnis homo eſt animal, ergo omne animal eſt homo: & ratio eſt, quoniam ad hoc vt generentur iſti crudi humores, non ſolum requiritur cauſa efficiens, quæ eſt diminuta concoctio & debilis calor, ſed ſecundo requiritur materia apta, ex qua poſſint generari iſti crudi humores, & quoniam non ſemper

2. progn. com. 33. 4.aph 69.

reperitur, ita nec ſemper in omni diminuta concoctione generantur iſti crudi humores non naturales: ſed vbi generantur in multa copia, tunc mixti cum vrina ſemper reddunt illam Craſſam. Vltimo notandum eſt quod per vrinam craſſam intelligit Gal. vrinam turbidam, cum omnis Vrina Craſſa, ſit turbida, licet quamplurimi doctores, et fere omnes contrarium credant: eſſe tamen verum quod nos dicimus, craſſam, et turbidam vrinam idem eſſe, videatis Galenum ſic loquentem primo de criſ. cap. 12. Nam quæ ſe ipſa Crasſior eſt, vel tenuior cōcoctionem imperfectam ſignificat: ſi quidem altera non dum in humorem conuerſa eſt, altera vero adhuc conturbata eſt: quo quidem in loco appellat Galenus vrinā craſſam turbidam: et alibi ſic docet, vrina naturalis mediocri conſiſtentia eſt prædita, vt nec inſtar aquæ ſit tenuis, nec tam craſſa vt iumentorum vrina, hæc Galenus, vnde infero, ſed vrina iumentorum, quæ dicitur craſſa à Galeno eſt turbida, ergo craſſum et turbidum idem ſunt.

Gal. 2. prog. com 31. & etiā com. 27.

Confirmatur hoc idem, quoniam vbi cū Vrina miſcentur crudi, et crasſi humores, ſemper vrina fit Turbida, vt dicemus dum

erit

erit ſermo de turbulenta vrina.

Moderata & mediocris Vrina illa eſt, quæ media ſit inter tenuem, & craſſam, quæ quidem ea ratione apparet mediocris, quoniam mixta cum chilo, dum chilus conquoquitur in venis, & conuertitur in ſanguinem, ipſa quoque vrina, aliquam recipit mutationem, ratione cuius, dicitur improprie concocta, & cũ omnis concoctio fiat in craſſando, ideo & ipſa vrina in tali alteratione, in concoctione, recipit aliquã craſſitiem, et ideo nõ amplius remanet tenuis, acquoſa, et ſubtilis, qualis eſt de ſui natura, ſed mediocris, et cũ aliqua craſſitie, ſic. n. docet Gal. vrina ſecundũ naturam, mediocri exiſtentia præditã eſſe decet, nec inſtar aquæ tenuẽ, nec tam craſſam, vt iumentorũ vrinæ ſimilis videatur: hæc Gal. Quare cauſa vt vrina ſit moderata, et mediocris, in ſubſtãtia erit optima, et perfecta cõcoctio epatis, et venarũ, et ideo vbi vrina mingitur in ſubſtãtia mediocris, ſignificat bonã diſpoſitionẽ Epatis, et venarũ, et naturalẽ calorẽ illarum partiũ, optimũ eſſe, ac ſecũdã Cõcoctionẽ in Epate, et venis, fuiſſe perfectã, et chilum in ſecunda concoctione fuiſſe trãſmutatum in optimum ſanguinem, et humores exiſtentes in

Gal. 2. prognoſt. com. 27. & 31. 1. de criſib. cap. 12.

2. progn. com. 31.

tes in

tes in venis, se habere secundum naturam, & optimos esse.

2. 1. doct. 3. cap. 3. *Et si dicatis vos, quæ nam vrina deterior est, Tenuis an Crassa, Respondet Auic. quod deterior est Tenuis, quam Crassa: & ratio est, quoniam crassa significat aliquam digestionem, scilicet permixtionem aliquã grossi cum subtili, quæ est digestionis inchoatio, secundo quia significat virtutem expulsiuã validam esse ad expellendam materiã crassam, & miscere cum vrina, sed Tenuis vrina significat omnimodam cruditatem, & debilitatem omnium virtutum.*

De colore ipsius Vrinæ, quæ nam sit causa, vt Vrina sit Colorata. Cap. V.

C*Vm Vrina diuersimode appareat colorata, & quandoque sit vnius, aliquãdo alterius coloris, ideo grauissima oritur difficultas, quæ nam sit causa huius diuersitatis in vrina, secundum colorem, pro cuius quidem maiori declaratione, tria hic veniunt consideranda: Primo, quæ nam sit causa vt vrina sit Colorata, secundo de differentijs vrinarum secundum colorem, tertio*

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5737/A/1

tertio & vltimo, quid posſit præſagire vrina ſecundum diuerſitatem Colorum.

Quoad primum notandum eſt, quod cũ Vrina in ſui ſubſtantia ſit aquea, & magna ex parte tãquam ex materia, generetur ex aqua quæ bibitur, & ſumitur in iuſculis etc. quæ cum non ſit apta nutrire, degenerat in vrinam, et dicitur Excrementũ tenuæ primæ concoctionis, et cum aqua nullum habeat colorem, ita et Vrina per ſe, ſecundum ſui naturam, cum aqua ſit, nullum habet colorem, et ſi quandoque appareat Colorata, hoc eſt ab extrinſeco, et recipit illum colorem ab extrinſecis aduenientibus, non ſecus ac a qua redditur diuerſimode colorata ſi cum ea miſceatur crocum, aut atramentum, etc.

Si ergo dicetis vos, Vrina ex pèrmixtione alicuius ſubſtantiæ, redditur colorata, et quod nam erit iſtud, quod mixtum cum Vrina, reddit illam Coloratam, Reſpondeo eſſe humores, qui mixti ſimul cum vrina reddũt illam coloratam, ſic enim docet Gal. quod Vrina ex mixtione humorum, diuerſos, ac varios recipiat colores; ſed rurſus hic oritur et altera difficultas, ſi enim Vrina ex mixtione humorum, recipit varios colores, 6. epidem com. 5. tex. 15.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5737/A/1

& cum vrina in venis mixta sit cum tota massa sanguinea, et cũ omnibus quatuor humoribus, quaeritur igitur, an à quocunq; humore recipiat diuersum colorẽ, ita vt si mixta fuerit cum Pituita, recipiat vnum colorem, et si misceatur cum Bile alterum, si cũ Atrabile alium, similiter et cum sanguine: videtur enim hoc esse verum quoniam cum excrementa, suscipiant varios colores, ex humoribus qui cum ipsis excrementis permisceantur, et cum excrementa secundum quod vno, vel altero humore permisceãtur, ita varium et diuersum habent colorem, ita quoque & vrina varios habet colores, prout miscetur modo cum vno, modo cum altero humore, nõ secus ac aqua si ei misceatur crocum, redditur in colore flaua, sed si cum aqua misceatur atramentum redditur nigra.

Melius tamen est dicere secundum communem opinionem, à sola Bile, Vrinam reddi Coloratam, et secundum diuersitatem bilis, diuersos recipere colores, sic docet Galdum sic dicit quod à renibus non sincera aquositas vrinalis, sed simul cum ea tum bilis flauæ nõ exigua copia, tũ sanguinis, quod s. humidius et tenuius est, sanguis vero ali-

5. de vsu part. cap. 6. & Auic 1. cant. tract. 2. tc. 294.

mentum

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5737/A/1

mentum renibus adijcitur, ipsa vero bilis, quæ non admodum crassa est vrinæ admixta, colorē tradit: hæc Galenus: & cum ex eius sententia sola bilis admixta sit Vrinæ (hoc autem intelligiur naturaliter, quoniã etiam alij humores præter naturam, vrinæ possunt admisceri) ergo ex sola Bile, Vrina colorem habet, et secundum eius diuersitatem, diuersos recipit colores, et quoniam bilis secundum naturam, et dum seruat proprium temperamentum, in colore est rufa, vel flaua, ideo vbi mixta fuerit cum Vrina, aliquantisper ab eius aquositate remittitur color flauus ipsius Bilis, et ideo reddit Vrinam in colore subrufam, citrinam, vel colore ipsius paleæ, iste est color optimæ, et perfectissimæ Vrinæ, qui medius est inter album, et flauum sicuti est cortex ipsius citri, vel palea ipsius ordei, qui cum parum declinet à colore citrino, vergit magis ad pallidum: vt enim docet Galenus: naturalis vrina modice pallida est, quæ ex humore concocto secreto sit, et parũ flauæ Bilis receperit: cuius sane si plus affluat quam conuenit, vel sincera admodũ vrinæ misceatur, vrina ruffa erit: hæc Gal. sed si Bilis se habeat præter naturam, tunc

1. de crisib cap. 12. Gal. lib. sibi ad scritto de Vrinis cap 38.

2. progn. com. 31.

cum

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5737/A/1

cum diuersæ sint eius differentiæ et species, vt æruginosa, cærulea, et ideo mixta cum vrina, diuersos facit Colores, et sicuti bilis secundum naturam, aut est pallida, aut flaua, vel rufa, ita bilis præter naturam multæ sunt species, vt vitellina, eo quia vitellis ouorum sit similis in colore, et in crassitie, alia dicitur praxoides seu porracea, altera æruginosa, et c. quæ fiunt per adustionem, vbi inquam bilis fuerit assata.

Gal. 10. de simpli. med. cap. debile

Dicamus igitur, quod naturalis Vrina quæ optime sit concocta, in homine optime sano, vt docet Galenus, in colore est subrufa, et subflaua, magisque, subruffa, quã subflaua quo etiam in loco ostẽdit Galenus, vrinam reddi coloratam à bile.

1.ˀ de crisib. cap. 12.

Vrina non redditur Colorata à Bile, vt perperam omnes crediderunt sed à solo Sanguine.

Cap. VI.

COmmunis opinio, quod scilicet Vrina sit Colorata, et diuersos habeat colores per admixtionem ipsius Bilis, patitur grauissimas difficultates, et primo, si perfectissima vrina in corpore optime sano, est subflaua

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5737/A/1

flaua per admixtionem ipsius Bilis, ergo non erit signum primo et per se, immediate, secundæ cōcoctionis, nec sanguinis existentis in venis, consequētia probatur, quoniam immediate et per se, in secunda concoctione generatur sanguis, et non bilis, cū sit excrementum secundæ concoctionis, et sanguinis, vt alibi declarauimus, ergo illa vrina immediate et per se, non ostendit perfectam sanguinis concoctionem, sed solum ipsius Bilis: si dicas, vbi excrementa optima sunt, necessario concoctio erit perfecta, cum ergo illa vrina subflaua, significet in secunda concoctione in epate, generatam fuisse optimam bilem, ostendit etiam secundario generatum fuisse optimū sanguinem: Contra, quia potest generari optima bilis, et tamen sanguis sit malus: probatur quoniam optimus sanguis generatur ex optimo nutrimento, sicuti ex malo victu, malus generatur sanguis, si ergo Socrates vescatur cibis biliosis, non tamen in extremo, sed moderate biliosis, isti per concoctionem à naturali calore, conuertuntur in optimam, et moderatam bilem, non tamen excedentem, et superfluam, et tamen in tali concoctione sanguis non erit optimus, sed imperfectus, tunc

lib. 1. de concoctione.

in isto

in isto homine ab illa temperata, et moderata bile, vrina secundum communem opinionem, redditur bene, et optime, Colorata, et significat optimam bilem, non tamen ostendit Optimum sanguinem: si Dicatis ab istis cibis calidis, et siccis, licet generetur optima Bilis, in qualitate, tamen generatur in excedenti quantitate, quia fere totus ille cibus, conuertitur in bilem, et ideo illa vrina à nimia, et copiosa bile erit valde colorata, et ideo non erit Optima: Contra ponamus dicta alimenta calida et sicca, esse moderata in qualitate, (ita vt non sit verum, tota conuerti in bilem) et etiam in quātitate, adeo vt bilis generetur in proportionata, et conuenienti quantitate, apta posse optime colorare vrinam, et tamen licet vrina in colore optima sit, non tamen ostendit optimum sanguinem, quia sanguis generatus à tali cibo erit malus, quia calidus et siccus. Confirmatur, quia vtentes victu tēperatissimo, generant perfectissimum sanguinem, et modicam copiam bilis, et ratio est, quoniam fere totus ille perfectissimus cibus, conuertitur in optimum sanguinem, et paucum illius conuertitur in bilem, ergo in tali casu, vrina erit fere alba, et nō subflaua,

flaua,

flaua, eo quia illa pauca bilis, nō potest multum colorare vrinam, presertim si vrina in tali corpore fuerit multa, et copiosa, ergo talis vrina indicabit diminutam concoctionem et tamen hoc est falsum, quoniam concoctio facta in Epate perfectissima est, ergo cogimur fateri colorem Vrinæ, non esse à Bile: Secundo vrina per se nullum habet colorem, sed redditur Colorata ex permixtione alicuius humoris, cum ergo vrina in venis mixta sit secundum communem opinionem, cum omnibus quatuor humoribus, ergo, vel ab omnibus, vel ab aliquo illorum redditur colorata: si ab aliquo, ergo ab humore prædominante, sed sanguis reperitur in maiori copia quam Bilis, ergo magis à sanguine redditur Colorata quam à Bile.

Confirmatur, quoniam si Vrina ex permixtione alicuius excrementi, nempe Bilis, aut melancoliæ, vel pituitæ, reddi debet Colorata, necessario à prædominante recipit colorem: sed in melancolico reperitur maior copia melancoliæ, quam bilis, ergo in eo vrina redderetur colorata à melācolia, quæ cum sit nigra, ergo in melancolico vrina erit nigra, similiter in vltimo sene, et in

corpore pituitoso, credendum est Vrinam magis reddi Coloratam à copiosa, & prædominante pituita, quam à pauca Bile, & sic appareret alba, et crassa, sicuti est pituita: sed cum hoc non sit verum, eo quia vt plurimum in Melācolicis, et pituitosis, vrina apparet subflaua, et cum flauum colorem, nō possit habere à pauca Bile quæ reperitur in illis corporibus, dicendū est igitur, aliunde reddi coloratam, & non à Bile, nulla enim est ratio, cur vrina si est colorata ex permixtione alicuius humoris, cū mixta sit in venis cum omnibus humoribus, quare magis à Bile, quàm à sanguine, vel à melancolia sit colorata, præsertim in ijs, in quibus reperitur maior copia melancoliæ, pituitæ, aut sanguinis, quam Bilis: sicuti enim si cum aqua misceatur crocum, aut atramentum, à prædominante recipit colorem, si enim crocum sit in maiori copia, Aqua erit flaua, quod si atramentum superet, redditur nigra: eodem modo dicendum est de Vrina, quæ cum mixta sit in venis cum sanguine, Bile, melancolia, & pituita, necesse est vt ab humore prædominante, reddatur colorata, & cum in venis reperiatur maior copia sanguinis, quam Bilis,

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5737/A/1

non video igitur quomodo ſit veriſimile, vt potius à pauca Bile, quam à multo ſanguine poſſit reddi Colorata: ſimiliter in melancolico, cum maior copia melancoliæ mixta ſit cum Vrina, quam Bilis, non video quomodo poſſibile ſit fateri, potius à Bile, quam à prædominante melancolia, reddi Coloratam. Dicamus igitur ad quæſitũ, Vrinam à ſolo Sanguine reddi Coloratam: Cum enim Vrina in venis ſit mixta cum ſanguine, & reperiatur maior copia ſanguinis, quàm Bilis, ideo à ſanguine & non à Bile redditur Colorata: & eo magis confirmo hanc meam ſententiam, quoniam vt alibi diximus, in venis actu ſolus ſanguis reperitur, cum ergo in venis non reperiatur actu Bilis, ergo à Bile nullum habet colorem. lib. 2. de concoct. cap. 8.

Et ſi dicat Quiſpiam veſtrum, ſanguis colore eſt rubeus, ergo Vrina à ſanguine Colorata eſset rubea, & non ſubflaua, aut citrina.

Reſpondeo, quod optimus Sanguis, ſecundum propriam naturã non eſt rubeus, vt cõmuniter creditur, ſed potius flauus veluti color Purpureus roſarũ: et veram eſſe hanc noſtrã ſententiam, videatis Gal. ſic loquentẽ:

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5737/A/1

Gal. 1. de crisib. cap 12. & sanguinis color non nunquam flauior existit, non nunquam rubicundior apparet, unde sanguinem ipsum, aliquando flauum, aliquando rubrum dicunt, non nunquam vero sanguis maxime flauus, eundem habet colorem cum bile, ad summum etiam flauescente colorem, sed est illa quidē flauior: sanguis vero rubicundior: nam qui apprime flauus est sanguis, medius est inter bilē, ac exquisitum sanguinē, in ijs qui secundū naturam se habuerint: hæc Galenus.

Sed hoc idem probatur ratione, & primo, Sanguis optimus secundum propriam naturam, tenuissimus est, et purissimus, ergo non est rubeus: consequentia probatur, quoniam ea quæ sunt rubæa, sunt etiam crassiora, & terrestriora, & magis impura, quam ea quæ sunt flaua, vt docet Gal. exemplo vini quod inter vina eaque rubea sunt, sunt etiam crassiora, & terrestriora quam flaua, & ea quæ minus sunt rubea: probatur hoc idem exemplo aliarum rerum quæ colore sunt rubeæ.

2. aph. com. 11. 12. meth. med. cap. 4.

Secundo sanguis optimus habet naturalem calorem aereum, mitem et suauem, nō autem igneum, siccum, & adurentem, ergo in colore non est rubeus: consequentia probatur,

batur, quia rubedo fit ab igneo, & adurenti calore, sic aqua ab adurenti calore fit rubea, & carnes assatæ, & carbones rubei fiunt.

Tertio sanguis optimus, non solum ratione substantiæ quia tenuissimus est, non solum ratione naturalis caloris: non potest esse rubeus: sed nec etiam ratione spirituum: si enim sanguis esset rubeus, ergo pauca copia spirituum, et naturalis caloris, in sanguine reperiretur, consequentia probatur, quia sicuti ratione caloris, et spirituum, fit luciditas, itaque à frigiditate propter resolutionem, caloris, et spirituum, fit obscuritas, sed color rubeus vergit ad obscurum & ad nigredinem, ergo significat extinctionē caloris, & resolutionem spirituum, quoniā ergo res omnes à spiritibus fiunt clariores, & magis lucidæ, & in colore cæruleæ, vt patet in illa quinta essentia, quæ fit per distillationem, ergo cum in sanguine reperiatur maxima copia spirituum, dicendum est sanguinem esse clarissimum, et non rubeū, cum rubedo vergat ad obscuritatem.

Concludamus igitur, quod sicuti inter vina, ea quæ nigra, uel rubea dicūtur, sunt magis impura quam flaua, et cætera vina ita

& sanguis rubeus, erit magis impurus, quã clarior, et lucidior qui habeat colorẽ rosarũ.

Et si dicatis vos, Medicus est artifex sensatus iudicat res ipsas secundum sensum, cũ ergo secta vena sanguis appareat rubeus, & sensus nunquam decipitur circa propriũ obiectum, ergo re vera erit rubeus.

Respondeo quod nos loquimur de optimo sanguine, in homine optime sano, talis autem sanguis, vbi secta vena educatur, dico quod non erit re vera rubeus, sed illius Coloris vt supra diximus, quod si appareat re vera rubeus, dicatis non esse optimũ sanguinem, sed recessisse per adustionem, à natura optimi sanguinis: et si Dicatis, Hip. & Gal. perpetuo apellasse sanguinem rubeum, dicatis per rubeum non intelligere veræ, & exquisite rubeum, sed pro vt comprehendit omnes colores medios, inter flauum, & nigrum, & sic etiam improprie loquendo dicimus colorem Granatorum & Rosarum, & qui dicitur scarlatto esse rubeũ, licet re vera distinguatur à rubeo: Dicatis tertio, quod Optimus Sanguis, secundum propriam naturam, est purpureus (eo modo quo diximus) dum est in venis tanquam in proprio loco, vbi reperitur maxima co-

pia spirituũ & naturalis caloris, ratione quorũ sanguis redditur magis lucidus: vbi vero sanguis fuerit extra venas, quia statim resoluitur spiritus, & calor à frigiditate ambientis, ideo & sanguis statim mutat colorem, et primo fit rubeus, paulo post facta maiori resolutione, fit niger, vltimo corumpitur secundum totam substantiam, & putrescit, et ideo non est mirum si secta vena sanguis optimus mutat colorem, et appareat rubeus.

De sanguine extra venas.

Et quomodo dicetis vos, secta vena tam subito resoluitur spiritus, & calor, vt sanguis statim appareat rubeus.

Respondeo et quomodo omentum vbi excidat statim putrescit, vt docet Hipo. Si ergo omentum statim putrescit ob resolutionẽ spirituum, et extinctionem caloris, quanto ergo citius extinguitur calor et resoluuntur spiritus in sanguine, qui tenuior est multo quam omentum? 6. apho. 57.

Dicatis igitur quod sicuti crocũ licet appareat rubeum, tamen aqua à croco non fit rubea, sed flaua, quid ergo mirum si quid simile accidat sanguini?

Et si dicatis nõ esse verũ, vrinã à sanguine reddi Coloratam, eo quia natura retinet

sanguinē pro sui nutritione, & ideo illum nō excernit mixtum cum vrina: & hac ratione factum est vt cum vrina misceatur Bilis, quæ cum sit excrementum inutile, nullum est inconueniens vt simul cum vrina excernatur, & ab ea reddatur Colorata. Respondeo, quod modica pars sanguinis est apta colorare vrinam & eo magis, quoniā natura non est adeo auara de sanguine, cū sæpe videamus profluuium sanguinis e naribus, factum à natura bene, et critice operante, similiter per menstrua, & hæmoroidas, et tamen natura ex tali euacuatione, aut nihil vel parum patitur, et si rursus dicatis quod à rebus augentibus bilem in corpore, vrinæ multæ biliosæ generantur, si autem à sanguine redderetur Colorata oportebat non à Bile aucta, sed à sanguine aucto colorari. Respondeo vrinam colorari non à rebus augentibus bilem, sed à rebus augentibus sanguinem valde calidum, & quia ab eiusdem rebus augetur Bilis et sanguis calidus, ideo perperam omnes crediderunt vrinam à bile reddi coloratam.

Confirmatur ista mea opinio, quoniam si sanguis crudus, imperfectus et aquosus, aptus est colorare vrinam, et reddere illam

rubeam, ergo multo magis si sanguis fuerit optimus, mixtus cum vrina reddit illam coloratam: antecedens est Galeni consequentia est nota. 2. progn. com. 28. 1. de crisib cap. 12. 4. aph. com. 71. Vide infra cap. 8.

Concludamus igitur ex prædictis, quod cum vrina à sanguine redditur Colorata ideo dicitur signum proprium, & immediatum, secundæ concoctionis, & sanguificationis, et dicimus, primo, & per se immediate, ostendere, & demonstrare dispositionem sanguinis, & an chilus in Epate, & in venis optime fuerit concoctus, et conuersus, in optimum sanguinem, eo quia secundum diuersitatem sanguinis, diuerso modo apparet vrina Colorata.

Quare si vrina in venis redditur Colorata ab aliquo humore, tutius est fateri à Sanguine reddi Coloratam, quam à Bile.

Videtur tamen quod nec à sanguine, nec à Bile vrina sit Colorata, et ratio dubitandi est primo, si à sanguine vel à Bile vrina est Colorata, ergo sicuti ab optimo sanguine, & optima Bile, vrina est optime Colorata, ita quoque à malo et nigro sãguine, et nigra Bile, vrina redderetur nigra, hoc tamen est falsum, quia in melancolicis, in quibus sanguis est niger, et in maniacis vbi bilis sit nigra,

gra,

gra, vrinæ tamen non excernuntur nigræ, immo bene & optime Coloratæ, ergo signum est vrinam non reddi Coloratam, nec à sanguine nec à Bile: Confirmatur, quia si per te vrina à Bile fit Colorata, ergo sicuti à Bile flaua Vrina in colore fit subflaua, ita quoq; à Bile nigra, porracea, ærugino sa, Vrina etiã redderetur nigra, porraceaq́, etc. quod tamen falsũ est, vt docet experiẽtia

Secundo si Vrina à sanguine, Vel à Bile redditur Colorata in venis, ergo nunquam post copiosam cœnam Vrina erit alba: Consequentia probatur, si Vrina recipit colorem in venis à Bile, vel à sanguine, ponamus quod in Socrate reperiatur optimus sanguis, et optima Bilis in venis, si tamen cenauerit plus iusto, statim vrina apparet alba sine colore, et ratio est secundum communem opinionem, quia cum cibus assuntus in tanta copia, non possit optime concoqui, ideo ex eo generatur aquosus, et crudus sanguis, vel acquosa, et cruda Bilis, quæ mixta cum vrina, aut non reddit illam coloratam, aut valde parum. Sed contra esto quod iste paucus sanguis, et bilis generata ex isto crudo cibo, non sit apta colorare Vrinam, et quare ista Vrina vbi simul cum illo sanguine

crudo

cur post copiosa cena urina reddat alba et aquosa 2

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5737/A/1

crudo, defertur in venis ibi mixta cum optimo et copioso sanguine, et optima Bile, non redditur Colorata, si ab eis potest reddi Colorata? Cum ergo in tali casu, licet mixta sit in venis cum optimo sanguine, vel cum optima Bile, cum tamen mingatur alba sine colore, cogimur ergo fateri, non reddi Coloratam ex mixtione humorum, quia in tali casu esset Colorata.

Tertio si Vrina ex permixtione sanguinis, aut Bilis, redderetur Colorata, ergo secundum diuersitatem sanguinis vel bilis, etiam diuerso modo Vrina appareret Colorata, sed sic est quod licet sanguis et bilis diuersos habeāt colores, tamē vrina mingitur magna ex parte eodem modo Colorata, & citrina, vt patet in melancolicis, pituitosis, et temperatis, in ægris, & sanis, ergo non ab humoribus est Colorata.

Quarto si vrina est colorata à bile, ergo optime Colorata vrina, erit ab optima & concocta Bile, & ostenderet humores existentes in venis esse concoctos, sed hoc est falsum, quia in principio ipsius febris, quandoque Vrina apparet optime Colorata, & tamen Bilis est Cruda, & rebellis, & parit febrem, ergo illa Vrina optime Colorata in prædicto casu

non potest esse Colorata à Bile, quæ cruda est et mala, si ergo quandoque vrina est optime concocta, et tamen humores sunt crudi, ergo non redditur colorata ab humoribus: Cum igitur bilis quandoque sit cruda et se habeat præter naturam vt in principio et augmento febris tertianæ, et tamen quãdoque vrina appareat perfectissima, ergo non potest esse Colorata ab illa Bile, nec erit verum vrinã reddi Coloratam ex permixtione alicuius humoris, præsertim cum sæpe sepius videamus humores peccantes putridos, et à toto genere præter naturam, et tamen vrina mingitur Optima, et optime Colorata, et subflaua, et hoc magna ex parte apparet in febre Pestilenti, et in multis febribus putridis: quomodo ergo ex optima urina possumus cognoscere concoctos esse et superatos à natura humores peccantes? quoniam licet vrina optima sit, et concocta, humores tamen sunt crudi et æger moritur.

Sicuti etiam sæpissime videmus vrinam valde crudam tenuissimam, et sine colore, et tamẽ morbus erit indeclinatione vniuersali, et febris amplius non reuertitur, et sanatur æger, ergo ex vrina nullo modo cognoscimus Tempora morborum, nec concoctionem,

nem, et cruditatem morbi, cum in isto casu vrina sit cruda, et morbus sit concoctus.

Sed quid esset, si fortasse diceremus, Vrinam non reddi Coloratam, ex mixtione alicuius humoris, sed reddi Coloratam à Naturali calore, per solam alterationem, et concoctionem: et quomodo rursus dicetis vos, Vrina vbi incalescat, et à naturali Calore fuerit alterata potest varios, et diuersos recipere colores? Respondeo quod sicuti aqua vbi incalescat, et ferueat, recedit à proprio temperamento, eo quia non solum mutatur in substantia, cum per concoctionem crassior fiat, sed etiam in colore, cum non amplius appareat ita alba, et clara, et secundum quod magis concoquitur, ita fit magis Crassa et in colore rubea: ita et carnes assatæ ab igne, et à solo calore ignis, diuersos et varios recipiunt colores, cum primo fiant flauæ, et si magis incalescãt rubeæ, et adhuc si magis adurantur, fiunt in colore nigræ, ergo à solo Calore sine aliqua permixtione alicuius substantiæ, et aqua, & carnes, non solum redduntur Coloratæ, sed etiam vario modo coloratæ: ita et assumpta alimenta in prima concoctione in ventriculo, à solo calore trasmutantur in substãtiam

authoris opinio.

tiam

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5737/A/1

tiam albam, nempe in chilum, qui quidem chilus per vlteriorem concoctionem, in venis, et in Epate, fit rubeus, vel flauus, eo quia conuertitur in sanguinem: ita quoq; et vrina à solo calore per simplicem concoctionē, et alterationem, redditur non solum Colorata, sed etiam diuersimode Colorata, sine mixtione alicuius humoris, cum enim substantia ipsius vrinæ aquæa sit, et simplex aqua, ideo tenuissima est, et sine vllo colore, in vētriculo igitur vbi à naturali calore incipit alterari, mutatur in substantia et in colore, in substantia, quia recipit aliquam crassitiem, et etiam in colore mutatur, quia non remanet ita Clara, et sine colore, sed recipit aliquem colorē (licet diminutum) diuersum à colore aquæ: Sed vbi magis concoquatur in Epate, magis redditur Colorata, et fit subflaua, quod si à maiori & fortiori calore, alteratur fit flaua, et postea rubea: et ideo sicuti à solo calore redditur Colorata, ita quoque secundum diuersitatem caloris, et secundum quod Vrina diuersimode alteratur à naturali calore, ita quoque varios recipit colores, et cum Vrina sit magis Tenuis, quam humores, et chilus, & assumpta alimenta, ita quoque

Vrina citius alteratur, et conquoquitur quã alimenta, quam chilus, et citius quam humores: Hinc factum est, vt quandoque in principio, aut in augmento vniuersali morborum, Vrina apparet concocta, et tamen humores sunt Crudi, aut semicocti, quia citius et facilius à naturali calore alteratur, et conquoquitur Vrina, quam humores peccantes: quod si dicatis, ergo Vrina non erit signum Concoctionis humorum.

Respondeo, quod potest dici signum, eo quia vbi fuerit concocta Vrina, et optime conquoquatur, ostendit aliquomodo dominium naturalis caloris, sed cum tamen multoties Vrina sit optime concocta, humores tamen peccantes non possunt concoqui et æger moritur, hoc autem fit quoniam a mitiori et debiliori calore concoqui potest Vrina, à quo tamen humores peccantes nõ possunt concoqui, quare cogimur etiam fateri, non cognoscere ex Vrina, humorum cõcoctionem, aut cruditatem morbificam.

Secundo Dubitatur, eo quia nõ videtur verũ, quod ex vrina cognoscamus Tẽpora vniuersalia morborũ, aut cruditatẽ, et cõcoctionẽ humorũ peccãtiũ, et ratio dubitandi

est, quo-

est, quoniam tu dicis, quod in principio, et augmento febris tertianæ, cum Vrina mingatur Tenuis, Alba, et parum Colorata, ideo dicitur cruda, quia significat tunc temporis, humores peccantes esse crudos, et ideo morbum esse in principio: tunc sic arguo, Bilisque dicitur causa antecedẽs in tertiana, et est cruda, eo quia est in potentia propinqua ad futuram putredinem, vt alibi diximus, tunc ista Bilis quæ peccat, et dicitur cruda, aut per istam morbificam cruditatem mutat colorem, aut non, si non, ergo nec vrina mutat colorem, si per te à Bile, vel sanguine bilioso, redditur Colorata: si dicas mutare colorem, cum dicatur cruda, et im potentia ad propinquã putredinem, eo quia in ea introductus est calor præter naturam, cum ergo incalescat plus iusto, et fiat magis calida à calore febrili, necesse est etiam vt fiat magis flaua, et magis Colorata, ergo vrina tincta ab illa Bile, erit flaua, et valde Colorata, cum per excalefactionem Bilis fiat magis Colorata, ergo si Vrina colorata est à bile, cum in principio febris tertianæ, et omnium febrium, bilis ipsa sit magis calida, et magis colorata, quam in declinatione, ergo in principio vrina erit magis colorata,

lib. 2. de concoct. cap. 2.

rata, cum tamen contrarium contingat, et appareat alba, ergo non erit alba à bile, et sic non ostendit cruditatem Bilis.

Confirmatur, quia vrina alba, sine colore, et Tenuis, ostendit Cruditatem alimentorum in sanis, alimenta inquam, aut non conquoqui, aut diminute concoqui in ventriculo, ergo nō potest eadem vrina Tenuis, aquosa, et Alba, ostendere morbificā cruditatem, cum sint istæ Cruditates valde differentes, vt alibi diximus. lib. 1. & 2. de concoctione.

Tertio, tu dicis vrinam apparere Crudam in principio morborum, et augmento, quia natura intenta circa concoctionē morbi, quasi non aggreditur concoctonem alimentorum, et ideo cum alimenta diminute concoquantur, etiam et vrina mingitur cruda. Contra in principio morborum, assunta alimenta non ne in ventriculo per cōcoctionem conuertūtur in chilum, et per vlteriorem concoctionem in sanguinem, et tertio in substantiam membrorum, si ergo naturalis calor, potens est in principio morbi conquoquere alimenta, vt diximus, et quare non potens erit altera re, et concoquere vrinamq; citius, et facilius potest alterari, quam alimenta, vt diximus supra: et

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5737/A/1

licet alimenta non perfecte concoquantur, cum tamen conuertantur in ſanguinem, & ſubſtantiam membrorum, quare Vrina cum Tenuiſſima ſit, non poterit ſaltim alterari in colore, et reddi optime Colorata, ſi enim ab illo calore alimenta cum fiant Sanguis, fiunt in colore rubea, & quare multo magis ab eodem calore, Vrina non poterit reddi in colore ſubflaua, & citrina?

Dubitatur tamen, quia ſi Vrina à ſolo Calore redditur Colorata, ergo in febricitantibus Vrina eſſet magis Colorata, quam in ſanis: Conſequentia probatur, quoniam in febribus augetur calor, quare & à fortiori calore, etiam Vrina redderetur magis Colorata: & tamen hoc non eſt verum cum præſertim in Quotidiana, & Quartana Vrina mingatur Alba, & quaſi ſine colore.

Reſpondeo quod et ſi Vrina reddatur Colorata ſolum à naturali calore, & non à febrili, tamen dicatis, quod in illis febribus per accidens mingitur, Alba, ratione inquam Crudorum humorum, nempe pituitæ, & melancoliæ, qui ſua craſſitie obſtruendo vias, per quas educitur Vrina, factum eſt

vt per

vt per accidens ratione obstructionis mingatur Alba, vt alibi dictum est Cap. 7.

Dicamus melius, quod sicuti fæces cum sint excrementum primæ concoctionis, et in ventriculo per simplicem alterationem, à solo calore (absque vlla mixtione Bilis) non solum fiunt in substantia Crassæ, sed in colore subflauæ, & Coloratæ, ideo ostendunt tantum dispositionem ventriculi, et non venarum: ita quoq; et vrina cũ sit excrementum primæ concoctionis, credendum est in ventriculo per concoctionem, à solo calore reddi in substantia Crassiorem, et in colore subflauam sine mixtione Bilis (cum eadẽ sit ratio fœcum, & Vrinæ) & ideo significare solũ dispositionẽ, ventriculi, & an alimenta in ventriculo optime sint concocta: & ideo falsum est Vrinam nobis ostendere dispositionem venarum, & morbificam concoctionem, et licet simul cum sanguine feratur per venas, cum ibi parum, aut nihil alteretur, ita parum, aut nihil indicat super dispositionẽ venarum, et in hoc potius ostendit optimam sanguificationem, quam morbificam concoctionem.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5737/A/1

De differentijs Causis, & Iudicijs Vrinarum, secundum Colorem. & primo de Vrina alba. Cap. VII.

CVm vrina diuerso modo appareat Colorata, hinc etiam factum est, vt secundum diuersitatem colorum, diuersæ quoque constituantur differentiæ ipsius vrinæ, prout quandoque, vrina apparet alba, & sine colore, quandoque magis & minus Colorata: & quoniam sola vrina subflaua dicitur optima, & secundum naturam in corpore optime sano, eo quia color subflauus, est naturalis et optimus color ipsius Vrinæ, ceteri vero colores, sunt nō naturales, & præter naturam quoniam omnes secundum magis et minus recedunt, & distant à naturali colore ipsius vrinæ optimæ, ideo de omnibus istis differentijs pertractandum erit, & primo de Vrina alba, quæ quidem diuiditur in duas primas differentias, prout est intense, vel remisse alba.

Intense Alba, subdiuiditur in duas alias differentias, quoniam aut est Christallea, aut secundo, Aquea.

Sed

Sed Vrina remiſſe alba, eſt in triplici differentia, Lactea, Glauca, Charopus.

De quibus omnibus, Duo veniunt conſideranda, primo, quæ nam ſit cauſa huius diuerſitatis in Vrina, nempe vt quandoque alba mingatur, & diuerſomodo alba, ſecundo quid ſignificet Vrina, ſecundum diuerſitatem colorum, & quid Medicus poſſit præſagire, ex diuerſitate colorum in vrina.

Quoad primum, videndum eſt primo loco, quæ nam ſit cauſa, vt Vrina ſit alba. Reſpondeo quod Quadruplici de cauſa vrina eſt Alba, primo ex defectu, et mala qualitate ipſius ſanguinis, cum enim vrina à ſanguine habeat colorem, ideo vbi ſanguis fuerit adeo aquoſus, & ſeroſus, ac imperfectus, vt valde parum ſit coloratus, quid mirum, ſi vrina mixta cum iſto ſanguine, aut nihil, aut parum redditur Colorata? et ſi dicatis, ſi ergo Vrina alba talis redditur à ſanguine rudi, aquoſo, et imperfecto, et quæ nã eſt cauſa vt ſanguis ita ſeroſus, et aquoſus generetur. Reſpõdeo hoc fieri adiminuta cõcoctione, vbi enim chilus, qui per cõcoctionem debet conuerti in ſanguinem, imperfecte & diminute concoquatur, tunc conuertitur in ſanguinem imperfectum, & ſe-

serosum veluti est Sanguis, qui reperitur in venis mesaraicis, vt enim alibi diximus, chilus in venis meßaraicis recipit Rudem, & imperfectam formam sanguinis, quia diminute, & imperfecte ibi concoquitur, ita etiam vbi sanguis in Epate, ac in omnibus venis diminute, & imperfecte, concoquitur, remanet aquosus, serosus, & parum Coloratus, quia Concoctio fit incraßando, & quo magis concoquitur Sanguis, redditur etiam magis crassus: ista autem diminuta, & imperfecta concoctio, fit à debili, & diminuto calore naturali, ergo Vrina Alba significat sanguinem existentem in venis, malum eße, ac imperfectum, aquosum, & serosum, & ideo etiam significat diminutam, ac imperfectam concoctionem, & maximam cruditatem, & ex consequenti debilem, & diminutum calorem: & hac ratione vrina Alba dicitur Cruda, quia significat maximam Cruditatem sanguinis, & sanguinem esse crudũ, id est diminute, & imperfecte concoctum, eo quia naturalis calor debilis est, sed cum calor naturalis Duplici modo dicatur debilis, & diminutus, aut quia extinguitur, per resolutionem, vel secundo extinguitur

Gal. 1. de crisib. cap. 12. Auic. 2. 1. doct. 3. cap. 2.

per

per suffocationem à nimia copia, et multitudine: primo modo, aut à causa Externa, vel à causa Interna extingui, et resolui potest: causa Externa, vt ab inedia, et longo ieiunio, vigilia, defatigatione, et magno labore, extinguitur calor: ideo et concoctio est diminuta, et sanguis generatur aquosus, et serosus, et Vrina mingitur Alba: vbi ergo mingitur vrina alba, et præcesserit inedia, aut vigilia, labor, et c. ista Vrina dicitur cruda, et significat cruditatem, et debilem calorem, ab vna illarum causarum.

Vel secundo extinguitur calor, et redditur debilis à causa Interna, à mala qualitate humoris peccantis, vbi scilicet fuerint pestilentes, et mali Moris, qui sua mala qualitate, calorem extingũnt, & debilem reddunt, et sic fit diminuta concoctio, & Vrina apparet Cruda: vel esto quod humores peccantes, non sint pestilentes, nec mali Moris, si tamen calor præter naturam, et febrilis, superat, et vincit naturalem calorem, sicuti contingit in principijs Morborum, tunc calor naturalis, factus debilis, et remissus à calore febrili,

diminute concoquit, & sic vrina apparet cruda: conoscimus vero, an calor sit debilis à mala qualitate humoris, vel à solo calore non naturali, ex alijs signis quæ indicāt malitiam, et malum morem humorum peccantium.

Si vero calor naturalis reddatur debilis à copia, et multitudine, adhuc Dupliciter hoc fieri potest, vel primo ab extrinsica copia et multitudine: aut secūdo ab intrinsica, ab externa copia suffocatur, et fit debilis calor naturalis, vt quādo quis sumpserit cibū, et potum in maiori copia quam par sit, suffocatur calor, et concoctio fit diminuta, & vrina Alba excernitur, & sic apparēt albæ vrinæ post aßumptū cibum in maiori quantitate quam conueniat, et ista vrina dicitur cruda, et significat cruditatem, et debilem calorem, eo modo quo pauco igni si ligna in maiori copia quam par sit super apponātur, tunc ignis obtunditur, et quasi extinguitur, suffocatus à nimia multitudine: sed vbi paulatim incipit aggredi ligna, tunc crescit, & augetur ignis, et superat ligna: ita quoque post aßumptum cibum, si calor naturalis potens sit superare, et concoquere cibum, tunc vrinæ incipiunt apparere magis Coloratæ,

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5737/A/1

cuius signum est, meliorem fieri concoctionem, et ex consequenti perfectiorē sanguinem generari, à quo vrina redditur magis et melius Colorata: ideo si post cenam vrina appareat alba, significat maximam Cruditatem, id est cibum fuisse assumptum in tanta quantitate, vt calor quasi suffocatus à nimia copia, non possit optime concoquere: quod si paulo post, Vrina incipit apparere magis Colorata, est signum cibum assumptū, superari à naturali calore, et concoqui, quod si vrina remaneat longo tempore cruda, signum est calorem omnino extingui, et non posse concoquere cibum.

Causa vero interna, extinctionis caloris, est multitudo humorum peccantium: et ideo in morbis pendentibus à nimia copia humorum, Vrina est Cruda, et eo vsque apparet vrina Cruda, quousque natura, et naturalis calor, aggreditur concoctionem humorum peccantium: statim enim quod incipiunt concoqui, vrina incipit apparere Colorata: et ideo dicitur signum concoctionis, quia significat humores peccantes concoqui à naturali calore, et secundum quod magis concoquuntur, ita et vrina magis redditur Colorata, et quando humores optime sunt

concocti,

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5737/A/1

concocti, tunc quia in optima concoctione generatur optimus sanguis, qui mixtus cum vrina reddit illam in colore subrufam.

Hoc etiam possumus dicere, si sequi volumus communem opinionem, quod scilicet à Bile Vrina sit Colorata, quia vbi Bilis pauca generetur, et Cruda, et parum Colorata, tunc etiam Vrina mixta cum ista Bile, erit Alba, ista autem Bilis pauca, et Cruda generatur indiminuta concoctione, à debili calore, eodem modo, quo diximus de sanguine.

Secũda causa est cur Vrina sit Alba, Obstructio: et quo modo ratione obstructionis vrina apparet Alba. Respõdeo quod licet sanguis optimus sit, et ex mixtione huius optimi sanguinis, vrina optime sit colorata in venis, tamen ratione alicuius obstructionis potest mingi alba, ex obstuctione inquã vasorum presertim vrinas secernentium, sic enim docet Gal. his verbis, Tenuis et Alba vrina interdum significat obstructionẽ Renum, quod conoscitur ex dolore loci affecti: aut obstructionem Epatis, vt in ijs qui quartana affligũtur grossitie enim sua malãcolici humores obstruentes vias, solent huiusmodi

lib. de vrinis cap. 5. Auic. 1. 1. doct. 3. cap. 2. 1 cant. tract. 2. text. 293.

modi vrinas efficere, nam idem Galenus fatetur quod vbi vasa per quæ educitur V-rina, presertim Renes, aut Vreteres, fuerint obstructi, tunc per illa educitur pars vrinæ magis Tenuis, et aquosa quæ Alba est, sed sanguis mixtus cum Vrina, cum sit crassior urina, non potest permeare, et pertransire per angustiam illarũ partium, ideo educitur vrina aquosa, Alba sine colore, quia sanguis separatur ab vrina, et hac ratione in Nephritide vrina mingitur Alba: Quod si dicatis, et quomodo conoscam ego, au vrina sit Alba ex obstructione, vel ex diminuta concoctione?

5. vsu part. cap. 6.

Respondeo hoc facile conosci, quia ex dolore, et ex supressione vrinæ, conosco Albã esse ab obstructione: sed vbi vrina sit Alba, et libere, et sine dolore mingitur, signum est hoc nõ esse ab obstructione: Nota tamẽ quod in Nephritide vrina nõ solũ est Alba ex obstructione, sed etiam adiminuta cõcoctione, eo quia in ijs affectibus, semper fit imperfecta concoctio, ex qua generãtur crudi, lenti, et crassi succi, qui obstruentes partes per quas educitur Vrina, pariunt Vrinam Albam, que Alba est adiminuta concoctione,

et etiam

et etiam ab obstructione, eo quia in illis morbis concoctio non est adeo abolita, et corrupta, vt vrina solum ratione corruptæ concoctionis omnino sit alba, sed licet cõcoctio sit debilis, et ratione concoctionis vrina nõ deberet in illis morbis excerni adeo alba, tamen ratione obstructionis, excernitur omnino alba et prorsus Cruda.

Auic. 1. cant. trac 1. tex. 293

Tertia causa cur vrina quandoque Alba excernatur, est ob potus magnitudinem: vbi enim quis plus iusto, et immoderate bibat, presertim aquam, quæ cum non sit apta nutrire, degenerat in vrinam, et sic generatur quoque multa et copiosa vrina, et in tali casu, esto quod, sanguis optimus sit, vrina tamen erit alba, quia tanta copia vrinæ, nõ potest optime reddi Colorata à sanguine moderato.

Auic. 1. 1. doct. 3. cap. 2. 1. cant. eo loco.

Quarta et vltima causa vt Vrina sit Alba, est per admixtionem alicuius substantiæ Albæ, vbi enim cum vrina miscetur sanguis redditur Colorata, subrufa, flaua, et c. ita quoque si cum Vrina misceatur aliqua substantia alba, tunc vrina mingitur alba, ista tamẽ albedo nõ est naturalis, sed præter naturã: et quæ nam dicetis vos, est ista substantia alba, quæ mixta cum vrina, reddit

illam

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5737/A/1

illam in colore albam? Respondeo quod est Triplex, aut pituita, aut pus, vel Tertio ex colliquatione alicuius partis, aut admixtione seminis, vt est in Gonorhea: Ex admixtione Puris vrina redditur alba, quoniam pus est album, conoscimus autem albam esse ex admixtione puris, quoniam pus residet in fundo matulæ, cum fœtore, cum pus fœtidum sit insuaue, et talis vrina alba, significat vlcus in aliqua parte, per quam educitur Vrina, cum non possit esse pus sine vlcere: redditur secundo Alba per admixtionẽ humoris Crudi, crassi, et pituitosi, hoc autem conoscitur facillime ad sensum non esse pus, quia licet resideat paulo post in fundo matulæ, tamen est sine fœtore.

Tertio ex Colliquatione alicuius partis nostri corporis, quæ cum albæ sint, vbi misceantur cum vrina reddunt illam albam, ista tamen Vrina alba ex colliquatione, nũquam fit nisi præcesserit febris magna, valde intensa, quæ potens sit colliquare membra: Hic tamen vnum notãdum est, quod Vrina Alba ex admixtione alicuius substantiæ, semper erit crassa, et ideo distinguitur ab vrina quæ fit alba per diminutam concoctionem, aut ex obstructione, vel ex ni-

mio po-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5737/A/1

mio potu, quoniam istæ fere semper sunt Tenues.

Declarauimus hactenus causas omnes, cur Vrina sit Alba, sed cum vrina Alba sit in multiplici differentia, vt christallea, eo quia christallo similis sit in colore. Aquea, aquæ similis: Lactea, quoniam est Alba sicuti lac, Glauca veluti cornu pellucida, est enim similis cornu lanternæ exquisitæ, mundæ, et nouæ, habet enim iste color transparentiam, et albedinem sub obscuram. Charopus vero color est similis Colori oculorum Leonis, vel pilis subalbidis Cameli, quem colorem Isaac libro de Vrinis, et Gordonius lib. de Vrinis cap. 2. vocant cineritium: omnes isti Colores in Vrina, ortum ducunt ab eisdem causis secundum magis, et minus variantibus.

De differentijs, Causis, & Iudicijs Vrinæ Coloratæ. Cap. VIII.

VRina vero quæ in colore non sit Alba, sed Colorata, est in Duplici differentia, aut remisse, vel intense Colorata, Vrina quæ remisse dicitur Colorata, subdiuiditur

diuiditur in Quatuor differentias, nempe sub spicea, spicea, sub aurea, aurea: illa vero quæ Intense est Colorata, diuiditur in vndecim differentias pro vt est subcrocea, crocea, rufa, subrubea, rubea, vinea, passea, viridis, veneta, liuida, nigra. De quibus omnibus pertractandum est, et primo, quæ nam sint causæ huius diuersitatis, et harum differentiarum, Secundo quod ex eis possit Medicus præsagire.

Quoad primum si vrina à sanguine habet colorem, ergo secundum diuersitatem sanguinis diuersimode redditur Colorata, et sicuti vbi sanguis fuerit incoctus, imperfectus, serosus, atque aquosus, reddit vrinam nihil, aut parum Coloratam, ita quoque vbi chilus per concoctionē in Epate, receperit meliorem formam sanguinis, fit etiam iste sanguis mixtus cum Vrina, reddit vrinam magis, et minus Coloratam, secundum quod, et sanguis magis, et minus concoquitur, et perficitur, et sic apparet Vrina subspicea, et postea spicea: dicitur enim subspicea, quoniam iste color fit si parum spicei humoris Aquæ iniceris, et si plus addideris, dicitur spicea, quod si adhuc Chilus magis concoquatur,

et per

& per concoctionem conuertatur in meliorem formam ſanguinis, tunc etiam iſte ſanguis erit magis Coloratus, quare et vrina mixta cum tali ſanguine, redditur etiam magis Colorata, et dicitur in colore ſubaurea, quaſi non puro auro ſit ſimilis: vel erit Aurea, ideſt ſimilis puro auro: ſed vbi ſanguis optimus fuerit, et chilus per optimam concoctionem conuerſus in optimum ſanguinem, cum color optimi ſanguinis ſit flauus, eo modo quo diximus ſupra, ideo vrina mixta cum optimo ſanguine, non redditur flaua, quia flauus color ſanguinis remittitur ab aquoſitate ipſius vrinæ, ideo Vrina optima, apparet in colore Aurea, ſubflaua, vt diximus, et ideo vbi apparet talis vrina ſignificat in venis reperiri optimum ſanguinem, et quia optimus ſanguis generatur ab optima concoctione, ideo eſt ſignum talis vrina perfectiſſimæ concoctionis, et cum optima concoctio fiat ab optimo calore, oſtendit etiam illa vrina, naturalem calorem in illo homine in quo excernitur illa optima vrina, optimum eſſe: Sed ſi ſanguis fuerit excalefactus plus iuſto, tunc per aduſtionem admittit proprium, et naturalem colorem flauum, et tunc primo fit magis flauus, ſecũdo ru-

do rubeus, et si adhuc magis concoquatur, et aduratur fit sanguis in colore Cæruleus, viridis, liuidus, et per extremam adustionem redditur niger, qui quidē sanguis mixtus cum vrina reddit illā eiusdem coloris: ergo vbi vrina appareat in colore flaua, id est ignea, et veluti flamma, aut subrubea, id est bolo similis, vel tertio Rubea, seu pumicea, sic dicta, quia similis pomis Rubeis, vt sunt cerasea: Quarto, vinea, id est similis colori Epatis, & vino nigro: Quinto, passea, idest vino cocto similis, hic autem color passus non multum à nigro distat, & est sicuti color cerasorum, qui ad nigredinem inclinat: sexto viridis: septimo veneta, id est fusca, qui color ex puro albo, et nigro æqualiter confusis gignitur: octauo Liuida, id est coloris Plumbei: nono Nigra. Omnes igitur istæ vrinæ, quæ intensæ sunt Coloratæ, significant massimam sanguinis adustionem, & excalefactionem, et naturalem calorem, non seruare propriam naturam, sed intēdi plus iusto, & mutari in alienam, & igneam naturam, magis, et minus, secundum quod et vrina magis, aut minus appareat ita intense Colorata: quod autem tsanguis dum magis concoquitur, et aduri-

tur, diuersos suscipiat Colores: exẽplo sit vobis, caro ipsa, quæ dũ assatur à caloreignis, diuersos recipit colores, et secundũ ꝙ magis cõcoquitur, et aduritur, redditur etiã diuersimode Colorata, et ex colore illius carnis conoscimus an optime sit assata, vel adusta.

Sed pro maiori declaratione dicẽdũ est, primo de vrina Rubea, secundo de Liuida, tertio de nigra: de quibus omnibus cõsiderãdum erit primo, quomodo fiant, et quæ sint eius causæ, secundo, quid ex illis medicus possit præsagire.

De vrina Rubea. Et Auic. 1. cant. tract. 2. tex. 225.

Quoad primum, secundum cõmunem opinionẽ talis Vrina redditur Rubea, per admixtionẽ Bilis Rubeæ. Bilem aũt istam Rubeã, sæpe sæpius se vidisse fatetur Actuarius lib. 1. de causis vrinarũ cap. 9. Secũdo, secũdum cõmunem opinionem redditur Rubea vrina, si cum ea misceatur portio sanguinis serosa, aquosa, & est sanguis veluti lotura carnis, et sicut est ille sanguis Rudis, et imperfectus, qui reperitur in venis messaraicis, et in colore est veluti aqua tinta rubeo colore, sed parũ: iste ergo sanguis incoctus, mixtus cum vrina, reddit illã Rubeam, cũ solus sanguis inter humores sit Rubeus, et istã esse sententiam Gal. videatis eũ sic loquentem cũ serũ sanguinis simul cũ vrina elabitur.

2. progn. com. 28.

apparet quidē ea ſubrubra, verū ſanguinē nō probe cōfectū redundare ſignificat, itaq; quod humor ille redundat, qui omniū optimus eſt, ideo talis vrina Rubea caret periculo, quia vero is humidior atq; ſeroſior eſt ob id cōcoqui debet. hæc Gal. alio etiam in loco ſic dicit: ſed de ſubrubētibus vrinis, et ſtatim habētibus ſubſidentiā ſubrubentē, ac læuē, recte dixit Hip. quod ſunt quidē ſatis ſalutares, ſed diuturniores ijs, quas paulo ante ſemicoctas nominaui: sāguinis enim ſeroſa ſuperfluitas, iſtas tingit, oportet aūt non modo hanc, ſed etiā aliquid rufæ Bilis admiſceri. Si vero calor naturalis adeo eſt imbecillis, vt neq; Rufam generet bilē, neq; ſanguinē exquiſite coctum, ſed adhuc ſero ſimilē, atq; humidū, quod quidē ad ſui coctionē tēpore egeat, eſt manifeſtū, quod vero hæc diſpoſitio ſine periculo ſit materiæ natura cōmoſtrat, et c. hæc Gal. quod etiā alibi clarius hoc idē oſtēdit dū dicit: ſedimētū Rubeū ſit à copia cruoris, id eſt Sāguinis incocti, ſignificat autē coctionis defectū, nō aūt mortē, cū enim is ſuccus ſit benignus, et familiaris naturæ, nō infert magnū periculū, quia tamē indicat cruditatem faciet morbum longum.

. de criſ. 1 cap. 12. in fine
4. aph. com. 71.
lib. de Vrinis cap. 20. & cap. 4.
Gal. 6. epid. com. 5. lib. de atrabile cap. 2.

Notandum eſt tamen, quod per Rubram Bilem intelligit Gal. ſerum ſanguinis, &

partem ſanguinis tenuiorem, et humidiorẽ, qualem ſupra declarauimus.

Hic aliud notandum eſt, quod nos loquimur nũc de Rubea vrina, & nõ de Cruẽta, quæ quidem Cruenta vrina, ortum ducit, vbi in Renibus fracta fuerit aliqua vena, aut in veſica, vnde ille ſanguis optimus mixtus cum vrina reddit illam Cruentam, et non Rubeam, Rubea autem Vrina, vt communiter creditur, ſignificat ſanguinis dimi nute cocti abundantiam, et ideo ſignificat Cruditatem, et diminutum ſeu debilem Ca lorem.

Iſta communis opinio non eſt tuta, patitur enim grauiſſimas difficultates, et primo ſi vrina Rubea ſit à debili Calore, & diminuta concoctione, ergo in omni diminuta, et imperfecta cõcoctione, Vrina apparet Rubea: conſequentia probatur, quoniã ſi per te iſta vrina Rubea, ſit à ſanguine ſeroſo diminute cocte: Sed talis ſanguis generatur in diminuta, et imperfecta concoctione à debili calore: ergo ſi in omni imperfecta concoctione à remiſſo calore generatur ſanguis aquoſus, rudis, & imperfectus, iſte mixtus cum vrina ſemper reddit vrinam Rubeam: concoctio enim non dicitur diminuta,

nuta, et imperfecta, nisi respectu eius quod concoquitur, quia scilicet id quod concoquitur sit diminute, et imperfecte coctum, sed cum non sit værum, quod in omni diminuta concoctione vrina sit Rubea, ergo non fit Rubea à debili concoctione, antecedens probatur, quia indiminuta concoctione à debili calore, vrina apparet, et mingitur Alba, vt diximus supra, ergo non Rubea, et presertim cum Album, et Rubeum sint fere vere contraria: quomodo ergo possumus dicere, ab eisdem causis eandem vrinam fieri Rubeam, et Albam?

Secundo Vrina Rubea, significat excedentem calorem, et adustionem sanguinis, ergo non fit à debili calore, et diminuta cõcoctione: antecedens probatur exemplo carnium, aquæ, et aliarum rerum, quæ iuxta ignem positæ, si adurantur, fiunt in colore flauæ, et citrinæ, si magis, fiunt Rubeæ, sed si adhuc magis adurantur, fiunt nigræ: ita et flãma, et carbones, quia calidissimi sunt, et aduruntur, apparent Rubei: confirmatur hoc idem quoniam partes nostri corporis, vbi fuerint imflammatæ, fiunt Rubeæ, hoc autem nunquam contingit, si refrigerẽtur, ergo Rubedo est ab excedenti calore.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5737/A/1

2. aph. com. 11. 12. meth. med. c. 4. *Tertio hoc idem docet Gal. quod Vina alba sint Tenuia, et aquosa, et parũ calida, sed vina Rubea calidiora sint: ergo Rubeũ est à calido magno.*

Quarto si sanguis aquosus, et Tenuis, mixtus cũ vrina reddit illã Coloratam, et Rubeam, cur ergo negas vrinam habere colorẽ à sanguine, dũ dicis vrinã reddi Coloratam non à sanguine, sed à sola Bile? nulla enim est maior ratio, cur iste sanguis aquosus aptus sit Colorare vrinam, et non omnis sanguis.

3. epid. com. 3. com. 70. 2. 1. doct. 3. cap. 2. *Sed videatis Gal. sic loquentem: didicisti namq; rubentem colorem calidum denotare temperamentum: et Auic. sic dicit omnes autem colores vrinæ, qui sunt post citrinum, caliditatem significant, post istos vero gradus prædictos, existunt gradus Rubedinis, et omnes sanguinis dominium ostendunt, et c,*

Authoris opinio. *Dico igitur vrinam Rubeam fieri à sanguine, licet enim sanguis secundum propriã naturam, colore sit flauior, vbi tamen iste sanguis fuerit excalefactus plus iusto, tunc per adustionem fit Rubeus, quare mixtus cum Vrina reddit illam in colore Rubeam, & ideo Vrina Rubea significat maximam*

excalefactionem sanguinis, & naturalem calorem mutari in igneam naturam, et augeri plus iusto, et sanguinem existentem in venis, per adustionem recedere à proprio, & naturali temperamento, & si perperam hactenus omnes crediderunt: Et si dicatis, cur ergo in Hydrope, quæ est passio frigida, vrina mingitur Rubea, veluti lotura carnis. Respondet Auic. hoc fieri propter debilitatem Epatis, et suæ virtutis defectum, quæ non est apta separare sanguinem ab Vrina, 2.1. doct. 3. cap. 2. vnde hac ratione vrina apparet Rubea: si dicas si Epar non potest separare sanguinem ab Vrina, hoc faciunt Renes: dicatis quod Epate plurimum debilitato, Renes etiam redduntur debiles.

Si vero sanguis magis incalescat, redditur in colore fuscus, & similis vino nigro: vrina uinea passea et reddit vrinam vineã: sed si magis adura tur, fit magis niger, et reddit vrinã in colo re passeã, vt diximus: quare omnes istæ Vrinæ, significãt maximã excalefactionẽ, et adustionẽ sanguinis, quæ quidẽ excalefactio, et adustio sãguinis, fieri potest ex diuturno labore, nimio æstu, et etiã à febre, valde intẽa , et æstuãte, ergo vbi excesserit calore, vt

fere

cere ad igneam naturam cõuersus adurat, tunc etiam vrina apparet diuersi coloris, vt Rubea, Vinea, passea, et c. secundum quod magis, aut minus aduritur.

Viridis vero vrina quomodo fiat docet Gal. dum sic dicit, Color Viridis fit in trãsitu ad nigrum, et quoddam veluti proemiũ nigri: ex quibus quidem verbis liquido cõstat, quod cum Virides Vrinæ sint in via ad nigredinem, et vt quam facillime fiant nigræ, ita quoque dicendum est Virides vrinas fieri per adustionem, ab adurenti calore, vel per refrigerationem: et ideo idem significant quod Vrina vinea, passea, sed tamen magis, quia significat maiorem adustionem, et maiorem excessum caloris, et est perniciosa, et læthalis: quia tamen Auic. fatetur quod color viridis in vrina, significat frigiditatem, ideo notandum est, quod Vrina Viridis diuiditur in Quinque differentias, primo est vrina viridis in colore similis fistico, qui est fructus testam hãbens et nucleum similem auellanæ. secundo est viridis sicuti Eris, et dicitur æruginosus, tertio similis colori ireos, quarto indico, est indicum herba qua panni tinguntur blauco, vel persico colore, quintus color Viridis

Gal. 1. de crisib. cap. 12.

Auic. 2. 1. doct. 3. cap. 2.

ridis

ridis similis, porro et eius succo: ex his dicit Auic. quod omnes Virides Vrinæ, significāt frigiditatem, et fieri per refrigerationē præter æruginosum, et porraceum, qui fiunt per adustionem, vt etiam docet Auer. probatur experientia, quia color cutis à frigore in hieme virescit, sed æruginosus, et porraceus cum fiant à Bile, vel sanguine æruginoso, et porraceo, qui non generatur nisi per adustionem ab excedenti calore, ideo Vrina æruginosa, et porracea significat incendium, et maximam adustionem. 4. col. cap. 12

Liuida Vrina vnde fiat, videatis Gal. sic loquentem. Color autem Liuidus, est tantum frigiditatis effectus; sed difficile est videre quid sit Vrina Liuida, nisi prius consideremus quid sit Vrina nigra, et quomodo fiat: dico igitur Vrinam non reddi nigram, nisi per admixtionem alicuius substantiæ nigræ, non secus ac aqua mixta cum atramento redditur nigra: Quæ nam igitur dicetis vos, est ista substantia nigra mixta cum vrina reddens illam nigram? Respondeo secundum communem opinionem, vrinam fieri nigram, aut per admixtionē melancoliæ adustæ, Secundo Bilis adustæ, vel Tertio sanguinis nigri: si sit nigra à melan

1. de cris. cap. 12.

vrina nigra.

colia

colia adusta, hoc cognoscitur ex habitudine corporis, quia ista non apparet, nisi in melancolico adusto, et habebit tumorem in liene: si vero fuerit nigra à Bile adusta, hoc non erit nisi præcedenti febre validissima, et quæ ortum ducat ab excedenti, et adurenti calore, et c.

Sed non laudo hanc sententiam, eo quia si à melancolia, et Bile adusta, vrina redderetur nigra, ergo in melancolicis, et valde melancolicis, et maniacis, in quibus melancolia, et Bilis aduruntur, et valde aduruntur, Vrinæ essent nigræ, quod tamen non est verum, hoc enim quotidie obseruaui, et obseruo, cum iam per sex annos soleo hic Romæ curare melăcolicos, et maniacos, et mente captos degentes in proprio hospitali, et ta men in his nunquam vrinæ sint nigræ, sed Albæ, et coloratæ, ergo nigra vrina à melancolia, et Bile adusta non redditur nigra.

Dicamus igitur à solo sanguine vrinam fieri nigram, sicut à solo sanguine omnes recipit colores: et quomodo dicetis vos, vrina à sanguine redditur nigra? Respondeo, quod sicuti à sanguine seroso, et aquoso, vrina redditur Alba, et ab optimo sanguine redditur

subfla

subflaua: ita quoque à sanguine nigro vrina fit nigra: sanguis vero quomodo fiat niger hoc docet Galenus, dum dicit, nigram vrinam fieri ab excedenti, et adurenti calore, vel ab extrema frigiditate, sicuti etiam et partes externæ nostri corporis fiunt nigræ, à nimio calore igneo, et adurenti, vt quæ se soli exposuerunt, aut à vehementi frigore, et veluti mortuæ, quemadmodum in senibus, aut quibuscunque alijs supramodum refrigeratis: ipsarum itaque vrinarũ color niger fit, aut ab immoderato calore, aut à vehementi frigiditate mortificante, hæc Galenus, ita etiam et sanguis fit niger, vel à frigiditate, vel ab excedenti caliditate, vt fatetur idem Galenus, dum dicit quarum nigras vrinas damnari certum est, si modo nigrum, vel vehementi frigiditate fiat, quomodo Sanguis in Grumos concretus, et quæcunque summæ refrigerata intereunt, in atrum vertuntur; vel ab immodico calore, nam & ipse quoque sanguis exustus nigrescit, æquæ, ac omnia alia corpora, quique in æstiuo Sole moram diu traxere, nigri euadunt, hæc Gal. ex his dico, quod sanguis per adustionem fit niger, sicuti ligna, et carbones: sed etiam à frigi-

1. de cris. cap. 12. Auic. 2 1. doct. 3. cap. 2.

2. progn com. 30.

tate

ditate immodica, et extrema, extinguitur calor ipsius sanguinis, resoluuntur spiritus, quibus quidem extinctis, et resolutis, sanguis remanet obscurus, et niger, si enim claritas, et color sanguinis est à calore, et spiritibus, non est ergo mirum, si vbi sanguis est sine illis, non amplius sit Lucidus, nec splendens, sed obscurus, et niger, et ideo vbi calor naturalis ipsius sanguinis extinguitur, et spiritus resoluuntur, sanguis, primo fit Viridis, secundo Liuidus, vltimo niger: extinguitur autem naturalis calor, non solum à frigiditate, sed etiam à naturali, & febrili calore, vbi adeo fuerit auctus, vt omnino superet naturalem calorem, vt alibi diximus: et ideo vbi vrina mixta fuerit in venis cum sanguine nigro, statim redditur nigra: quare vrina nigra, et Liuida, et Viridis, significat extinctionem, et mortificationem naturalis caloris, et quoniam extinguitur calor, aut à frigiditate intensa vel ab adurenti caliditate, ideo et nigra Liuida, et viridis vrina significant, aut maximam, et extremam adustionem sanguinis, aut secundo maximam refrigerationẽ sanguinis, et naturalem calorem sanguinis extingui, et proximum esse extinctioni: et

lib. 2. de calore.

quoniam

quoniam vita consistit in calore, ita quoq; mors est extinctio caloris, et cum istæ vrinæ virides, Liuidæ, et nigræ, significent extinctionem caloris, ideo dicuntur læthales, 1. de cris. et pessimæ: vnde dicit Gal: Vrinæ nigræ, cap. 12. Virides, aut Liuidæ præter id quod Cruditatem habent sunt etiam perniciosæ: et paulo infra dicit Pessima, igitur est omnis vrina denigrata adeo vt neminẽ unquam seruatum viderim ex ijs, qui talem vrinam minxerit: hoc idem alibi dicit sic, Ngræ vrinæ tam per se, quam cum alijs, mortiferæ sunt: et infra dicit vrinas nigras quo fuerint crasſiores tanto deteriores eſſe obſeruauimus: et com. 34. in omni ætate læthales sunt vrinæ nigræ, et aquosæ, verũ in ætatis flore inter perniciosas primum locum tenẽt nigræ, in ætate autem puerili aquosæ. hæc Gal. hic tamen Notandum est, quod istæ vrinæ nigræ sunt pessimæ, et læthales, dummodo non sint à causa externa, vt ex comestione, et potu alicuius rei nigræ, aut ex ictu, nam et color niger fit ex casu, et percussione, sicuti videmus sanguinem contusum ex percussione liuescere, ac fieri nigrũ, qui mixtus cũ vrina reddit illã nigrã, et c. quia hoc modo si sint ab extrinseca causa,

Auic. 1. cãt. tract. 2. tec 306.

2. prog. com. 33.

non

non dicuntur læthales: si ergo dicetis vos, vrinæ nigræ sunt pessimæ, quia significant extinctionem caloris, et calor extinguitur, aut à calido adurẽti, vel à frigiditate, quomodo ergo cognoscam ego, an Vrina sit nigra per adustionem, vel à frigido? hoc docet Gal. si enim vrinã nigram antecesserit Liuidus color, et postea subsequatur color niger, indicat fieri à frigiditate: et ratio est, vt dicit Galenus, primo de crisibus, cap. 12. quoniam color liuidus, est effectus frigiditatis. Si vero antecessit Croceus, & subsequatur niger, signum est fieri à caliditate: addatis vos, hoc etiam facile posse cognosci sensu tactus, vbi enim æger sentiat excedentem calorem, in internis partibus maximam sitim, &c. similia, quæ ostendunt intensum, atque adurentem calorem, si Vrina mingitur nigra, certum est fieri à caliditate adurente. Sed si contrarium contingat, et vniuersum corpus frigidum sit, dicatis nigram vrinam fieri à frigido mortificante, eo modo, quo diximus: similiter, vt ibi docet Auic. vrina nigra per adustionem, habet hypostasim diuulsam, et inæqualem, & illa vrina non est omnino nigra, sed vergit ad colorem croceum citrinum,

lib. de Vrinis, cap. 23. Auic. 2. 1. doct. 3. cap. 2. & 1. cant. tract. 2. Auuerr. 4. collig. cap. 22.

num, vel fuſcum, ſed ſi nigra ſit à frigido, habet ſedimentum paucum, ſed vnitum, ac ſi eßet ſiccum, quia ſicut frigidum condenſat, ita calidum diſſipat, et iſta Vrina eſt magis nigra.

Notandum eſt etiam, quod omnis vrina nigra eſt ſemper Craßa, ſic dicit Galenus, impoſſibile eſt, vt vrina ſit nigra, et ſit tenuis, quoniam color niger fit quando ſanguis melancolicus, et niger, per vrinas purgatur, aut fit à frigiditate, aut à nimia ſanguinis aduſtione: hæc vero tria groſſitiem ſibi vendicant, vſtio enim exſiccat humiditatem ſanguinis, ideo ingroſſat, frigiditas vero, quia ingroßat alimentum, etiam vrinam ingroſſat, & ſi quandoque Galenus appellat nigram Vrinam Tenuem, dicatis per Tenuem intelligere minus Craſſam. 2. prog. com. 33. lib. de Vrinis, cap. 10.

Hic tamen occurrit difficultas, ſi vrina eſt nigra per extinctionem caloris, et quare in morituris, et in omnibus febribus peſtilẽtibus in quibus extinguitur calor naturalis, vrina non eſt nigra, et tamen in his magna ex parte nõ eſt nigra, immo optima.

Vltimo notandum eſt, quod quandoque (licet hoc rariſſime contingat) vrina nigra Auic. 2. 1. doct. 3. cap. 2.

eſt Cri-

est Critica, et Bona, et educitur à natura bene operante, per modum crisis, quando scilicet concocta materia in vltima parte status, aut indeclinatione vniuersali, educitur per Vrinam humor peccans niger, faciens morbum, vt quandoque contingit in fine quartanæ, et quandoque in puerperio, et in supressione menstruorum: pro vt dicit etiam Gal. in casu mulieris austeræ: et colligitur etiã alibi, dũ dicit nigri humores si excernantur in declinatione morbi, concocta materia, talis euacuatio est critica: Auic. vero loco citato dicit, nigram Vrinã fieri per modũ crisis, nõ solum in fine quartanarum, sed secundo in purgatione materie spleneticarum egritudinum; tertio post dolores chronicos dorsi et matricis à melãcolia; quarto ex supressione menstruorũ, inmania, et melancolia, sexto ex supressione sanguinis hemoroidalis, septimo vrina nigra bona est in lapidibus, et egritudinibus Renũ prouenientibus ex humoribus grossis, ista enim vrina nigra, quæ accidit ex lapide Renũ hoc modo fit quia dũ excernitur à substãtia eorum, rumpit venas aliquas paruas, à quibus emanat grossus, et turbulentus humor, tingens nigredine vrinam: Notandum

5. epide. com. 3. 4. aph. com. 22.

est tamen

tamen eſt, vt ibi docet Auic. quod Vrina nigra, quandoque eſt mala in ægritudinibus Renum, & veſicæ, quando ibi adeſt vehemens ardor, ſignificat enim cancrum in eis, vel vlcera maligna, & ideo cum tali vrina nigra, conſideranda ſunt alia ſigna, vt grauedinem, febrem, magnum dolorem, caſum appetitus, inquietudinem, vt tuto poſſimus præſagire ſalutem, aut mortem.

De differentijs, cauſis, & iudicijs vrinarum, ſecundum odorem. Cap. VIIII.

VRinam ſecundum odorem, diuiditur in duas differentias, eo quia, aut eſt Odorata, vel ſecundo ſine odore, ſi fuerit Odorata, adhuc ſubdiuiditur ſecũdum quod odor ipſius vrinæ, aut eſt bonus, aut malus: Vt igitur videamus quæ nam ſint cauſæ harum differentiarum, conſiderãdum eſt primo, quæ nam ſit cauſa, vt vrina ſit Odorata, ſecundo, quomodo diuerſos, & varios ſuſcipiat odores, tertio, et vltimo, quid Medicus poſſit præſagire ex odore vrinæ.

Quoad primum dico, quod Vrina per ſe, et ſecundum ſui naturam, nullum habet odorem,

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5737/A/1

dorem, cum ſit aquea, et generetur ex aqua quæ bibitur, et ſumitur in iuſculis, et c. & cum aqua, ſecundum ſui naturam, nullum habeat odorem, ita quoque, et vrina, nullum habet per ſe odorem, ſed vbi vrina appareat odorata, hoc erit per accidens ab extrinſeco, et per admixtionem alicuius ſubſtantiæ odoratæ: et ſicuti aqua, licet per ſe non ſit odorata, ſi tamen cum ea miſceatur ſubſtantia aliqua odorata, et boni odoris, redditur illa aqua optime odorata, ita quoque ſi cum eadem aqua miſceatur, res aliqua fœtida, aqua etiam apparet fœtida, idē contingit in vrina, quæ per admixtionē alicuius rei, mingitur odorata, aut fœtida, et quæ nā ſunt ea quæ miſcentur cum Vrina, et reddunt illam odoratam, aut fœtidam?

Reſpondeo quod Vrina ſit boni, aut mali odoris, aut eſt à cauſa interna, vel externa: cauſa externa eſt mala qualitas eorum quæ ſumuntur in cibo, & potu, eo quia ab externa cauſa redditur Vrina odorata, nēpe ex comeſtione rerum, boni, vel mali odoris, ſi quis enim cōmederit cæpas, et alia et c. ſimilia. quid mirum ſi vrina, et fæces fœtidæ excernantur, ſicuti ſi quis ſumpſerie terebinthum, faciet vrinam optime odoratam:

doratam: iſta igitur vrina fœtida, quæ talis ſit à cauſa externa non conſideratur à Medico.

Sed à cauſa interna, dupliciter Vrina redditur odorata, prout iſta cauſa interna, aut eſt ſenſibilis, et manifeſta, vel eſt inſenſibilis, et immanifeſta: à cauſa interna manifeſta vrina redditur fœtida, quoniam cum ea miſcetur ſanies, et pus, aut aliquid tale fœtidum, et iſta dicitur mala, prout ſignificat vlcus, et malam ſanitatem illarum partium, per quas educitur vrina, ſicuti et in Gonorhea vrina eſt fœtida, per admixtionem ſeminis: ſed ſi vrina, fœtida ſit, non tamen à cauſa externa, nec etiam ab interna ſenſibili, vt nec per admixtionem puris, nec ſeminis, aut aliarum rerum fœtidarum, quæ ſenſu apparent mixtæ cum vrina, tunc neceſſario ſequitur, vt ſit fœtida ab interna cauſa immanifeſta: quomodo autē hoc fiat, nunc erit declarandum.

Dico igitur quod ſi vrina ſuſcipiat odorē ab extrinſeco, per admixtionem alicuius ſubſtantiæ, ideo cum vrina mixta ſit in Venis cum humoribus, neceſſe eſt vt ab humoribus recipiat odorem, & ſi humores

optimi fuerint, vrina quoque mixta cum illis humoribus erit bene odorata, sed si humores putridi sint, & corupti, quoniam res putridæ, ac corruptæ, male olent, et fœtent, non est mirum, si vrina mixta cum humoribus corruptis, et fœtidis, mingatur fœtida, et male olens: Ex hijs quæ hactenus diximus, colligatis primo, quod Vrina fœtida, indicat, internam putredinem, id est significat, humores existẽtes in venis, putridos esse, ac corruptos: et quomodo dicetis vos, humores putrescunt, et corrumpuntur in venis? Respõdeo quod sicuti concoctio fit à naturali calore, & humores per concoctionem à naturali calore redduntur ad benignum apti, vt possint nutrire, & conuerti in substantiam viuentis, ita quoque si humores fuerint euicti, et superati à calore præter naturam, et calor naturalis eorum extinguatur, et spiritus resoluantur, tunc actu putrescunt, vt alibi declarauimus, putrefactio enim fit à calore non naturali superante, et vincente, et ideo humores existentes in venis, dũ sunt in proprio loco, à naturali calore, et spiritibus conseruantur secundũ naturam: Sed vbi spiritus, et naturalis calor humorum, fuerit euictus à calore nõ naturali,

lib. 2. de concoct.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5737/A/1

turali, ſed vbi ſpiritus, et naturalis calor humorum, fuerit euictus à calore non naturali, tunc non eſt mirum, ſi humores putreſcant: quare ſecundo colligatis Vrinam fœtidam, ſignificare extinctionem, et mortificationem naturalis caloris, et ſpirituum, et maximam cruditatem humorum, eo quia ſignificat humores non concoqui à natura, ſi enim concoquerentur non putreſcerent, ſed reducerentur ad benignum, et fierent optimi: quare Gal. dicit, quod odor grauis in vrina putrefactionis, eſt ſignũ ideo ſunt læthales ſignificant enim futuram mortem, et Hipo. ſic loquitur, præcipue autẽ mortifera eſt vrina mali odoris: Nota tamen ex Auic. quod ſi in acutis morbis vrina educatur fœtida, et poſtea derepente excernatur ſine odore, et tamen æger non melius ſe habeat, eſt ſignum læthale, ſignificat enim extinctionem caloris natiui, et caſum virtutis: occurrit hic tamen Difficultas, ſi ab humoribus putridis, educitur vrina fœtida, ergo in omni febre put rida, vrinæ eſſent fœtidæ, ſi dicas non in omni febre putrida, humores putreſcunt in venis, quia in intermittentibus putreſcunt extra venas, ideo in eis nunquam vrinæ ſunt fœtidæ. ergo

2. progn. com. 23. 1. de criſ. cap. 12. lib. de Vrinis, cap. 31. Et Auic. 1. cant. tract. 2. tex. 317. 2. prog. com. 33. Auic. 2. 1. doct. 3. cap. 4.

ſaltim in febribus omnibus cõtinuis, in quibus humores putreſcunt in venis, vrina ſemper mingeretur fœtida, & tamen hoc non eſt verum, quia rariſſime vrina eſt fœtida. Reſpondeo quod non ex quacunque putredine, nec ex omnium humorum putrefactione, vrina fit fœtida, niſi magna fuerit, & ideo licet in omnibus febribus, quæ communiter putridæ appellantur, humores putreſcant, cum tamen ſolum in peſtilentibus, maxima ſit humorum corruptio, & putrefactio, ita quoque ſolum in peſtilentibus febribus, vrinæ fœtidæ excernuntur, ſicuti nec ex quacunque re fœtida Aqua redditur male olens, niſi illud quod mixtum fuerit cum Aqua, ſit valde fœtidum, & corruptum.

Auctoris opinio.

Quid ſi dicamus, febres ſalubres, vulgo putridas dictas (vt quotidiana, tertiana, quartana, & ſinocha) ex humorum præter naturali excalefactione tantum, & non ex eorumdem putredine ortas eſſe?

Quid etiam ſi fateamur febres omnes putridas eſſe peſtilentes? Licet enim Galenus & cõmunis ſchola Medicorum contrarium ſentiant, mea tamen opinio videtur vera, quia in hoc diſtinguitur febris tertiana peſtilens,

ſtilens, à non peſtilenti, quod in peſtilenti humores putreſcunt, in non peſtilenti ſunt tantum à calore febrili excalefacti plus iuſto: Licet communis opinio concedat, in vtriſque putreſcere ſecundum magis, & minus: ſed hoc non videtur verum in febribus ſalubribus, humores actu putreſcere, eo quia in illis non ſiunt ſimptomata, & accidentia, quæ ſequi ſolent putredinem humorum: Docet enim experientia, quod vbi in aliqua parte noſtri corporis quantum vis extrema, & longinqua à corde, vt in pede, vel in extremo digito, oriatur, & fiat aliquis affectus putridus, vt Cancrena, et c. ſtatim ſiunt Seuisſima accidentia, virtus vitalis ſuccumbit, pulſus in equales, totum corpus refrigeratur, et c.

Quanto ergo maiora, & deteriora fierent accidentia in quacunque febre putrida ſalubri, ſi ſemper in ea humores putreſcerent in venis? ſemper virtus vitalis languida eſſet pulſus in equales, & c. cum tamen non fiant iſta accidentia, ſed omnia ſint mitisſima, & quieta, dicen--dum ergo ibi humores non putreſcere, ſed tantum incaleſcunt à calore non naturali;

vbi vero postea putrescant, statim illa febris fit pestilēs: sed de hijs alibi pertractauimus: ex hijs dicatis quod vrina fœtida non apparet, nisi in febribus pestilentibus, eo quia in illis solum humores putrescunt.

Sed si Vrina non habeat malum odorē, significat factam fuisse optimam concoctionem, et optimum sanguinem reperiri in venis, quare et vrina mixta cum sanguine optimo, erit optima in odore, et esto quod sanguis sit Crudus, dummodo tamen non sit corruptus, vrina semper erit bene odorata: Colligatis hic vnum, quod ex odore Vrinæ, non possumus cognoscere Cruditatē, sed solam putrefactionem, quoniam in principio febrium, morbus, et humores sunt Crudi, et tamen vrina est bene odorata: si dicas, quod ex Cruditate, et indigestione ciborum vrina excernitur fœtida, quod patet qui enim cruditatibus ventriculi laborant ora male olere: dicatis experientiam contrarium docere, quod vrina in his non fœtet ex sola Cruditate alimentorum, quia si hoc esset, ergo semper ante cibi digestionem, os appareret fœtidum, quod tamen est falsum; dicendum est igitur fœtorem oris, pendere non à Cruditate, sed à putrefactione.

Vltimo

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5737/A/1

Vltimo notandum est, quod vrina optima habet aliquem odorem non ingratum, quare vbi prorsus sine odore mingatur, est signum Cruditatis, significat nullam recepisse alterationem, nec concoctionem, sed eamdem, aquam eodem modo, quo fuit assumpta, nunc excerni, sicuti et aquæ thermales minguntur eodem modo, quo fuerunt assumptæ sine vllo odore, eo quia à natura non sunt alteratæ: quare vrina ratione coctionis aliquem recipit odorem, cum sit permixta cum Chilo, et cum humoribus: sed vbi prorsus fuerit sine vllo odore, significat superfluam Cruditatem, et extinctionem naturalis caloris, et ideo in morbis acutis est signum læthale.

Auic. 2. 1 doct. 3. cap. 4. 1. cant. tract. 2. tex. 316.

De differentijs, Causis: & Iudicijs Vrinarum, secundum Quantitatem Cap. X.

Qvarto loco consideranda est à Medico Quãtitas ipsius vrinæ, ratione cuius, Vrina diuiditur in tres differentias, eo quia, aut est multa, vel pauca, aut tertio moderata: et sicuti vrina illa dicitur optima

in quan-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5737/A/1

2. prog. com. 14. in quantitate, quæ proportione correspondet cibo, et potui aßumpto, vt docet Hipo. et talis est moderata, si vero excedat, et mingatur in maiori quantitate quam par sit, aut secundo non excernatur indebita, et conuenienti quantitate, talis vrina dicitur mala, de quibus omnibus nunc nobis agendum erit: et primo de vrina Multa: secundo de pauca: considerando primo loco causas harum differentiarum, secundo quid ex illis Medicus possit præsagire.

Quoad primum, causa cur quandoque Vrina excernitur plus iusto, et in excedenti quãtitate est duplex, Externa, et Interna: causa externa, vt si quis bibat plusquã par sit, presertim aquã, aut vinũ tenuissimum, et aquosum, aut sumpserit alimenta valde humida, et aquosa, et iuscula in maxima quãtitate, quid mirum si in tali casu vrina educatur in maxima, et superflua quantitate? secundo Diuretica, et ea omnia, quæ habent vim prouocandi vrinam, dicuntur causa externa multitudinis, & copiosæ vrinæ, eo quia, et sua caliditate, multam vrinam attrahunt, et etiam suarum partium subtilitate, incidendo, extenuando Crasßitiem humorum, vrinam prouocant: licet magna

ex parte

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5737/A/1

ex parte, et vt plurimum Diuretica omnia, vrinam prouocant sua quadam proprietate, humores attenuando, multitudinem vrinæ producunt.

Causa vero Interna multitudinis vrinæ, est multiplex, prima est multitudo humoris Crudi, et Pituitosi, qui quidem vbi fuerint excalefacti, generant maximam copiam vrinæ: sed quomodo hoc fiat dignissimum est scitu: dico igitur, quod cũ Duplex sit calor, vt Naturalis, et præter naturã, ita ab vtroq; calore, isti crudi succi, et pituitosi possunt alterari, et concoqui: quare si in Socrate reperiatur maxima copia horum Crudorum humorum, & isti à naturali calore concoquantur, et per concoctionem reducantur ad benignum, tunc partes humidiores, subtiliores & aquosæ horum Crudorum humorum, cum sint inepte ad concoctionem, veluti excrementa separantur, & excernuntur per vrinam, & reddunt illam copiosam, et multam, quare ista Vrina, quæ hoc modo multa excernitur, fit semper apparentibus signis optimæ concoctionis, eo quia fit Concocta illa materia Crassa, quæ potuit concoqui à naturali calore, & post eius concoctionem separantur

Gal. 4. aph. com. 74.
3. epid. com 3. tex. com. 41.
Isaac 5 lib. de Vrinis, part. 5.

partes

partes humidiores, et aquosæ, quæ augent vrinam, et reddunt illam copiosam, et ista vrina multa optima est, quia fit à natura optime operante, per modum crisis, eo quia per vrinam euacuantur humores peccantes, concocta materia: et ideo si in Socrate laborante copia Crudorum, et Crassorum humorum, apparentibus signis perfectissimæ concoctionis, excernatur vrina multa: tunc Medicus iudicat multitudinem vrinæ opti-
3. epid. com. 3. 41. *mam esse, et criticam, et morbum solui: et Gal. loco citato fatetur multos vidisse sanatos, et optime iudicatos, multitudine vrinæ.*

Sed si illi Crassi, et pituitosi humores, incalescant à calore non naturali, tunc liquefacta pituita auget vrinam, et ista vrina multa est simptomatica, et mala, quia fit à
. de morbis cap. 1. *natura male operante: sic docet Hipo. his verbis multum vrinæ emittitur, vbi caput nimium incaluerit: liquescit in eo Pituita liquescens autem secedit partim ad nares, partim ad os, partim ad venas, quæ ducunt ad pudendum, cum autem ad pudendum peruenerit, mingit homo, et patitur, quemadmodum ab vrinæ stillicidio: hæc Hipo. et ista copia vrinæ semper fit materia existente Cruda, ideo dicitur simptomatica,*

& ma-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5737/A/1

et mala, et ortum ducit non solumab humo ribus pituitosis existentibus in capite, sed etiam in venis, vbi nempe sanguis fuerit pituitosus, id est Crassus, et viscidus.

Secunda causa Interna copiosæ vrinæ, est Caliditas membrorum vrinalium, presertim Renum, vbi enim Renes excalefacti fuerint: plus iusto, tunc per venas emulgẽtes, atrahunt omnem aquositatem vrinalem existentem cum sanguine, et ideeo vrina educitur in maxima copia, quoniam proprium calidi est atrahere: huius etiam causæ meminit Gal. primo de crisib. cap. 12 conoscitur autem ista copiosa vrina, fieri à Caliditate Renum, ex Proprijs signis, quæ ostendunt ipsorum caliditatem, sicuti etiam contingit profluuium vrinæ in Diabete, eo quia tunc facultas attractiua Renum, ob maximam caliditatem læsa est, sicuti etiam læditur facultas retẽtrix eorum, vt docet Gal.

Paulus lib. 3. cap. 45. Alexãder Trallia. lib. 9. cap. 8.

Tertia causa Interna, potest esse colliquatio totius corporis, ex qua quidẽ colliquatione, augetur vrina, et redditur multa: hoc autem cognoscitur ex colore, quoniam si vrina multa exierit, quæ fuerit valde colorata, vt flammea, aut Crocea, vel Rubea, dicatis fieri ex colliquatione, presertim nõ

1. de cris cap. 12. 6. de locis aff. cap. 2. Isaac eo loco. Auic. 2. 1. doct. 3. cap. 7. Isaac. lib. de Vrinis, part. 5.

appa-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5737/A/1

apparentibus signis cococtionis, ideo est mala: et læthalis, eo quia colliquantur pinguedines, carnes, aut humores: hoc autem contingere solet in febribus ardentibus: sicuti secundo cognoscitur multitudo vrinæ ex colliquatione, eo quia est cum aliquali vnctuositate, mingitur enim multa, sed pinguis, et virtus redditur languida, quia colliquatur, et euacuatur naturalis humiditas membrorum: sed sicut dicit Auicenna. si vrina sit multa ex colliquatione superfluitatum, quæ malæ, sint, virtus non redditur debilis, cum euacuatur, id quod est in vtile: quare multitudo Vrinæ in Morbis acutis sine alleuiatione, significat Ethicam febrem, & spasmum de inanitione, ex inflammatione, quia fit ex liquefactione membrorum, ab incendio febris, vt dicit Auic.

Hipo. 4. aph. 83. *Quarta causa est siccitas ventris, dum sic dicit Hipo. Mictus noctu plurimus, paruam deiectionem significat, quomodo vero intelligenda sit sententia Hipocratis alibi decarauimus, pro nunc hoc solum sit satis, quod vbi aluus fuerit immodice adstricta, Vrinæ excernuntur copiose, et ratio est quoniam cum excrementa non possint educi per secessum, partes eius humidiores, &*

4. aph. com. 83.

tenuiores,

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5737/A/1

tenuiores, deferuntur ad vias vrinarias, et sic vrina redditur copiosa: et quod feces per vrinam possint educi, videatis Ari. Ari. 4. gen. anim. cap. 4. *qui dicit Vaccam quandam fuiße, cuius anus cum eßet clausus, feces siccæ inflatus conuertebantur, & per Vrinam excernebantur.*

Vrina autem mingitur in pauca quantitate duplici de causa, aut à causa externa, vel ab interna: ab externa, vt à siccitate ciborum, à paucitate potus, ab exercitio vehementi, atque à cæteris, quæ corpus exsiccant: et sicuti vrinæ, quæ copiosæ sunt, vel paucæ à causa externa, à Medico parum considerantur: ita quoque si tales fuerint ab interna causa, sunt maxime considerationis.

Vrina autem pauca est in duplici differentia, quoniam aut nihil mingitur, aut secundo parum, causa vero interna harum differentiarũ est multiplex. Prima est Obstructio, vbi enim Vasa vrinalia, vt Renes Vreteres, Vesica, et c. per quas partes educitur vrina, fuerint obstructæ, tunc, aut nulla, aut valde pauca redditur Vrina, licet multa reperiatur in Venis mixta cum sanguine, & quænam sunt ea, dicetis

vos,

vos, quæ apta ſint obſtruere illas partes, et prohibere exitum ipſius Vrinæ? Reſpondeo, quod iſta ſunt in duplici differentia, aut primo humores Craſſi, Viſcidi, et Lenti, qui obſtruendo illos Meatus, prohibent exitum vrinæ: aut ſecundo ſunt calculi, aut lapis in Renibus, vel in veſica à quibus prohibetur Vrina: conoſcitur autem an vrina fuerit retenta ex obſtructione, et an à Craſſitie humorum, vel à calculo, et lapide, proprijs ſignis, quæ hoc loco recenſere non eſt ad propoſitum: ſed vrina ſemper in tali caſu vbi meatus illi ſint obſtructi ab humoribus Craſſis, Vrina erit pauca, et Craſſa, ſi à lapide, vel à calculo, pauca, et Craſſa, vel arenoſa: ſed ſi illi meatus fuerint propria natura adſtricti, et anguſti, et non à calculo, nec ab humore Craſſo, tunc cognoſcitur, quia Vrina erit pauca, et Tenuis.

Iſaac lib. de Vrinis, parte 5.

Secunda cauſa, vt vrina, aut nihil, aut parum excernatur, eſt ob vehementiam, et exceſſum caloris, vt quandoque contingit in febre vehementiſſima, eo quia à forti calore conſumitur, et exſiccatur aquoſitas Vrinalis: hoc autem conoſcitur proprijs ſignis indicantibus exceſſum caloris.

Tertia cauſa: Alui profluuium, ob multam

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5737/A/1

multã enim et copiosam ventris euacuationem, educitur vrina in pauca quantitate, eo quia natura omnia excrementa, et etiam vrinam euacuat per secessum: sicuti etiam vbi sudor fuerit valde copiosus, vrina excernitur in pauca quantitate, cum eadem sit materia vrinæ, & sudoris. 4. aph. 83. Auic. 2. 1. doct. 3 c. 7

Quarta, quandoque vrina excernitur in pauca copia, ob debilitatem facultatis expultricis Renum, aut Vasorum vrinalium, cuius facultatis læsionis causa esse potest, vel mala intemperies illarum partium, vel aliquis morbus instrumentalis, vel ob debilitatem atractiue Renum, aut Vesicæ, quæ cũ non sit apta segregare acquositatem vrinalem à sanguine, et illam attrahere, tunc vrina mingitur in pauca copia. Gal. 10. simp. med. cap. de sudore Auic. 2. 1. doct. 3. c. 7. Isaac loco citato.

Nota tamen quod Auic. dicit quod Vrina, quæ guttatim, et inuoluntarie mingitur in morbis acutis, significat nocumentum in Cerebro, quod communicatur neruis, et musculis solitis ab eo recipere virtutem, hoc autem nocumentum est desipientia, et mentis alienatio: quomodo vero hoc fiat non docet Auic. Sed ratio talis esse potest, quoniam sicuti vrina guttatim in vesicam resudat, sic ab ea illico guttatim defluit, musculo, qui loco citato.

præiacet collo vesicæ gratia retentionis, cessante penitus ab opere retentionis ob alienationem, et defectum motiue imperantis, sine cuius directione, musculi non exeunt in proprios actus.

Secundo dicit Auic. quod si vrina guttatim, et inuoluntarie exeat, et febris quieta fuerit, et signa salutis apparuerint, prognosticat fluxum sanguinis, è naribus venturũ: et ratio huius talis forsan esse potest, quod cum vrina guttatim, et inuoluntarie micta, significat mentis alienationem, ex raptu materie sursum, et quia febris non est magna, et adsunt signa salutis, significatur aliqua Critica euacuatio circa superiores partes ventura: non est autem illic facilior, nec aptior quam per fluxum sanguinis narium.

Iacob⁹ de partibus.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5737/A/1

DE DIFFERENTIIS, CAVSIS, ET IVDICIIS VRINARVM LIBER SECVNDVS

SALVSTIO SALVIANO Romano Medico Auctore.

PErtractauimus hactenus de substantia, colore, odore, et quãtitate ipsius vrinæ: nunc igitur reliquum est pertractare de Hypostasi, et de eisq; continentur in vrina, quod mihi agendum erit in isto secundo libro: de qua quidẽ Quinq; veniunt consideranda, primo quotuplex sit, Secundo quid sit, tertio, quot sint differẽtiæ vrinæ; secundũ Hypostasim, quarto quænã sint causæ harũ differentiarũ: quinto, et vltimo, quid Medicus ex illis possit præsagirre.

Quoad primum quæsitum, dico quod ea, quæ continentur, et resident in vrina, sunt in Duplici differentia, aut primo sunt

naturalia, vel præter naturam: contenta in vrina secundum naturam, dicitur Hypostasis: sed contenta præter naturam sunt in triplici differentia secundum diuersitatem situs, eo quia aut resident in fundo, et dicuntur sedimenta, aut suspēsa sunt in media regione, & appellantur ab Hipo. Enoeoremata, id est suspensa, vel tertio continentur in superficie ipsius vrinæ, et ista adhuc sunt in triplici differētia, eo quia aut est spuma, vel secundo corona, aut circulus, tertio pinguedo: De quibus omnibus nobis agendum est, et primo de Hypostasi.

lib. 1. de concoctione, cap. 11 lib. 2. cap. 16. *Hypostasis autem, vt alibi declarauimus, est excrementum crassum tertiæ concoctionis, quod generatur in nutritione venæ cauæ, vena enim caua (sicuti et cæteræ partes) nutritur sanguine, et per concoctionem illum conuertit in sui substantiam, sed partes crassiores illius sanguinis, cū ob sui crassitiem sint inepte ad concoctionem, nec possint assimilari venæ cauæ, assimilātur quantum possunt in colore, et crassitie, et cum vena caua, Alba sit, et crassa, ideo et istæ partes sanguinis crassiores, per concoctionem* loco citato. *redduntur Albæ, et crassæ et ista est Hypostasis, tam in sanis, quam in ægris, vt alibi*

libi longe, & clarius demonstrauimus.

De substantia, situ, colore, odore, & quantitate optimę Hypostasis. Cap. II.

IN *Hypostasi naturali, Quinq; veniunt à Medico cōsideranda, primo situm, secundo substantiam, tertio colorem, quarto odorem, quinto et vltimo quantitatem.*

Quoad situm, Hypostasis est in triplici differentia, prout vel apparet in superficie ipsius Vrinæ, veluti nubes, aut suspensa in medio, vel in fundo matulæ: Hypostasis optima, et secundum sui naturam, cum sit excrementum crassum, et sua natura graue, descendit ad infimam partē, et residet quasi in fundo matulæ: Quod si quandoque ascendat, hcc est per accidens: & quæ nam est ratio dicetis vos, vt aliquādo naturalis Hypostasis ascendat, et appareat insuperficie?

Respondeo quod est flatus mixtus cum Hypostasi, et quomodo Hypostasis flatuosa ascendit vsque ad superficiem ipsius Vrinæ? Respondeo, quod vapor ille flatuosus mixtus cū Hypostasi, illam eleuat, et facit illam ascendere, quod si flatus multus fuerit eleuatur, et

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5737/A/1

ascendit vsque ad superficiem, sed si flatus fuerit paucus, cum non potens sit eleuare Hypostasim vsque ad superficiem vrinæ, ascen-
2. progn. com. 37. Auic. 1. cant. tract. 2. tex. 308 dit vsque ad mediam partem, sic docet Gal. quod enim leue est de sui natura sursum ascendit, cum ergo Hypostasis fuerit vaporosa, aerea, et flatuosa, facta est etiam valde leuis, ideo non est mirũ si sursum ascendat.

Colligo igitur ex hÿs, quod vbi Hypostasis appareat in superficie, vel suspensa in media vrina, significat ibi adesse maximam copiam flatus, ratione cuius ascendit, et quoniam flatus generatur indiminuta cõcoctio-
Gal. 3. de simpt. caus cap. 11. ne, à debili calore, vt docet Gal. cum Crudi humores ab imbecillo calore inflatum attollũtur, ideo ista Hypostasis significat debilem esse naturalem calorem venarum, et diminutam concoctionem, cũ enim sanguis existẽs in vena caua, non optime concoquatur, nec possit à debili calore, per concoctionem optime transmutari in substantiam ipsius venæ cauæ, ita quoque, et crassum excrementum illius concoctionis, remanet diminute concoctum, et flatuosum, et valde leue, ideo apparet mixtum cum vrina in superficie.

Sed vbi Hypostasis resideat fere in fundo matulæ, significat totum flatum esse resolutum,

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5737/A/1

lutum, et cum flatus generatur à debili calore, indiminuta concoctione, ita quoq; à fortiori calore, resoluitur flatus, ideo vbi Hypostasis appareat in fundo, ostendit naturalem calorem optimum esse, et validissimum, et ex consequēti ab optimo calore, factam fuisse optimam concoctionem: hinc notate quod si à principio Hypostasis appareat in superficie, deinde tractu temporis descendat ad mediam regionem vrinæ, hoc est optimum signum indicat enim flatum discuti, et resolui à validiori calore, et meliorem fieri concoctionē, et quo magis sanguis concoquitur, eo magis resoluitur flatus, et Hypostasis cum de sui natura sit grauis, descendit ad infimam partē: Colligatis vltimo, quod ad hoc vt Hypostasis optima sit, non est necessarium, vt resideat in fundo matulæ, quia tunc ob suam crassitiem, et grauitatē dicitur potius sedimētum, quā Hypostasis: sed debet infra mediū suspensa apparere, adeo vt infra eam sint aliæ partes vrinæ, et hac ratione ab Hpo.: dicitur læuis: hæc autem Hypostasis secundum figuram debet esse Pyramidalis, aut veluti Pinea, et ratio est quoniam hæc figura, ostendit proportionem æqualitatum omnium suarum partium, in grauitate, et leuitate, & Auuer. 4. collig. c. 24

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5737/A/1

quia actio caloris in hac forma dominatur, et etiam naturaliter grauia extenduntur, et dilatantur, ſed læuia in ſe ipſis agregantur, et petunt aſcenſum, quouſque acuantur, ſicut accidit flammæ ignis.

Perfectiſſima Hypoſtaſis, quæ apparet in ſano homine, et in optima vrina, vt docet Hypo. eſt Alba, Læuis, et Aequalis: pro cuius rei intelligentia ſciendũ eſt primo quod cum Hypoſtaſis ſit excremẽtum craſſum tertiæ cõcoctionis, nempe pars aliqua ipſius ſanguinis, quæ cum ob ſui craſſitiem non poſſit per concoctionem conuerti in ſubſtantiam venæ cauæ, concoquitur tamen, conuertitur et aſſimilatur quantum poteſt, et cum non poſſit omnino aſſimilari in ſubſtantiam, aſſimilatur quantum poteſt in colore, et craſſitie ipſi venæ cauæ, et quoniam ſubſtantia venæ cauæ eſt Alba, et craſſa, ita quoque iſta portio ſanguinis per iſtam concoctionem, redditur Alba, et Craſſa, et cum ſit excrementum in vtile ad nutritionem, illud natura expellit, et quoniam in infima parte venæ cauæ, reſidet vrina, quæ poſtea per venas æmulgentes attrahitur à Renibus, ideo natura ſimul cum vrina miſcet iſtud excrementum craſſum, et Album, et ſimul cum ea min-

2 progn. 27. Gal. 1. de d.ff. feb. cap. 8. 1. de criſ. cap. 12. Auic. 2. 1. doct. 3. cap. 6. Raſiſ. 10, ad Almanſ. cap. de vrina. Auuerr. 4 collig. cap. 24.

Gal p° prost. de uult. in fine

ea mingitur, et apparet fere in fundo matu-
læ, et dicitur Hypoſtaſis, et hac ratione ap-
paret Alba, quia alteratur, et concoquitur
eo meliori modo, quo poteſt, à ſubſtantia
venæ cauæ, quæ eſt Alba: et ſi dicatis, ergo
ſi Hypoſtaſis ſit hoc modo à vena caua, quæ
Alba eſt, omnis Hypoſtaſis erit ſemper Al-
ba, quod tamen non eſt verum, cum quan-
doque appareat Rubea, Liuida, vel nigra?
Reſpondeo quod ad hoc, vt Hypoſtaſis opti-
ma ſit, et alba, duo principaliter requirun-
tur, primum vt materia, nempe ſanguis, ex
quo generatur optimus ſit, et ſecundum na-
turam, ſecundum ex parte efficientis, ſcili-
cet naturalis facultas ipſius venæ cauæ, va-
lida ſit et potens poſſe optime concoquere,
et alterare, et immutare ſanguinem, ex quo
generatur Hypoſtaſis: vbi ergo iſta duo be-
ne ſe habent, et ſecundum naturam ſemper
Hypoſtaſis erit Alba, ſed ſi ſanguis malus
fuerit, et recedat à proprio temperamento,
et calor debilis, vel auctus plus iuſto, tunc
Hypoſtaſis non erit Alba, ſed alterius colo-
ris, et mala, vt dicemus infra loco ſuo.

Lege Galenū p° prognost. [illegible]

Quoad ſubſtantiam, Hypoſtaſis debet eſ-
ſe læuis, æqualis: Læuis, id eſt continua,
ſeu vnita: illa igitur dicitur Hypoſtaſis læ-
uis, cu

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5737/A/1

uis, cuius omnes partes inuicem sunt simul vnitæ, et continue, veluti vnum corpus cõtinuum, sic docet Aætius lib. 5. cap. 28. sicut illa Hypostasis quæ fuerit diuulsa, et cuius partesnon sint inuicem vnitæ, et continuæ, sed disgregatæ, et separatæ, dicitur nõ læuis: et ideo ad hoc, vt optima sit Hypostasis, non solum necesse est vt sit Alba, sed etiam vnita, continua, et non diuulsa.

Et quæ nam est causa dicetis vos, vt Hypostasis sit diuulsa? Respondeo esse flatum, qui si multus fuerit, eleuat Hypostasim ad superficiem, si pauci ad mediam regionem, sed si flatus mixticũ Hypostasi sint adhuc in minori copia, cum non possint illam extollere, faciunt eam esse diuulsam, et sparsam, vnã partem eius eleuando, aliam non, et separando vnam partem ab alia: et secundũ maiorẽ, aut minorem copiã, flatus, ita et Hypostasis apparet magis, aut minus diuulsa: et quoniam flatus significat debilem calorem, et diminutam concoctionem, vt diximus supra, ideo ex Hypostasi diuulsa, indicat medicus debilem calorem, et diminutã concoctionẽ.

Galen. lib. de urinis cap. 20

Gal. 2 prognosticorum 36

Nota tamen, quod licet optima Hypostasis debeat esse continua, et vnita, non tamen omnis Hypostasis continua dicitur perfecta,

fecta, et bona, nisi simul sit continua, et læuis, eo quia si fuerit vnita, sed tamen grauis, vt quasi resideat in fundo matulæ, non erit bona, vt sunt contenta, et sedimenta crassa, viscida, glutinosa, quæ licet vnita, quia tamen non sunt læuia, dicuntur mala.

Aequalis, id est vt illa Hypostasis, secundum omnes suas partes, sit æqualis idest eodem modo compacta, vnita, læuis, et eodem modo concocta, si enim secundum vnam partem sit læuis, et secundum aliam aspera, tunc ista Hypostasis dicitur inæqualis, est ergo necessarium, vt tota æqualiter sit concocta, et omnes eius partes similes sint in colore, odore, et substantia: causa vero huius æqualitatis, est optima concoctio, vbi enim naturalis calor se habeat secundum naturam, tũc etiam æqualiter concoquit, et sua excrementa erunt æqualia: quod si non sint æqualia, signum est non fuisse optimam concoctionem: et si dicas quomodo concoctio dicitur æqualis? Respõdeo tunc dici æqualem, quando omnes partes alimenti, optime concoquantur, & nulla relinquitur pars adusta, aut diminute concocta: Nota quod Alimentum esse inæqualiter concoctum,

non

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5737/A/1

non solum pendet, et sit vitio caloris, sed etiam dato quod calor optimus fuerit, concoctio poterit esse in æqualis, ex defectu, et vitio alimentorum, eo quia scilicet alimentum sit ætherogeneum, et habeat partes diuersæ rationis: et ideo dicatis, quod vbi Hypostasis sit æqualis, non solum ostendit perfectionem caloris, sed etiam ostendit sanguinem existentem in venis, optimum esse, et bonum, esse, et secundum naturam, et ideo æqualiter concoqui, quia vbi vitiatus fuerit, et præter naturam, aut non concoquitur, aut in æqualiter concoquitur; aduertendum tamen est, quod ad hoc, vt optima sit Hypostasis, non solum sufficit, vt sit Alba, læuis, et æqualis, sed etiam, vt docet Gal. omni tempore sit, nam si ista Hypostasis diu et semper non perseueret: sed alternatim mingatur pura, semicoctum esse morbum ostendit: vnde alibi Gal. ostendit, quod per æqualem Hypostasim, debeamus intelligere, quæ diu talis perseuerat, dum sic dicit, æqualis autem est quæ per omne tempus similis est sui, ita vt si vno die sit cocta, altero non sit Cruda.

1. de cris. cap. 12. in fine.

Hypostasis ingreditur 26.

lib. de Vrinis, Galeno ascriptus. cap. 38.

Hinc etiam colligatis, quod vbi Hypostasis optima est, et habeat has omnes conditiones,

nes, neceßario etiam vrina optima erit in substantia, colore, odore, et quantitate: et ratio est, quoniam cum Hypostasis bona, generatur ex optimo sanguine, à naturali calore, se habente secundum naturam: ergo necessario præsupponit optimum sanguinem in venis, sed vt nos demonstrauimus, vbi sanguis, et humores existentes in venis, optimi sint, necessario etiam vrina, quæ mixta est cum illis erit bona, et secundum naturam: Et ideo colligatis secundo, quod Hypostasis bona secundum prædictas conditiones, cum non possit generari, nisi ex optimo sanguine, à perfectissima concoctione, ideo significat, et ostendit, optimum calorē, perfectissimam concoctionem, et humores existentes in venis, fuisse optime concoctos, et se habere secundum naturam, et optimos esse: et sicuti in sanis significat optimam sanitatem, in ægris, ostendit, et indicat natura superasse morbum, humores peccantes esse concoctos, et per concoctionem reductos ad benignum, et ideo morbum esse indeclinatione vniuersali.

Quantum vero attinet ad quantitatem ipsius Hypostasis, dico quod quãdoque multa aliquando pauca apparet: causa vero huius di-

1. progn. com. 27. 1. de crif. cap. 12.

ius diuersitatis, est copia alimentorum, sic docet Gal. quod qui vtuntur tenuissimo victu, aut nullam habent Hypostasim, aut val de paucam: qui vero copiosiori cibo vescuntur, copiosa quoque apparet Hypostasis: et ratio est, quoniam sicuti assumpto cibo in maxima quantitate, dum concoquitur in ventriculo, generantur multæ fæces, ideo dum ex illo copioso cibo generatur multus sanguis, tunc etiam vena caua copiosius nutritur, et in sui nutritione, plura generantur excrementa, quam si parum nutrietur, & cum Hypostasis sit excrementum craßum illius concoctionis, ideo non est mirum si ex copioso nutrimento, copiosa quoque reddatur Hypostasis.

Sed esto quod Hypostasis multa generetur, tamen, quandoq; non educitur cum vrina, et non apparet: hoc autem dupliciter fieri potest, aut ratione obstructionis, vbi enim venæ emulgentes, aut Renes, vel Vreteres, fuerint obstructi, tūc Hypostasis, cum sit magis Craßa, quam Vrina, non educitur, et nō transit per angustias illarum viarum: quare Hypostasis quandoq; non apparet, ratione obstructionis, vbi inquam viæ per quas educitur vrina, fuerint obstructæ: vel secundo

licet

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5737/A/1

licet nulla fuerit Obstructio, tamen ratione laboris, et defatigationis, factũ est, vt nulla appareat Hypostasis, eo quia à labore, nimia defatigatione, extenuantur, et incidũtur omnia excrementa, et etiam Hypostasis, quæ quidem vbi fuerit extenuata, resoluitur facillime per insensibilem transpirationem, aut per sudorem, et sic non apparet in vrina aut in valde pauca quantitate: vnũ tamen hic animaduertendum est, quod licet naturalis Hypostasis, in colore sit Alba: quandoque tamen factum est, vt in colore appareat nigra, vel Rubea. & quæ nam est causa dicetis vos, vt Hypostasis fiat nigra?

Respondeo, quod sicuti color niger, vt diximus supra, fit duplici modo, aut per adustionem, vel per extremã refrigerationem, et mortificationem: et cum Hypostasis, tanquã ex materia generetur ex sanguine, hinc etiã factũ est, vt ex sanguine nigro, Hypostasis fiat nigra, e t cũ sanguis sit niger, vel per adustionẽ, vbi ab igneo, et adurẽti calore aduratur, vel per refrigerationẽ, eo quia naturalis calor, et spiritus ipsius sanguinis, fuerint resoluti, quibus resolutis, et extinctis, sanguis refrigeratur, et fit niger: hinc etiam factum

lib. 1. c. de colore.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5737/A/1

factũ est, vt Hypostasis nigra sit læthalis, eo quia significat maximã adustionem, et naturalẽ calorẽ, auctum esse plus iusto: vel secũdo significat extinctionem caloris, et spirituum resolutionem: et quomodo dicetis vos cognoscam ego an Hypostasis nigra sit per adustionem, vel per refrigerationem? Respõdeo hoc facile posse cognosci ex alijs signis, quæ ostendunt caloris extinctionem, aut adustionem, si enim cum nigra Hypostasi extremæ partes frigeant, pulsus inæqualis, interceptus, et vix percipiatur, et c. signum est extinctionis caloris, quod si adsint signa quæ ostendunt maximam adustionem, vt vehementissima sitis, intensa caliditas, in partibus internis, et externis, et c. significant adustionem.

Gal. 1, de crisib. cap. 12.

Non tamen videtur verum, quod per extinctionem caloris, et resolutionem spirituum, vrina reddatur nigra, eo quia in omnibus morituris, extinguitur calor, et resoluuntur, spiritus, et non tamen in omnibus apparet vrina nigra, immo non nisi valde raro: augetur difficultas, quia magna ex parte in ijs, qui statim moriuntur, et extinguitur calor, vrina apparet perfectissima: Hypostasis vero Rubea quandoque apparet,

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5737/A/1

apparet, vt docet Hypo. hæc autem fit, vt ibi docet Gal. ex sanguine seroso, aquoso, et diminute concocto, eo modo quo etiam vrina, ab eodem sanguine redditur Rubea, vt diximus supra: & hac ratione cum ista Hypostasis Rubea, ostendat copiam sanguinis serosi, & crudi, non est læthalis, sed solum significat morbi longitudinem, cum ille sanguis serosus, non possit nisi longo tẽpore concoqui, & cũ sanguis de sui natura mitis sit, & benignus, ideo non parit morbum lhæthalem. lib. 1. c. de colore.

Vel dicamus nos vt ibi diximus, quod sanguis cum fiat rubeus per adustionem, vbi inquam incalescat plus iusto, ita et Hypostasis, significat sanguinis excalefactionẽ, et naturalẽ calorem, auctum esse plus iusto.

Quantum vero attinet ad Odorem: Dico quod optima Hypostasis, nõ male olet, sicuti nec optima vrina: sed vbi fætet, hoc est signũ putrefactionis, eo modo, quo diximus supra de vrina dum male fætet, significat enim sanguinem ex quo generatur Hypostasis, esse putridum, et corruptum; quia ergo Hypostasis vbi feteat, significat internam putrefactionem, et humores existentes in venis putridos esse, ideo est læthalis.

Hic tamen, duæ occurrunt difficultates, prima, an in homine optime ſano, Hypoſtaſis ſit: ſecundo cur non appareat in principio morborum.

3. meth. med.cap.3 *Quoad primum, Reſpondeo quod cum in omni concoctione neceſſario duo generentur excrementa, craſſum, & tenue: ita quoque cum vena caua, in corpore optime ſano nutriatur ex ſanguine, neceſſe eſt in iſta cõcoctione, generari craſſum excrementum, quod eſt Hypoſtaſis, in maiori, aut minori copia ſecundum quod magis, aut minus nutritur: licet contrarium videatur aſſerere*
2. 1. doct. 3. cap. 6. *Auic. in ſanis non neceſſario reperiri: pro quo nota, quod cum Auic. ſequendo communem opinionem, diſtinguat Hypoſtaſim ſanorum, ab Hypoſtaſi quæ apparet in ægris, vt alibi diximus, ideo hic loquendo de Hy-*
lib. 1. & 2. de concoctione. *poſtaſi egrorum, negat illam reperiri in ſanis, non negat tamen in ſanis reperiri propriam, et naturalem Hypoſtaſim.*

Ad ſecundum reſpondeo, vt alibi dixi-
lib. 2. de concoct. c. 16. *mus, quod in principio morborum duplici de cauſa Hypoſtaſis non apparet, aut valde exigua, primo quoniã ſanguis eſt adeo crudus, et rebellis, vt parum ſit aptus ad nutritionẽ, ideo non eſt mirum, ſi vena caua, aut nihil,*

aut

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5737/A/1

aut parum ex tali ſanguine nutriatur, et ideo excrementum craſſum quod dicitur Hypoſtaſis, aut non generatur, aut generatur in tam pauca copia, vt mixtum cũ multa vrina non appareat: ſecũdo quia in principio vniuerſali morborum, natura eſt adeo intenta coctioni ipſius morbi, vt non curet de nutritione partis, ſed in augmento cũ ſanguis ille crudus, per concoctionẽ magis reddatur ad benignũ, aptus vt melius poſſit nutrire, ideo in augmento vena caua ex illo ſanguine magis nutritur, ideo et plura generantur excremẽta, et Hypoſtaſis magis apparet: ſicuti et in ſtatu, quia ſanguis ille crudus eſt magis cõcoctus, et factus eſt magis benignus magis nutrit, ideo et Hypoſtaſis copioſior generatur.

De differentijs, cauſis, & iudicijs contentorum in Vrina, à toto genere prȩter naturam. Cap. III.

DE optima, et naturali Hypoſtaſi, hactenus pertractauimus, nunc reliquũ eſt et de Hypoſtaſi nõ naturali pertractare, de qua quidem tria veniũt cõſideranda, primo quot ſint eius differẽtiȩ, ſecũdo cauſa illarũ

differentiarum erunt inuestigandæ, tertio, et vltimo, quid ex illis medicus possit præsagire.

Quoad primum, cum Hypostasis sit excrementum, et excrementa triplici modo dicuntur mutata, vt diximus supra, vel quia à toto genere sint præter naturam: vel secũdo licet sint naturalia, tamen excernantur indebito modo, et intempestiue, vel tertio quia fuerint suppreßa, et non excernantur debito tempore: ita quoque et Hypostasis, seu contenta in vrina, sunt in triplici differentia mutata à naturali statu, vel quia à tota substantia sint præter naturam, et ista sunt in multiplici differentia, vt pus, squammæ, calculi, à renule, sanguis, carũculæ, et c. quæ omnia vbi apparent cum vrina in fundo matulæ, dicuntur contenta toto genere præter naturam, vel licet contenta, quæ cũ vrina excernantur sint secundum naturã, id est sint ea quæ debent excerni, tamen nõ excernuntur eo modo quo debent: hoc autem dupliciter contingit, vel primo quia Hypostasis aut contenta non appareant, aut secundo si appareant sint diuulsa, vel in æqualia, aut adusta, vel Cruda.

lib. 1. c. 2.

Primo loco nobis agendum erit, de contentis,

tentis, quæ à toto genere ſint præter naturã, et quoniam iſta adhuc ſunt in duplici differentia, quædam quæ apparent in ſuperficie ipſius vrinæ, vt ſpuma, corona, et pinguedo: alia in fundo matulæ, vt orobum, furfureum, lamineum, et ſimilaceum.

Nobis primo agendum eſt, de iis quæ ſupernatant in vrina: Quare dicamus, quod differentiæ vrinarum ex Hypoſtaſi, et contentis, deſumendæ ſunt primo à ſitu, ſecundo à colore, tertio à ſubſtantia, quarto à tẽpore: à ſitu tres ſunt primæ differentiæ, prout id quod continetur in vrina, vel eſt in ſuperficie, vel in medio, aut in fundo: ex colore multæ ſunt differentiæ, ſed principaliter ſunt tres, prout vnum quodque illorum contentorum, vel eſt Album, vel Rubeum, vel nigrum: magna enim ex parte hi tres colores, ſunt in contentis, vel ad eos alii reduci poſſunt: ſecundum ſubſtantiam, contenta ſunt in duplici differentia, eo quia aut ſunt læuia, ideſt vnita, et continua; vel diuulſa: vel ſecundo æqualia, aut in æqualia, eo modo quo diximus ſupra: à Tempore contenta adhuc ſunt in duplici differentia, prout iſta contenta, aut diu, et longo tempore apparent, et perſeuerant, aut non.

Tres colores cõtētorum magna ex parte: Album, Rubeum, Nigrum

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5737/A/1

Hic tamen vnum notãdum est, quod ista diuersitas contentorum in vrina, pendet à duobus, primo à causa materiali, secundo ab efficienti: secundum enim diuersitatem materiæ, ex qua generatur contentum, factum est vt contenta sint diuersa, eo quia si materia tenuis fuerit, parit contentũ tenue, et secundum quod magis, aut minus tenuis erit, ita quoque contenta apparent, aut in superficie, vel in Medio matulæ.

Sed si materia ex qua generatur contentum in vrina, sit crassa, ita quoque contentum crassum erit in fundo matulæ: non tamen sola materia, sed etiam et calor, vt causa efficiens est causa diuersitatis contentorum, secundũ quod vno, vel alio modo, operatur in illa materia, vt dicemus loco suo.

De differentijs, causis, & iudicijs spumæ: circuli, & Ampullarum in vrina. Cap. IIII.

Differentiæ, quæ sumuntur à spuma, et bullis apparentibus in vrina, sunt in quadruplici differentia: prima desumpta à substãtia, secunda à calore, tertia à magnitudine,

tudine, quarta à ſitu: à ſubſtantia quia aut ſunt craſſæ, aut Tenues, vel mediocres, & ex conſequenti facile, aut difficulter excuſſibiles: à colore, prout ſunt Albæ, liuidæ, aut nigræ, vel alterius coloris: ſicuti à magnitudine, aut ſunt magnæ, vel paruæ, aut mediocres: à ſitu, vel occupant totam ſuperficiem vrinæ, vel partem tantum.

Sed cum cauſæ circuli, ſeu coronæ Ampullarum, et ſpumæ, eedem ſint, ideo cognita ſpumarum generatione, cognoſcitur etiã, quomodo generentur, Ampullæ, et circulus: & quæ nam igitur dicetis vos eſt cauſa generationis ipſius ſpumæ?

Reſpondeo quod cum quatuor ſint genera cauſarum, vt materia efficiens, forma, et finis, de hÿs omnibus agendum eſt, & primo ex qua materia generetur ſpuma: 1. de criſ. cap. 11.

Reſpondeo ex duplici materia, nempe ex humore craſſo, viſcido, et lento, ſecundo ex flatu, ſeu ſpiritu flatuoſo, ſic docet Galenus. 7.aph.com 30. & 34. 2. aph. com.43.21 2.prog.47. 3. de rat. vict. 12.

Cauſa vero efficiens ipſius ſpumæ duplex poteſt eſſe, nempe Motus, aut Calor, ſic locis citatis fatetur Galenus: et quomodo dicetis vos à motu, vel à calore, ex materia craſſa, & ſpiritu flatuoſo, generatur ſpuma. Auic. 2. 1. doct. 3. c.5

Respondeo spumam generari, ex permixtione flatus cum materia crassa, eo quia à solo flatu, vel à sola materia crassa, nunquam generatur spuma, nisi flatus misceatur cum
2. aph. 43 *illa materia; quod docet Gal. dum sic dicit spumæ generatio omnis Duarum substantiarum mixtura perficitur, quarum spirituosa vna est, altera humida: non sufficit tamen ad hoc, vt fiat spuma, vt flatus mixtus sit cum materia viscida, sed requiritur secundo vt ista materia Crassa, mixta cum flatu, moueatur motu satis ualido, eo quia ex tali agitatione, et commotione, tanquam à causa efficienti, generatur spuma: vel secundo vt incalescat, quia etiam ratione caloris ex illa materia generatur spuma: sed quomodo dicetis vos, exagitatione, vel à calore fit spuma. Respondeo quod et si cum illa*
Authoris expositio. *materia, mixti sint flatus, nisi tamen illa materia fuerit agitata, nunquam fit spuma; ista tamen agitatio, aut motus non dicitur causa efficiens spumæ, vt quidam doctissimi viri crediderunt, eo quia humores rare facit, quibus rare factis ne detur vacuum, includitur aer, ac spiritus, qui quærentes postea exitũ, dilatando, et extendendo illã materiam, causant spumam: vel secundo*
dicunt

dicunt isti quoniam motus humores calefaciens, ex ipsis calefactis spiritus educit, qui inclusi spumam efficiunt: Respondeo enim ad primum quod motus, non generat flatũ, eo modo quo dicunt isti, et eo magis quoniã per eandem viam, per quam ingreditur flatus, per eandem (stante rarefactione humorum, causata per te à motu) egrederetur, & resolueretur.

Dicamus igitur, quod non solum est necessarium, vt flatus misceatur cum humore, sed etiam est necessarium, vt maxima fiat agitatio, ad hoc vt flatus commisceatur cũ toto illo humore, vt dicit Gal. necesse vt moueatur motu magno, et inæquali, adeo vt ipse comminuatur, attenueturque, et pituitam confringat, et in multas, et paruas partes comminuat, sic et in mari impetuosius ventis agitato, et turbato, spuma apparere solet: et alibi Gal. sic dicit, generatur spuma, vbi flatus misceatur cum humore: Hæ autem inuicem permiscentur in multas partes fractis vtrisque, et comminutis, atque plurimas inter collidendum paruas bullas excitantibus: ex hijs patet, motum, et agitationem non requiri ad generationem flatus, sed ab alia causa generato iam flatu, requiritur

7. aph. 30

2. aph. 45.

quiritur ista agitatio, et perturbatio, (inmo potius ex tali agitatione, et motu, flatus discutitur, eo quia rare fit materia illa, vnde flatus dissoluitur, & spuma corrumpitur) ad hoc, vt ex tali agitatione, illi flatus permisceantur cum omnibus partibus illius humoris, dum enim flatus, & humor simul mixti comminuuntur, et franguntur, tunc excitantur Bullæ, et spumæ.

Cum ergo causa efficiens ipsius spumæ, sit permixtio, seu confusio, aut confractio harum duarum substantiarum, nempe humoris, et flatus in multas, et minimas partes, ista autem permixtio fieri soleat, vel à motu, eo modo quo diximus, vel secundo à calore, videndum igitur est, quomodo à calore, tanquam à causa efficienti, generetur spuma.

Respondeo quia non sufficit ad hoc, vt fiat spuma, vt humor mixtus sit cum flatu, sed est necessarium, vt inuicem, secundum omnes partes permisceantur, et confundantur, ista autem confusio, non potest fieri, nisi illa materia flatuosa fuerit agitata, eo quia ex tali agitatione, maxima fit permixtio, & cum talis agitatio, et perturbatio, dupliciter

citer

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5737/A/1

citer fieri possit, aut à motu, aut secundo, à calore: à calore inquam per Ebullitionem, quia dum res, et Aqua feruet, videmus maxime agitari, et commoueri, vnde maxima fit confusio, & permixtio earum rerum, quæ sunt in Aqua, præsertim flatus cum aqua. sic dicit Galenus, sic in hijs, quæ ex aqua concoquuntur, presertim si lenta, et viscida fuerint natura, & in mari impetuosius ventis turbato, & agitato, spuma apparere solet: hæc Galenus, & alibi sic dicit in spuma, vtriusque substantiæ, comminutionis, et permixtionis causa existit, vel vtriusque, vel alterius tantum motus violentus, aliàs calor vehemens, sicuti in mari vẽto vehementius ingruente, propter verberatum, vehementem excitari spumam: in feruente lebete, ob calorem fieri diximus, sicuti etiam alibi sic loquitur. 7. aph. 30 2. aph. 43 2. progn. com.47.

Omnis enim spuma, ex Pituitosa, et ærea substantia secum mixtis, componitur, in Pelago quidem Aqua ipsa, in minutas partes discissa vi, et impetu ventorum, in ijs vero quæ elixantur, à caloris copia, & c.

Quare dicendum est calorem in generatione spumæ, non requiri pro generatione

flatus

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5737/A/1

flatus, aut ad hoc vt materia, à calore reddatur craſſa, et viſcida, quoniam eſto quod flatus mixtus ſit cum humore craßo, non tamen fit ſpuma, niſi maxima fiat agitatio, et confuſio, ſeu permixtio flatus cum humore, & quia iſta permixtio non poteſt fieri, niſi vel à motu magno, vel à calore, ideo in generatione ſpumæ requiritur tanquam cauſa efficiens Motus, aut calor.

Cauſa formalis, eſt dilatatio, ſeu extenſio materiæ humidæ, factæ à flatu intus exiſtente in eadem materia: et quomodo dicetis vos, iſte ſpiritus flatuoſus, mixtus cum materia humida, aptus eſt dilatare et, extendere illam materiam humidam, et parere ſpumam? Reſpondeo quod ille flatus ex illa agitatione, quærens exitum, et poſſe exalare, ibi intumeſcit, ac illam materiam extendit, et dilatat, et fit ſpuma: et ſic ſpuma nihil aliud eſt, quam extenſio humidi craſſi, à ſpiritu flatuoſo, cauſata ex agitatione: ſic etiam docet experientia, quod inuicem permiſcendo aquam cum oleo, aut cum alia re pingui, ex earum maxima agitatione, generatur ſpuma, quæ quidē ſpuma diutius perſeuerat, ſecundum quod materia ex qua fit ſpuma, ſit magis, aut minus craßa, et viſcida:

ſcida: ſi enim ſubſtantia humida fuerit val de viſcida, et etiam flatus craſſus, et turbu lentus, tunc ex agitatione huius materiæ fit ſpuma. quæ non ita cito diſſoluitur, ſed lon go tempore durat: ſicuti ſi humor Tenuis fue rit, et flatus etiam ſubtilis, ſpuma ſubito ge neratur, ſed etiam ſubito diſſoluitur: et ra tio eſt, quia ſpiritus craſſus, in materia vi ſcida incluſus, non ita cito poterit exalare, et euaporare, ideo diutius illam materiam dilatando, et quærendo exitum, eſt in cauſa, vt ſpuma longiori tempore perſeueret, con trarium autem contingit vbi materia tenuis ſit, et ſpiritus Tenuiſſimus, quia facillime ſurſum fertur, et poteſt euaporare, et ſpuma cito euaneſcit, ſic docet Gal. Sed ratio qua- 2. aph. 43.
re ſpuma apparet in ſuperficie ipſius vrinæ, 7. aph. 30.
eſt quia ſubleuatur, et ſurſum fertur, à ſpi- 34.
ritu flatuoſo.

Ex ijs quæ hactenus declarauimus, faci le erit conſiderare, quomodo generetur ſpu ma, in vrina: et cum ſpuma generetur ex duplici materia, nempe ex humore craſſo, et flatu turbulento, ita quoque vbi in venis, humores craſſi fuerint, et viſcidi, erit vna ex materiebus, ex quibus generatur ſpuma, quæ quidem materia, ſolet generari ex vi-

ſcido,

ſcido, & craſſo alimento, à debili, & imperfecta concoctione: flatus vero, qui ei miſcetur, quomodo generantur, docet Galenus, dum ſic dicit, generantur flatus vbi qui Crudi ſunt humores, in vaporem ab imbecillo calore reſoluũtur: vehemens enim calor: magna ex parte vicens ea, quæ comprehendit, pluſquam pro vaporis ortu, crudos ſuccos extenuat, et ratio eſt quoniam à frigiditate non fit flatus cum frigiditas non posſit extenuare, aut aliquo pacto diſſoluere materiam crudam, et ideo vapores, et flatus, non excitat: ſimiliter et magnus calor, magna ex parte vicens ea quæ comprehendit, pluſquam pro generatione flatus humores crudos digerit, et extenuat, ideo flatus non generantur, ſed calor vbi debilis fuerit, crudos humores excalefaciens eos quodammodo diſſoluit, non tamen conficiat, flatum generat ex iſta materia, eo modo quo Ariſt. dicit, quod in hieme de raro fiunt pluuiæ, eo quia à frigiditate aeris, non eleuantur vapores; ſicuti nec in æſtate fiunt, quia licet eleuentur vapores, tamen à magno, et feruenti calore, vapores illi reſoluuntur: Sed in vere, et autunno, quia calor debilis eſt, eleuando vapores illos non

3. de ſimp. cauſ. c. 2.

2. methe.

reſoluit

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5737/A/1

resoluit, ideo fiunt pluuiæ.

Vbi igitur in venis, humores crassi fuerint viscidi plus iusto, mixticum flatu, tūc ex maxima agitatione, quæ fit à calore, vel à motu generatur spuma, quare & vrina mixta cum illis humoribus, mingitur spumosa.

Ergo vrina spumosa (vt deueniam ad secundum quæsitum, nempe ad iudicium) significat primo, humores existentes in venis, crudos esse, viscidos, & crassos, dico Crudos, quia si fuissent optime concocti à naturali calore, cum illis non reperirentur flatus, cum flatus generetur à debili calore, & ab imperfecta concoctione: secundo dico viscidos, & craßos, quia si tenues fuißent, aut spuma non fieret, aut subita genita, statim etiam dissolueretur, sed vbi Vrina mingitur spumosa, & diu remanet spumosa, ostendit crassitiem, & visciditatem humorum, eo modo quo diximus supra, & hac ratione in febribus, quæ ortū ducunt ex crudis humoribus, Vrinæ sunt spumosæ.

Secundo significat maximam agitationē, et cōmotionē factā in illis humoribus, et quo

niam

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5737/A/1

niam humores crassi, et viscidi, et flatus, non nisi longo tempore concoquuntur à natura, ideo ex tali Vrina spumosa, iudicamus
7.a ph. 34. *morbum futurũ esse longum, sic docet Hipo. et Gal. in com. Hic tamen vnum notandũ est, quod illa agitatio, seu permixtio, et comminutio, quæ fit inter humorem crassum, et spiritum, ad hoc vt fiat spuma, non potest fieri nisi ex maxima ebullitione, vt patet in aqua, quæ dum in lebete excalefit, nunquam excitatur spuma, nisi vsquequo ferueat, & à magno calore ferueat: sicuti nec à quocũque motu, sed solum à magno fit spuma, vt*
2.aph. 43. *docet Gal. sed secundo notandum est, quod spuma, quæ apparet cum vrina, est in duplici differentia, quædam quæ simul fit cum vrina dũ mingitur, ex illa agitatione, et ideo statim micta vrina, resoluitur spuma.*

Quare non consideratur à Medico, cum habeat causas debiliores, sed altera est spuma, quæ remanet postquam quieta est vrina, atque omni ex parte refrigerata, quæ cũ ab aere non efficiatur, indicat eius generationem esse à præstatiori causa, vt diximus, & ista à Medico consideratur.

Vrina spumosa multa significat, primo corporis colliquationem, secundo in equalẽ pertur-

perturbationem humorum existentium in 1. de cris
venis, vt docet Gal. et ratio huius, vt ibi cap. 11.
docet Gal. quoniam si spuma fiat à feruore, et à maxima caliditate, ideo à tali caliditate timenda est corporis colliquatio: et sicuti vbi res pingues colliquentur, ex earum colliquatione, bullæ, et spuma generatur: ita quoque et in vrina, ex colliquatione pinguedinis apparet spuma: cognoscimus autem spumam fieri ex colliquatione, quoniam cum fiat ab adurenti calore, ita quoque illa vrina in colore erit intense colorata, et spuma cum ortum ducat à materia Crassa, nempe ex colliquatione diutius perseuerat in vrina, nec ita cito dissoluitur. Dicamus ergo spumam in vrina non significare colliquationem cum hoc non sit verum: sed dicamus, spumam posse causari ex colliquatione pinguedinis.

Secundo significat etiam futuram Con- 2. aph.
uulsionem, hoc autem quomodo fieri possit, com.43.
docet Gal. quod spuma fieri solet à motu violento, et à calore, exemplificat dicens sic: Quæ corporibus animalium per conuulsiones epilepticas, iactatione, et motus violentia, in Apris spumam nasci solere: æquorum vero cursu, vtriusque causæ vehementiam

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5737/A/1

locum habere hæc Galenus notandum tamen est, spumam fieri in conuulsione, quæ fit animi humiditate crassa, eo quia illa materia crassa, ubi fuerit diu agitata, parit conuulsionem, pro ut neruos replet, & humectat plus iusto, spumam vero parit prout fuerit agitata: quare in sicca conuulsione non fit spuma.

Lib. de iudicijs vrinarũ. cap. 14.

Sed an ex vrina spumosa, possimus præsagire dolorem capitis, est grauis difficultas: quoniam Actuarius fatetur quod vbi in vrina appareant bullæ, & spuma, significant dolorem capitis, aut capitis malam affectionem: & ista est communis opinio: cui videtur assentire Hipo. dum sic dicit: Quibus per diarrhoeas spumosa sunt alui excrementa, ijs a capite fit defluxio: ex quo sic infero sicuti spumosa alui excrementa, a capite defluxum ostendunt, ita & spumosæ vrinæ: comprobari hoc idem potest, ex loco Hipo. vbi dicit multum vrinæ emittitur, vbi caput nimium in caluerit: liquescit in eo pituita, & descendendo per venas quæ ducunt ad pudendum, excernitur vrina in multa copia: ex quo loco sic infero cum pituita liquefacta, sit humor crassus, & crudus mixtus cum flatu, non est mirum si à

7. aph. 30.

2. de morbis apn.

calore

calore ex calefacta, & etiam per motum agitata, dum descendit ad pudendum, reddatur spumosa, & ideo ostendit capitis affectionem.

Dicatis igitur ad difficultatem, quod non semper, omnis vrina spumosa, ostendit capitis affectionem, nec materiam illam spumosam a capite descendere, vt docet Gal. fieri enim potest, sicuti magna ex parte contingit, vt spuma in vrina generetur in venis quæ sunt in ventre inferiori, eo modo quo diximus supra & tunc vrina mingitur spumosa, & tamen non est a capite, nec ostendit capitis affectionem: hoc tamen fieri potest, & vt plurimum contingit, vt in affectionibus capitis vrina educatur spumosa: & ideo ista propositio potest esse vera, adest dolor capitis, vel mala capitis affectio, ergo vrina est spumosa: non tamen valet dicere, vrina est spumosa, ergo caput est male affectum: notandum tamen est, quod nec etiam in omnibus affectibus capitis vrina mingitur spumosa, nisi humores existentes in capite, crassi fuerint, & in eis facta fuerit massima agitatio, vnde excitari possit spuma.

7. aph. com. 3.

Quare in affectibus capitis, si vrina mingitur spumosa, hoc est signum affectionem illam, ortum ducere ab humoribus crudis, crassis, et viscidis, et ex eorum maxima agitatione, sed si causa capitis male affecti, fuerint humores tenuissimi, sine flatu, et nulla in eis facta fuerit agitatio, tunc vrina non mingitur spumosa: quod si quarat quispiam vestrum, quomodo, vrina spumosa, significare poterit capitis affectionem,

Authoris solutio.

Respondeo quod cum spuma non fiat, nisi ex maxima agitatione materiei, ideo ex illa commotione, vapores, et flatus eleuantur, et sursum feruntur ad caput, vnde pariunt dolorem, aut vertiginem: aut alteram capitis affectionem, eodem modo quo docet Gal.

4. aph. com. 70.

Vrinam turbidam significare capitis dolorē. Quarto spumosa vrina quid significet, videatis Hipo. sic dicentem, quibus in Vrinis Bullæ innatant, Nephritim, & longam ægritudinem futuram esse significant: ista tamen sententia, vt ego credo, non est intelligenda, vt perperam communiter creditur, quod ex bullis, vel spuma innatante in vrina, possimus præsagire morbum renalem, cum etiam Bullæ, et spuma in vrina appareat in affectibus capitis: et etiam absque

7. aph. 34.

vlla

vlla capitis, aut Renum mala dispositione, sed ex sola, et simplici agitatione materie crassæ in venis: et eo magis cum quandoq; bullæ, et spuma fiat, dum mingitur vrina, et diu perseueret: non ergo valet ista consequentia, bullæ innatant in vrina, ergo Renes laborant.

Quare sic erit intelligenda sententia Hipocratis, quod in Nefritide, magna ex parte, et vt plurimum bulla, & spuma innatat in vrina: et quoniam spuma generatur ex materia crassa, flatuosa, ideo in affectibus Renum pendentibus à materia crassa, et viscida, vbi à calore fuerit agitata, non est mirum si generetur spuma, et vrina excernatur spumosa, et quoniã isti humores crassi vbi sint in Renibus, sua crassitie, et visciditate, tenaciter adherendo pariunt obstructionem, aut calculum, vnde Nephritis generatur: et quoniam humores crassi, non nisi longo tempore concoqui possunt à natura, ideo significãt morbi longitudinem: Colligatis igitur, quod vbi in affectibus Renũ, mingitur vrina spumosa, significat affectũ illum, ortum ducere ab humore crasso, & viscido.

Pro maiori tamen declaratione, hic qua-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5737/A/1

tuor veniunt consideranda de spuma: primo tempus, secundo quantitatem, tertio qualitatem, quarto locum.

Quoad primum debet medicus considerare, an spuma diutius perseueret in vrina, an cito euanescat, si enim longo tempore conseruatur, signum est quod illa materia ex qua generatur, est viscida & valde crassa, & spiritus etiam turbulentus, & crassus: si vero spuma, & bulle facillime dissoluuntur, signum est materiã non esse multum crassam.

Sed si spuma aut bullæ multe sint arguit multitudinem materie crude, & viscide, & copiam flatus, & massimam agitationem: sicut si pauca fuerit, ostendit materiam non esse multam: & paruam agitationem.

Sed quo ad qualitatem ipsius spumæ, debet medicus considerare illius colorem; an alba fuerit, nigra, vel liuidis, aut flaua, &c. si enim materia ex qua fit spuma, fuerit omnino cruda, & pituitosa, erit in colore alba: si vero materia ex qua fit spuma, fuerit adusta, tunc spuma erit nigricans, aut liuida, sicuti etiam ex spuma nigra, præsagimus extinctionem caloris, quare cogor damnare illorum opinionem, qui negant spumam habe-

habere diuersos colores, sed semper esse albam, eo quia spiritus & aer humoribus inclusi, eos semper albescore facit, hoc idem confirmatur, authoritate Platonis in timeo, Ari. et Gal. dicatis tamen quod licet omnis spuma, a prædominio appareat alba, et clara, et licet non detur spuma omnino nigra, datur tamen nigrescens, quæ vergit ad obscuritatem, et ad liuorem, et quandoque ad colorem cæruleum, et flauum, prout docet experientia et Auic.

Ari. 2. gen. animi. cap. 2. 5. & 6. Gal. lib. 8. de placitis cap. 6.

Quoad locum, ea quæ Actuarius, et Gordonius de loco bullarum et spumæ in vrina, et de regionibus vrinæ referunt, veluti nugæ, et fabulosa, negligenda sunt: eo quia spuma apparet semper in superficie vrinæ, secũdũ magis et minus, prout magis aut minus, illa materia crassior est, aut tenuior, aut a flatu magis et minus attollitur: sed cum in vrina non detur dextrum, nec sinistrum, vana sunt omnia quæ ipsi dicunt.

2. primi doc. 3. cap. 5. lib. 2. de causis urin. cap. 4. gordonus tractatu de urinis. cap. 4.

Occurrit hic tamẽ difficultas, an spuma q̃ apparet in vrina, generetur intus in venis, an solũ gignatur ab extra, dũ mingitur vrina, ex agitatione et motu: Respõdeo ꝙ licet spuma in vrina, qñq; generetur ex sola agitatione, q̃ fit dũ mingitur, tamẽ etiã põt gene

rari in venis, et in internis partibus, et sicuti fæces spumosæ excernuntur ab intestinis, ita quoque credendum est, & vrinā cū spuma excerni ab internis partibus, cognoscitur vero an spuma generetur dum mingitur vrina, an vero in internis partibus fuerit generata, multis modis, primo quoniam, ea quæ ab extra generatur sicuti cito fit, ita quoque citissime dissoluitur, et euanescit: sed quæ intus generatur, diutius perseuerat: et si dicatis si ergo spuma generari potest in internis partibus, ergo vrina mingitur spumosa, quod tamen nunquam videtur. Respondeo quod licet spuma generetur in venis, aut in Renibus, vel in vesica, dū tamē vrina educitur per angustissimos meatus, comprimitur, eo quia flatus comprimūtur, et humorem non possunt eleuare ob angustiam loci, sed vbi vrina fuerit emicta, statim flatus mixticum vrina eleuantur, humorem attollunt, et apparet spuma.

Concludamus igitur, quod ex spumosa Vrina, nihil aliud poßumus tuto præsagire, nisi copiam crudorum, et craßorum humorum, et maximam eorum agitationem: sed cognoscere ex spuma, an agitatio huius materiei, et an isti crassi humores sint in ca-

pite,

pite, vel in Renibus, aut in veſica, aut alia parte eſt impoſſi bile ex ſola ſpuma vrine: Secundo poſſumus præſagire longitudinem, aut breuitatem morbi, et ratio eſt, quoniam ſi ſpuma multa fuerit, et diutius perſeueret, quia arguit copiam, et multitudinem crudorum humorum, qui cum non poſſint niſi longo tempore concoqui à natura, ideo cum virtute valida ſignificat morbi longitudinem, ſed cum virtute debili eſt ſignum læthale.

Tertio, Dubitatur, cum ſpuma tanquam à cauſa efficienti, fieri ſoleat, aut à motu, vel à calore, et quibus ſignis cognoſcam ego, an ſpuma, quæ apparet in vrina fiat à motu, vel à calore? Reſpondeo hoc non poſſe cognoſci ex colore, cum ſpuma habeat varios, & diuerſos colores non à motu, vel à calore, ſed pro diuerſitate materie, ex qua fit ſpuma: et ideo dicendum eſt, eſſe valde difficile hoc cognoſcere, niſi hoc cognoſcamus ex alijs ſignis, quæ oſtendunt nobis corpus fuiſſe multum agitatum, vel excalefactum: dicendum eſt tamen, magna ex parte, vrinā reddi ſpumoſam, ex agitatione facta à calore: quod ſi nullus præceſſerit labor, aut motus magnus, qui poſſit parere ſpumam, di-

cendum

cendum est generari a calore: sed an sit a calore naturali, vel præter naturam, cognoscitur ex aliis signis, eo quia si in Socrate febricitate appareat vrina spumosa in principio, vel in augmento vniuersali, quando tunc temporis adest dominium caloris febrilis, signum est agitationem illam in humoribus, fieri a calore febrili: sed si fiat in vltima parte status, vel in declinatione, et in corpore sano dicatis fieri à naturali calore, præsertim si talis vrina spumosa in substantia, quantitate, colore, et hypostasi, optima sit: sed si vrina spumosa in omnibus dictis mala fuerit, signum est illam agitationem humorum non fieri a calore naturali: si tamen vrina fuerit mala, et postea mutetur ad bonum, et appareat spumosa, signum est naturam agredi coctionem peccantium humorum, et ex eorum coctione et agitatione, facta a naturali calore, generari spumam.

Corona vero, seu circulus qui quandoq; apparet in superficie ipsius vrinæ, aut est ex spuma, nẽpe spuma in figura circuli, et tunc idem significat et eodem modo generatur, sicuti spuma, sed ista corona diutius perseuerat quam spuma reliqua in superficie vrine,

eo quia adheret parietibus matulæ ideo longiori tempore conseruatur.

Sed si corona aut circulus, non sit spumosus nec ex spuma genitus, sed sit veluti linea quædam diuersi coloris, quæ apparet quandoque in superficie vrinæ, veluti circulus: sed quomodo generetur, et vnde fiat, difficile est cognoscere: et ista corona seu circulus secundo modo diuiditur in multas differentias prout in colore est alba uel valde colorata, aut viridis, uel nigra licet vrina non sit illius coloris, et quoniam iste circulus generatur per colliquationem ab adurenti calore et est quasi similis pinguedini ideo primo de pingui vrina nobis agendum erit.

De Differentijs, Causis & Iudicijs Vrinæ Pinguis. Cap. V.

TErtium genus contentorum in superficie ipsius vrinæ, est ipsa pinguedo, de cuius quidem differentijs, causis, et iudicijs, nunc nobis agendum erit:

Vrina pinguis, est in quadruplici differētia, alia est Pinguis eo quia in eius superficie,

est

est pinguedo, eo modo quo pinguedo apparet in iure pulli refrigerato, veluti crustula pinguedinis, quod fit dũ ius à frigore cõcrescit, et apparet pinguedo concreta, et congelata, alba: vel secundo pinguedo non occupat vniuersam superficiem vrinæ, sed solum in superficie apparent, veluti puncta, et guttæ olei, nũc paucæ, nũc plures, nunc tenues, nũc crassiores sicuti in iure apparent: tertio pinguedo apparet in superficie vrinæ, veluti tela Araneæ in sola superficie, et est valde tenuis et subtilis: quarto modo vrina dicitur Pinguis, cum non solum in eius superficie, apparet pinguedo, sed etiam secundum totam sui substantiam vrina est pinguis veluti ius.

1. de cris. cap. 12. 2. progn. 23. & 36. 3. epid. com. 3. tex. com. 55. & 70. 72. 2. prog. 23 7. aph. com. 35.

Sed causa huius pinguedinis in vrina, quæ nam sit docet Gal. est Colliquatio: sed quæ nam sunt ea, quæ vbi fuerint liquefacta, pariunt vrinas pingues? Respondeo esse in triplici differentia, primo est pinguedo, sicut dicit Gal. Pinguia autem excernuntur, colliquata pinguedine ab igneo calore, et alibi siue Alui Excrementum, siue vrina pinguis est, ex Adipis colliquatione, à calore igneo. secundo fit etiam ista vrina Pinguis, ex colliquatione carnis, et partium carnosarum, vt docet Gal. quæ fieri solent in

3, epid. com 3. com. 72.

pæstilen-

pestilentibus febribus: tertio ex colliquatione humidi nutrimentalis, vel substantifici partium solidarum: vbi enim tale humidū colliquatur ab igneo calore, et mixtum fuerit cum vrina, tunc vrina apparet aliquo modo pinguis, vt contingit in tabidis, et hecticis, in quibus ab adurenti calore, colliquatur humidum substantificum, quod erat pro nutritione corporis, vt apparet in febribus colliquatiuis, et Hecticis: et quomodo dicetis vos cognoscam ego, an vrina pinguis sit ex colliquatione adipis, vel carnis? Respondeo quod ex pinguedine, vrinæ sunt oleosæ, et veluti pinguedo quæ apparet in iusculis: sed si carnosæ partes colliquentur, supernatant in vrina istæ colliquationes, valde viscosæ, et vrina non est adeo pinguis, sicuti fit ex pinguedine liquefacta, sed est veluti ius carnis non valde pingue. 8. de cōp. med. c. 7.

Sicuti si humiditas partium solidarum, fuerit liquefacta, cum illa humiditas non sit adeo craßa, et pinguis, adsimilatur tamē pinguedini, aqua fit circulus, seu corona in Vrina, quæ corona licet sit aliquantulum craßa, et viscida, non tamē est, vt aliæ duæ differentiæ: et dicit Auic. 2. 1. doct. 3. c. 6 similis est auro liquefacto: et quæ nam est

causa

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5737/A/1

causa efficiens huius colliquationis: Respondet Gal. esse igneum, et adurentē calorē: ubi igitur ab excedenti, et ignea caliditate, colliquatæ fuerint partes carnose, aut adeps, statim et foeces alui, et vrina mingitur, et educitur pinguis, et crassa: hic tamen vnū notādū est, quod sicut pinguedo facilius et citius colliquatur, quā caro, ita quoq; a fortiori calore colliquantur carnes, quam pinguedo: et vbi caro fuerit colliquata, significat maiorē adustionē, et maiorem colliquationem: hic tamen notandum est, et quare dicetis vos, si colliquatio fit ab adurenti calore, non apparet Pinguis vrina in omni febre Ardenti?

loeis citatis.

Respondeo quod non omnis calor excedens, aptus est colliquare, nisi diu perseueret, et ideo non in omni febre ardenti, nisi diu perseueret, vrina erit pinguis: secūdo dico quod non ab omni igneo calore, fit colliquatio quoniam vbi calor factus fuerit omnino igneus, tunc non colliquat, sed adurit, et exiccat subito omnem humiditatem, vnde nulla fit colliquatio, est ergo necessarium, vt calor sit magnus, non tamen valde excedens.

autoris solutio.

Sed rursus dicetis vos, esto quod pinguis & oleosa vrina, ortum ducat ex colliquatione

tione adipis, vel carnis, et quomodo cognoscam ego, an ista colliquatio facta fuerit in vniuerso corpore, aut tantum in Renibus, vel aliarum partium fuerit liquatio? Respondet Hipo. et ibi Galenus in com. quod si pinguedo appareat in vrina, et confertim de repente, et simul vnitū in multa copia appareat in vrina, erit à Renibus: Si vero sensim fiat, et in pauca quantitate, et diuulsum erit ab aliјs partibus: rationem huius ibi reddit Galenus: quoniam vbi ab adurenti calore, liquefacta fuerit pinguedo ipsorum Renum, aut partes humidiores carnis renum: cum renes sint propinqui, et vicini, et facile id quod est in Renibus subito mingatur, ita et ista pinguedo, quæ est à renibus confertim et subito, tota mingitur cum vrina: Sed vbi liquefacta pinguedo, sit à partibus magis remotis, impossibile est vt confertim excernatur, cum sint remotæ, et valde distantes, ideo paulatine, et successiue educitur pinguedo, et in pauca quantitate, pro qualibet vice: in aliјs enim corporis partibus liquati Adipes, paulatim non vniuersim exeunt cum vrina: Primum enim colliquefactum pinue, illud in proximas sibi venas transportatur, 7.aph.35.

tatur,

tatur, deinde in continuas, inde quæ rur- sum in alias, atque alias traducitur, donec tandem in Renes perueniat: Renum vero colliquefacti adipis in vrinas traductio celerrima est, nec paulatim, sed confertim, vniuersimque fit; hæc Gal. dicatis secundo quod si pinguedo in vrina paulatim excernatur, sed longo tempore duret, dicatis colliquationem fieri à toto corpore, à febre ardenti, vbi enim adeps totius corporis liquatur, non ita cito mingitur vrina pinguis, sed non nisi longiori tempore, eo quia longo tempore indiget antequam feratur ad Renes, vt ibi docet Gal. et si liquefactio pauca fuerit, tunc pauca pinguedo apparet in vrina, et erit veluti punctura, et gutte olei: dicatis secundo hoc cognosci ex dolore, si enim pinguedo sit à Renibus, sentitur dolor solum in Renibus, et maxima caliditas: sed clarius Auic. hoc docet, dum dicit si pinguedo, quæ apparet in vrina, multa fuerit, & bene separata à substantia vrinæ, dicamus esse à Renibus propter liquefactionẽ adipis eius: sed si fuerit in minori copia, et valde mixta cũ vrina, erit ex loco remotiori ab vrinalibus vijs scilicet à toto corpore: quæ ideo est in minori copia, quoniã à febre intẽsa

loco citato.

radicata

radicata in membris, exiccatur, et consumitur illa humiditas, est secundo valde mixta cum vrina, quia diutius, et longiori interuallo cum ea miscetur: Isaac dicit si pinguedo sit à Rene, erit sine febre, si vero à toto corpore erit cũ febre continua, et magna. parte 5. vrinarum.

Quantum vero attinet ad Iudicium, & quid medicus possit præsagire ex vrina pingui. Respõdeo, ex Gal. quod vrina pinguis, est signum Colliquationis, et tales vrinæ prauæ sunt: et quoniam liquefactio fit ab adurenti, & igneo calore, ideo secundo, istæ vrinæ Pingues, significant excedentẽ, et adurentem caliditatem: tertio significat liquationem pinguedinis, aut partium carnosarum nostri corporis, vel solidarum, quod si Adeps colliquetur, significat excessum caloris, sed si caro fuerit colliquata, significat maiorem excesßum: vbi tamen solidæ partes fuerint colliquatæ, significat adhuc maiorem excessum caloris: ex hijs ergo colligatis, quod vrina pinguis ex liquatione adipis Renum, indicat, et est signum adesse in Renibus, malam intẽperiem calidam, ratione cuius maxima fit colliquatio: quod si vrina sit Pinguis ex colliquatione Adipis totius corporis, tunc iudicamus malam intemperiem 1. de cris. cap. 12. in fine. 2. prog. 23.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5737/A/1

calidam totius corporis, quæ nihil aliud est, quam febris, & quia non omnis calor potẽs est colliquare, nisi magnus, ita nec omnis febris poterit colliquare pinguedinem, nisi vehemens fuerit, & magna, & ardentissima: quod si istæ febres vehementissimæ, diu perseuerent, tunc credendum est non solum posse liquefacere pinguedinem, sed etiam & partes carnosas nostri corporis, & vltimo solidas partes, vnde corpus Tabidum, &
2. prog. 36 Heticum fiat, vt docet Hipocrates, dum sic dicit, si vero in vrina Pinguedo desuper araneis similis superstet malum est. Ostendit enim corpus contabescere: declarat Galenus in comm. quæ nam siti sta pinguedo, quæ dum apparet in vrinaindicat corpus fieri tabidum, idest ortum ducere ex liquatione partium carnosarum, & solidarum.

Respondet, quòd est illa quæ est veluti pinguedo, quæ superstat in summo Pinguis iusculi refrigerati, & nos illam posuimus in prima differentia: quare vbi vrina mingitur Pinguis, & diu talis perseuerat, timendum est ne corpus contabescat & fiat hecticum, vbi vero corpus factũ est Tabidum, tunc vrinæ non amplius appa-

rent

rent piugues, et ratio est quoniam ab adurenti calore, carnosæ partes sunt adeo exciccate, vt non amplius adsit aliqua pinguedo, quæ possit liquefieri, vt exemplo carnium dum torrentur, & sunt torrefactæ docet Gal. & ideo vbi longo tempore vrinæ apparent pingues, si postea cesset pinguedo hoc non semper est bonum signum, sed quandoque deterius, eo quia potest esse signum ab adurenti calore, totam humiditatem fuisse consumptam: dicamus igitur, quod si in vrina appareat pinguedo, veluti gutte olei significat paruam colliquationem alicuius partis: sed si in vrina appareat pinguedo sicuti tela aranee, & sit febris, dicendum est fuisse factam insignem colliquationem, & esse principium tabis, eo quia calor adeo auctus est, vt ualde timendum sit ne sicuti modo adipem colliquat, paulo post ne colliquet partes carnosas, & solidas: hic tamen notandum est, ne vitio vesicæ decipiamur, vt docet Hipo. eo quia si vesica morbo laboret, quandoque talis vrina cum tenuissimis illis telis, veluti aranearum excernitur, & tamen non significat futuram tabem:

10. meth. med. cap. ultimo.

2. prog. 38.

4. progn. 36. *Quare dicamus sententiã Hipo. non esse intelligendam de telis illis tenuissimis, quãdo ista tantum abest vt sint læthales, & periculosę, vt potius sępissime appareant sine*
7. aph. com. 34. *aliqua noxa, immo Cardanus fatetur singulis diebus in sua vrina, iam quadraginta annis sine vlla noxa vidisse illam tenuissimã telam in superficie vrinæ, et etiam in alijs multis.*

Cardanus 7. aph. com. 34. *Si vero vrina sit pinguis: quarto modo secundum totam sui substantiam, ista est cæteris deterior, qualis apparere solet sępe in Hethicis, et Pthisicis in quibus quamuis nihil supernataret proximi tamen erant morti, signum est enim maximam factam fuisse colliquationem.*

Vltimo dicatis, quod quandoque vrina pinguis potest esse bona, et laudabilis, vt si
3. epid. com. 3. tex. com. 72. *fiat concocta materia, in declinatione vniuersali, & erit critica, vt docet Galenus, et*
Auic. 2. 1. doct. 3. cap. 2. *Auic. sed est valde raro, et solũ in illis morbis, quorum materia est vnctuosa: hoc autẽ sic fieri potest, vt docet Thadeus 2. prog. com. 35. potest enim materia hoc modo esse vnctuosa, quia forte aliquis humor peccat, et cum eo aliquod membrum pingue nocumẽtum recipit; itaquod illã materia facta*

est vnctuo-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5737/A/1

est unctuosa, unde quando illa materia eua cuatur, significatur bona crisis, vt si in Renibus sit materia adusta, quæ liquefaciat pinguedinem eorum, ex illa pinguedine illa materia redditur pinguis.

De Differentijs, Causis, & Iudicijs, Contentorum præter naturam in fundo Vrinę. Cap. VI.

E*A quæ continentur, & resident in fundo matulæ in Vrina præter naturam, sunt in Duplici differentia, quædam à toto genere præter naturam; sicuti si mulier pariat molam, aut serpentem, dicitur à toto genere præter naturam: alia tamen dicuntur præter naturam, sed non à toto genere, sed solum per aliquem excessum, vel defectum, vt si mulier pariat puerulum cum quatuor manibus, iste partus dicitur præter naturam, nō tamen à toto genere, quia in substantia, et specie est naturalis, sed peccat in excessu, sicuti si pareret illum sine manibus, peccaret in defectu: sic et sedimenta in Vrina, ea dicuntur à toto genere præter naturam, vt si quis mingat pus, carnem, are-*

nulas, & omnia ea sedimenta, quæ dicuntur oroba, similacea, furfurea, & laminea.

Sedimenta vero, quæ licet præter naturam resideant in fundo matulæ, non tamen a toto genere, & a tota substantia præter naturam sunt. vt crudi humores, vel materia adusta, idest naturalis hipostasis cruda, & diminute cocta, vel adusta.

Nobis igitur erit sermo de Sedimentis, quæ a tota substantia sunt præter naturam, hæc autem primo loco sunt in 4. differentia

2. progn. 29. sic docet Hipo. dum sic dicit, malum vero si vrinarum sedimenta, tamquam farinam crassiorem repræsentent: Peius vero, si quasi Bracteolas: Tenuia quoque atque alba, sunt admodum vitiosa, omnium autem pessimũ, si quod subsidet furfuraceum est: hæc Hipo.

li. 1. de dif. urin. c. 15. quæ quidem sedimenta per quamdam similitudinem aliјs nominibus, solent nuncupari ab Actuario, vt Orobũ, furfureum, lamineum: similaceum.

Orobacea sedimenta ea ratione appellantur, quia orobis similia sunt, & cum orobum

fasolo, o-ueccia. inter legumina sit sub rubrum, et sub nigrũ, ideo cum ea quæ continentur in fundo vrinæ, similia sint orobis, in colore, & in figura dicuntur orobacea, et huius sedimenti

orobei,

orobei, Galenus multis locis meminit: et credo ego esse sedimentum secundo loco positum ab Hipo. 2. progn. 29. dum dicit peius autē si quasi Bracteolas: Furfureum vero sedimentum dicitur, eo quia simile sit furfuri bene moliti tritici, vt vere furfures appareant, ista sedimenta in vrina. 6. epidem. com. 5. 4. aph. cō. 76 Sembola.

Lamineum dicitur, quod simile sit laminis seu squammis serpentum. vel folijs similis, vt dicit Gal. aut squammis metallorum, vt dicit Auic. primo de cris. ca. 12. prima cāt. tra. 2. tex. 312.

Similaceum autem sedimentum illud est quòd dictum est a simila: simila autem est medulla farine triticee, idest ea pars quæ media est inter pollinem, (quæ vulgo dicitur fior di farina) et secundarium, quod quidem secundarium, est reliqua pars farinæ, non tamen ita optima, et pura, eo quia quatuor sunt partes molitæ farinæ, vt Pollen. simila, secundarium, & furfures: hoc ènim similaceum sedimentum, quòd etiam Pultaceum dicitur, est illud cuius sic meminit Hipo. 2. progn. 29.

Malum vero si vrinarum sedimenta, tāquam farinam crassiorem repræsentent: quòd sic explicat in com. Galenus, significant partes resiccati ordei grandiusculas,

reliquæ farinæ permixtas, quæ exacte frangi conficiq; à mola non potuerunt, quando enim mollitur ordeum, sunt in eo quædam partes grossæ, quæ non perfecte molluntur, vnde ista Hypostasis, assimilatur grossis illius similæ, quæ non sunt bene molita.

Quantum vero attinet ad secundũ quæsitum, quæ nam sint Causæ harum differentiarum, Respõdet Gal. eße intensam, et excedentem caliditatem, causam efficientem horum sedimentorum: et quomodo dicetis vos, ignea, et adurens caliditas, poteſt eße causa efficiens horum sedimentorum? Respondet Gal. talia sedimẽta Dupliciter generari à calore igneo, et febrili, primo per adustionem, secundo per colliquationem, dum sic dicit Gal, talia sedimenta sunt testimonium caloris febrilis, ardentis, atque colliquantis, et quæ nam materia est ista, quæ poteſt colliquari, vel aduri à febrili calore, & parere talia sedimenta? Dicatis ad mentem Gal. locis citatis, eße, aut sanguinem, aut partes carnosas, vel solidas: & quomodo rursus sanguis, aut partes carnosæ, vel solidæ, vbi fuerint colliquatæ ab adurenti calore, pariunt talia sedimẽta toto genere præter naturam? Respondeo ex Gal. quod Oro

2. progn. com. 29. 1. de cris. cap. 12.

loco citato.

beum

beum ſedimentum, fit ex craſſo ſanguine in Renibus, aut in Iecore aſſato, et Torrefacto, quare dicendum eſt malam intemperiem calidam Iecoris, aut Renum, ſanguinem adurentem, et in formam Orobi conglobãtem: eſſe cauſam efficiẽtem, et hac ratione Hipo. meminit huius Orobei ſedimenti, in vxore Nicoſtrati, quæ patiebatur magnam Epatis inflammationem: Sanguis enim craſſus, vbi fuerit aduſtus, facile recipit quamlibet formam, et figuram, et cum Renes habeant figuram ipſius Orobei, non eſt ergo mirum, ſi iſte ſanguis craſſus, et aduſtus in Renibus, recipiat formam Orobei, qui mixtus cum vrina apparet in fundo matulæ in formã Orobei, et ſignificat malam intemperiem calidam, Epatis, aut Renum, et maximam factam fuiſſe aduſtionem: hic tamen notandum eſt non ſolum Orobea ſedimenta, fieri ex aduſtione ſanguinis craſſi, ſed etiam vt docet Gal. ex colliquatione carnis, cum enim caro ipſa liquatur, diſſoluaturque facit Hypoſtaſes Oroboides, id eſt ſimiles Orobis, et alibi ſic dicit: colliquatarum autem partiũ colorem indicant vrinæ, ſi vrina cum ipſis, et Orobea, et Pultacea tranſierint: ab Epate ſi quidem talia exiſtunt, vel à Renibus, qua

4. aph. com. 76. Auic. 2. 1. doct. 3. cap. 6

4. epidem.

lib. de vrinis. cap. 26 Galeno ad ſcriptus.

6. epid. com. 5.

quæ carnem magis repreſentant: hæc Gal. ex quibus colligamus quòd orobea Hypoſtaſis tunc apparet in vrinis, quando iam ab adurenti, & igneo calore colliquata iam pinguedine, modo carnoſæ partes incipiant conſumi, & colliquari: vnde cum febris magna et ardens fuerit, adeo vt a calore febrili, carnoſæ partes incipiant colliquari tunc cum vrina, in fundo matulæ, ſubſidet quantum de ſubſtantia carnis depaſtum eſt, et liquefactum et dicitur contentum ſimile orobo, quandoque in maiori, quandoque in minori quantitate, et magnitudine, ſecundum maiorem aut minorē vim colliquantis caloris, et pro vt materia colliquata, fuerit magis aut minus ſolida, et Craſſa: ſi enim ſit a renibus, tunc orobum ſedimentum erit, carnoſum magis, et ſolidum, quam ſi ſit ab epate quia caro Renum, ſolida eſt et non cito diſsolubilis, ſicut facile digitis frigatur et diſſoluitur ſi ſit ab Epate vel ſanguine adusto, ſic dicit Auic. nam quādo liquefit membrum, reſoluuntur ab eo duæ ſubſtantiæ, vna liquida, quæ dicitur virus, alia groſsa, ſicut quando lardum liqueſcit in patella, quedam eius pars fit liquor, et quædam pars terreſtris, fit groſſæ partis, et remanent ve-

luti frustra, quædam in patella: et quomodo dicetis vos cognoscam ego, an orobea sedimenta sint ex sanguine adusto, an ex colliquatione carnis? Respondeo cognosci ex colore quia si orobea tendant ad nigredinem, sunt a sanguine, si vero ad albedinem vergant, sunt ex carne liquata. Auic. 2.1. doct.3.c.6

Sed cum quandoque orobea Hypostasis, ostendat consumptionem, et liquationem solum in Renibus, aliquando in toto corpore, et quomodo possumus hoc cognoscere, et distinguere. Respondet Galenus, quod si tale orobeum sedimentum, fiat in febre acuta, erit passio, idest liquefactio totius corporis, si vero non adsit febris, erit vitium Renũ: cognoscitur, secundo ex coctione, et cruditate vrinæ, vt dicemus infra in furfureo sedimento. lib. de vrinis cap. 26

Furfureũ vero sedimẽtũ, quomodo generetur docet Gal. dũ sic dicit: furfuraceũ sedimentum, caloris febrilis, ardentis atq; colliquãtis Testimonium est: et Hypo. ibi in tex. sic dicit omnium autẽ pessimũ si quod subsidet furfuraceũ est: sed esto dicetis vos, quod istud sedimẽtũ generetur ab adurenti calore quõ hoc fieri solet. Resp. dupliciter, primo per adustionem, scdo per colliquationem, sic docet Gal. per adustionẽ inquam sanguinis 2. progn. com. 29. 4. aph. com. 71.

crassi,

crassi, præsertim melancolici, nempe ex sanguine caloris feruore, et vehementia perusto, et fricto, quare portiones huius sanguinis valde adusti, exigue, vt furfures, mixtæ cum vrina excernuntur, et tunc cum illa vrina residet in fundo sedimentum furfureũ, quare indicat febrem Ardentem, et adurentem, et naturalem calorem mutari in igneã naturam, et auctum esse plus iusto: vel secundo generatur ex colliquatione, et dissolutione partium solidarum, quæ quidem solidæ partes, vbi ab igneo calore adurentur, et depascantur, tunc ex earum substãtia decidunt portiones quædam, quandoque veluti squammæ, quandoque vero instar furfuris, quæ secundum quod maiores, aut minores apparent, ita quoque indicant, et maiorem factam fuisse colliquationem partium solidarum: quare sic dicit Gal. quando febris, profunda corporis vasa corripit, ac dilacerat, Hypostasis fit Pityroides, idest quæ habet quiddam simile furfuri, quod exilius quidẽ est squamma, sed grossius: dicamus ergo, quod vbi à febre ardenti, et magna, partes solidæ contabescunt, tunc ex earum consumptione, partes illarum superficiales decidunt, et mixtæ cum vrina, cum ea minguntur,

lib: de vrinis, & Auicenna 2.1. doct. 3. cap. 6.

guntur, et veluti furfures resident in fundo matulæ, quod quidem sedimentum cæteris deterius est, quoniam significat febrem maiorem, cum iam consumat, et occupet partes solidas, illas colliquando, et abstergendo intimam earum superficiem, unde squammæ, et veluti furfures deciduntur.

Hic tamen occurrit difficultas, quoniam istud furfuraceum sedimentum, fit quandoque solum vitio vesicæ, sic docet Hipo. Quibus cum vrina crassa, furfurosa quædam vnà exeunt his vesica scabie laborat: quomodo ergo dicetis vos, cognoscam ego an ista furfurea sedimenta, quæ apparent in vrina, fiant vitio vesicæ: vel sint vitio totius corporis, nempe ex consumptione, et colliquatione partium solidarum, totius corporis? Respondet Gal. quod dupliciter hoc conoscitur primo ex febre, si enim talis vrina sit cū febre, significat vitium totius corporis, sed si fuerit sine febre, significat vitium vesicæ. 4. aph. 77. ibi in cō. & lib. de vrinis. Auic. 2. 1. doct3. c. 6.

Secundo cognoscitur ex coctione, et cruditate, si enim vrina tenuis fuerit, et cruda, et simul cum tali vrina, sedimenta furfurea resideant in fundo, dicatis significare totius corporis consumptionem: Sed si vrina optima fuerit in substantia, et in colore,

dicatis

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5737/A/1

dicatis illa furfurea ſedimenta fieri ſolum vitio veſicæ, eo quia veſica ſcabie laborat, ſed in venis nullum adeſſe vitium, cum vrina in reliquis ſit concocta, & bona.

Sed qua ratione, vbi veſica ſcabie laborat, furfurea ſedimenta appareant in Vrina, licet hoc alibi à nobis fuerit declaratum, 4. aph. com. 77.
pro nunc ſat ſit dixiſſe, quod vbi veſica ſcabie laboret, furfuroſas cuticulas vna cum vrina emittunt, quæ poſtea reſident in fundo matulæ, ſicuti enim cutis ipſa noſtri corporis tenue quiddam (cuius modi eſt quæ ſerpentum ſenectus appellatur) per ſcabiem lepram, et lichenas abijcit, ac deperdit, quod ſimile eſt furfuri, ita quoque cum pars aliqua interna, ſimili aliquo vitio, quo cutis laborat, tunc etiam furfuroſa quædam admittit, ac abijcit, ſicuti contingit in veſica, dum ſcabie laborat: cognoſcitur autem, an ſint à veſica, vel à Renibus, vel alijs partibus iſta furfurea
2. 1. doct. 3. cap. 6. *ſedimenta, vt docet Auicenna.*

Quoniam iſta furfurea ſedimenta, ſi fuerint Alba, aut Rubea, ſecundum plurimum, et magna, ex parte ſignificant quod ſeparantur à membris propinquis vijs Vrinæ, vel ab ipſiſmet Vrinæ vijs ſcilicet

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5737/A/1

albæ à Vesica propter euacuationem, vel corrosionem, vel scabiem eius: et rubeæ carnosæ à Renibus propter vlcus, aut corrosionem in eis

Cognoscimus autem furfurea sedimenta, quæ apparent in vrina, esse ex scabie vesicæ, primo ex pruritu, qui sentitur in radice membri, secundo ex fœtore Vrinæ, tertio, quia ante furfurea excrementa, prius mingitur Pus.

Lamineum sedimentum, eodem modo generatur, à vehementi calore, ex consumptione partium solidarum, sicuti generatur furfureum: cum enim à magna, et aduren ti febre, partes solidæ contabescunt, tunc eius partes superficiales separatæ à reliquis, et mixtæ cum vrina, resident in fundo matulæ, et quia similes sunt laminis, aut squāmis serpentum, aut folijs arborum, ideo istud sedimentum dicitur lamineum: distinguitur vero à furfureo, eo quia in lamineo portiones partium solidarum excernuntur latiores, et tenuiores: in furfureo vero minores, sed crassiores: sic docet Gal. primo de crisib. cap. 12. 1. de crif. cap. 12.

Sed esto dicetis vos, quod Lamineum sedimentum ortum ducat, ex consumptione

partium.

partium solidarum, cum ista consumptio possit fieri, aut in vniuerso corpore, ita vt lamineum istud sedimentum, oriatur ex consumptione partium solidarum totius corporis, vt diximus, vel secundo potest fieri, et apparere in vrina solum vitio ipsius vesicæ,
4.aph.81. vt docet Hipo. Si quis sanguinem, aut pus, aut squammulas, meiat, et grauis odor adsit vesicæ exulceratio significatur: quomodo ergo cognoscam, an lamineum sedimentum, quod apparet in vrina, ortum ducat ex consumptione partium solidarum, facta in toto corpore, vel fiat vitio vesicæ, eo quia sit ex-
lib. de vrinis. c. 27. ulcerata? Respondeo ex Gal, si cum vrina xcernantur veluti squāmæ, adsit febris totius corporis est vitium, eo quia membra solida sunt affecta abraduntur primum, vt plurimum, et faciūt dictas vrinas: si vero non adsit febris, indicat vitium vesicæ: cognoscitur etiam ex coctione, et cruditate vrinæ, vt diximus de furfureo, cognoscitur etiam ex alijs signis, quæ ostendunt vesicam esse exulceratam, vt Pus, dolor, &c. hæc
Auic. 2.1. doct. 3. cap. 6. autem sedimenta laminea, deteriora sunt quàm furfurea.

Similaceum sedimentum, quod simile est crassæ farinæ, duarum affectionum est indi-

tium,

tium, vt docet Gal. vel grandis colliquationis, aut caliditatis æstuosę, quæ sanguinem adurit, ex quibus verbis colligo tale sedimētum, generari tamquam a causa efficienti, a calore magno, igneo, & adurenti, qui quidē calor duobus modis potest parere istud similaceum sedimentum, aut primo per colliquationem, aut secundo per adustionem sanguinis, eo modo quo dix. de orobeo; sed si ortum ducat ex colliquatione, considerandū est, an fiat ex colliquatione partium carnosarum, vel solidarum: Respondeo quod & si quidam crediderunt fieri ex colliquatione partium carnosarum, melius tamen dicēdum est, ortum ducere ex colliquatione partium solidarum, quod docet Gal. (siue quis fuerit author ille) lib. de vrinis, dum sic loquitur: quando febris profunda corporis vasa corripit, ac dilacerat, fit sedimentum furfureum, sed si febris longe, lateque maiori vi, quam in superioribus vitijs, solida membra corripuerit, facit deteriora sedimenta, quæ vocantur Crimnodea, idest farinæ, siue etiam spumæ similia, quæ duo significant, aut cremationem sanguinis, aut liquationem nimiam solidorum: hæc Galenus: idem etiam docet Actuarius: & quoniam in isto simila-

1. de cris. cap. 12.

Leo Roganus. lib. 1. de caus. vrin. ca. 8. Thadeus. 2. progn. com. 28. Gordoni' de vrinis cap. 26.

Lib. 1. de iudi. urin. cap. 10.

& Theophilus li. de urinis. ceo sedimento, maior facta est consumptio partium solidarum, quam in reliquis hinc etiam factum est, vt sit deterius quam catera sedimenta, & ideo vel ardentissimas febres ostendit, que sanguinem adurunt, aut tabidasq. solida membra consumunt: hoc autem sedimentũ, quandoq. est læthale, aliquãdo vero significat morbi longitudinem, sic
7. aph. 31. docet Hipo. quibus febriẽtibus, in vrinis Pultacea fiunt sedimẽta, longã significãt ægrotationẽ: quæ quidẽ sententia sic est intelligẽda, quod similaceum sedimentũ, quod residet in vrina, si fiat ex colliquatione partiũ solidarũ, quoniã ostendit magnã colliquationẽ, & partes solidas iã esse tabefactas, ideo est signũ læthale, vt exẽplo sileni docet Hip. in quo ap
1. Epidem. parente tale sedimento mortuus est in 11.

Sed si ortum ducat ex sanguine adusto, tunc significare poterit morbi longitudinẽ, eo quia æger in quo apparet similaceum sedimentum, quod ortum ducat a sanguine adusto, aut morietur, aut non sanabitur nisi longo tempore, sicuti exemplo illius ægri qui ter
3. epidem. tio loco ponitur ab Hipo. in horto dealcis, qui minxit talia sedimenta, & 40. die iudicatus est: ratio vero huius, talis est quoniã sanguis ille, qui adustus ab adurenti calore

in

in melancoliæ naturam transiens, (eo quia sanguis per adustionem fit melancolia) non potest nisi longo tempore concoqui a natura, ideo si morbus futurus est salubris, non potest nisi longo tempore sanari, & si dicatis, & quomodo conoscam ego, an istud sedimentum sit ex colliquatione, vel ex sanguine adusto? Respondeo ex Gal. cognosci ex colore, si enim sedimenta talia similacea alba sint, erunt ex liquatione partium solidarum, sed si fuerint rubea, erunt ex sanguine. Lib. de vrinis Auic. loco citato.

Si dicatis Plures aliæ species horum contentorũ in vrina, connumerãtur ab Auic. & Rasi, dicatis, quod istæ hic positę, sunt deteriores, & quæ frequentius fiunt. 1. can. cap de hiposta. 4. canó. cap. de hipostasi. Rasis 10. ad Almãs.

Quod si querat quispiam uestrum, cum quandoq; simul cũ vrina, excernantur exigue carumculæ, aut veluti Pili, quid ergo medicus, ex ijs potest præsagire Respondet Hipo. quibus cum urina crassa, exiguæ caruncuIæ, aut veluti Pili, exeunt his a renibus excernuntur. 4. aph. 76.

Pro cuius quidem rei maiori declaratione, hic duo veniunt considerãda, primo quid Hipo. intelligat per carũculas, & per pilos, & quõ generẽtur, secundo quid possit medicus ex eis præsagire: Quoad primũ ꝑ Carũculas,

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5737/A/1

duo intelligit Gal. primo veram carnem, & substantiam ipsorum Renum, vbi enim renes multum fuerint exulcerati, ab humore aliquo corrodente, & exulcerante, tunc aliquæ particulæ carnosæ ipsorum renum separantur, quæ mixte cum vrina excernuntur, & apparent in fundo matulæ, istæ ergo carunculæ, vbi apparent in vrina significant exulcerationem renum, & adesse vlcus in renibus: has tamen veras carunculas numquam vidisse in vrina fatetur ibi Gal. vbi tamen adsit massima renum exulceratio, tunc aliqua portio veræ carnis renum separari potest, & cum vrina educi, sic dicit Gal. vel secundo per carunculas, non intelligimus veram carnem, sed quid simile carni renum, in colore, & in substantia, quæ solent generari ex sanguine crasso, vbi fuerit super assatus in Renibus, a mala intemperie calida ipsorum renum, de quibus sic dicit Gal. veluti carunculæ sepius visæ sunt, in ijs febribus, in quibus erui specie sedimenta in vrina, ex crasso sanguine in renibus, aut in iecore assato, & torrefacto; & si hoc secundo modo accipiamus carunculas, dicamus esse humores adustos, in similitudinem oroborū, aut carnis, & significant malam intempe-

Loco citato.

riem

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5737/A/1

riem calidam renum, & copiam crudorum humorum; & quomodo dicetis vos cognoscã ego, an istæ carunculæ quæ apparent in vrina, sint vera caro, aut quid simile: Respondeo hoc facile cognosci, quoniã si remoueas istas carunculas ab vrina, & fricabimus manu, aut aliquo instrumento, si erunt orobacea excrementa, facillime dissoluuntur, tamquam res colliquata, sed si caro renum fuerit, vt in vlceribus renum, tunc id quod residet in vrina, non per colliquationem, sed per solutionem continui decidit, & separatur, & quantum vis ea manu fricentur, non dissoluuntur sed remanent.

Sed quid intelligat Hipo. per Pilos Respõdeo intelligere corpora quedam, gracilia, in lõgum protensa, ad similitudinem pilorum, simul cum vrina emissa, quod si dicatis & quomodo generantur isti veluti pili. Respondeo causam materialem, esse humorem crassum, & pituitosum, causa vero efficiens, est caliditas magna, intensa, & adurens: vbi ergo in renibus, reperiatur materia crassa, & viscida si Renes fuerint ex calefacti plus iusto tunc a mala intemperie calida ipsorum renum, ista materia aduritur, quæ vbi fuerit exiccata, & torrefacta, ad figuram re-

Galen. 4. aph. 76. Auicen. 2. 1. doct. 3. cap. 6. Rasis. 10. Almans. cap. de vrina.

num excernitur ob longa, veluti Pili, nam iste humor crassus, in renibus siccatus, & torrefactus, pili simile nanciscitur concretionē, qui mixti cum urina, apparent in fundo matulæ: quod autem ista materia, quæ excernitur ad similitudinem capillorum, crassa sit, & viscida, hoc ostendit vt docet Gal. ratio

in. com. curandi, nam ægrotantes, qui cum vrina excernunt hos quasi pilos, curantur & sanantur medicamentis attenuantibus, & incidentibus, & similiter ratione victus attenuante, & incidente, hoc autem indicat materiā esse craßam, & viscidam: probatur hoc idē secundo, quoniam illa vrina in qua veluti pili excernuntur, semper est vrina crassa, eo quia cum illa vrina, euacuat natura pituitosum, & craßum humorem, quem venæ cumularunt, et per renes ad vesicam transmittit: & si dicatis docet Gal. hos veluti pi-

2. de locis aff. los, qui apparent in vrina, generari per adustionem in venis, ergo non in renibus, et si in vtroque loco generantur, quomodo ergo

4. aph. 76. docet Hipo. significare malam renum dispositionem, Respondeo generari in venis materialiter, eo quia materia ex qua generantur veluti pili agregatur, et generatur in venis, formaliter tamen fiunt in renibus, quia iste mate-

materia crassa delata ad renes, ibi assata, et concreta, recipit similitudinem, & formam pilorum: dicamus igitur, quod isti veluti pili in vrina, significant atque demonstrant, malam intemperiem calidam ipsorum renum, et copiam crudorum humorũ, in renibus reperiri.

De Arenulis apparentibus in Vrina.

CVm quandoque, simul cum vrina, appareant in fundo matulæ Arenulæ, ideo de differentijs, causis, et indicijs earum dicendum est.

Quantum attinet ad differentias, aut sunt albæ, uel rubee: sed quomodo generentur. Respondeo aliquãdo generari ex sangui ne adusto, idest ex adustione sanguinis in ue nis, aut in epate, et tales apparent in ardentibus febribus, et in leprosis, magna tamen ex parte generantur tamquam ex materia, ex humore crasso, et viscido; causa uero efficiens est caliditas intensa, et magna, locus vero in quo generantur; sunt renes: Concludamus ergo, causam efficientem arenularum, esse malam intemperiem calidam renum, vbi enim in renibus reperiatur copia humoris crudi, et crassi,

Gal. 6. Epidem. cõ. 1. com. 5. Paulus li. 3. cap. 45.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5737/A/1

ſtatim generantur arenule ab intenſa caliditate renum: quod ſi vie ſint aperte, & facultas expultrix renum valida ſit & potens expellere dictas arenulas, tunc ſimul cum urina minguntur. ſed ſi viæ per quas educitur vrina fuerint obſtructæ, aut facultas expultrix renum debilis ſit, tunc illæ arenulæ, remanent in renibus, et eius cauitatibus, et ſic dum de nouo generantur, et inuicem vniantur, fit lapis, et calculus, qui generatur in Renibus, dum in eis humor crudus, et craſſus aßatur, et exiccatur, non ſecus ac ex luto in fornace, fiunt vaſa: ſed non ſolum in renibus, ſed etiam in veſica, eodem modo generatur calculus, et arenulæ: ſi ergo dicetis vos arenule Rubee, quandoque generantur in renibus, et aliquando per aduſtionem ſanguinis in venis, et quomodo cognoſcam ego, an Arenulæ rubee quæ minguntur cum urina, et apparent in fundo matulæ, ſint a renibus, vel a venis? Reſpondeo quod ille Arenulæ debent in vmbra ſiccari, ſi ſint mollia et tractabilia, aduſtionem ſanguinis in venis ſignificant, ſed ſi aſpera fuerint, et dura ſupra renes atteſtantur.

Et quomodo cognoſcam ego, an Arenulæ quæ apparēt in fundo matulæ, ſint a renibus,

vel

vel a vesica? Respondet Auic. et Rasis, quod arenulæ rubee, sunt à Renibus, non Rubee vero a vesica, vt si fuerint albæ, aut terree, aut veluti lutum: ratio vero cur Arenulæ in renibus sint rubee, est quoniam renes in colore tales sunt, vesica vero vergit ad albedinẽ.

2. 1. doct. 3. cap. 6. Rasis 10. Almans.

Quid ergo Medicus præsagire potest, apparentibus arenulis in vrina? Respondet Hipo. quibus in vrina subsident sabulosa, ijs vesica calculo laborat: sed Galen. in com. dicit non solum significare calculum in vesica, sed etiam in renibus, ideo dicit Auic. quod Hypostasis arenosa semper significat lapidem, qui consolidatur idest indurari incipit, aut consolidando procedit, idest, est in augumento sue indurationis, aut qui resoluitur, idest declinat, et comminui incipit: idem fatetur Auuer. quod significāt arenulæ aut lapidem fractum, aut incipientem coagulari, quod si contrarium asserere videatur idem Auic. dum sic dicit in illo in quo est sedimen arenosum, non aggregatur lapis, quoniam materia non est concreta, et neque aduenit ei causa iterum plurima: Respondeo quod Arenulæ residentes in fundo matulæ, lapidem significant aptu, vel aptitudine, idest semper aptæ sunt parere lapidem, nisi

4. aph. 79.

Loco citato & prima cant. tractat. 2. tex. 315.

4. collig. cap. 24.

3. 18. tra. 2. cap. 17. & 18.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5737/A/1

nisi viæ adeo sint apertæ, et facultas expultrix ita ualida, vt tote excernantur simul cum vrina, et tunc lapidem non pariunt, ut ibi dicit Auicen. dum ergo libere exeunt, et simul non colliguntur, et vniuntur in renibus, aut in vesica, nec dolorem inferant, neque in exitu suo, nec ante exitum, non significant lapidem, sed purgationem renum, aut vesicæ, et maßimam caliditatem illarū partium, cum copia crudi, et craßi humoris, et hoc frequentißime videmus in hominibus calidorum renum, et calidi epatis, qui vrinam mingunt fere semper cum arenulis, sine calculo, et dolore: sed si Arenulæ mingātur cum dolore renum, aut vesicæ, et strāguria, significat lapidem fieri, vel comminui in renibus, aut in vesica, nam quando fit, et ad huc tener est lapis, facillime ab eo separantur arenule, vel ex motu, vel ex incisione facta ab vrina, et similiter indeclinatione ipsius, sed vbi lapis iam est confirmatus, vrina non est amplius arenosa, et ideo si post vrinam arenosam, et turbidam, quæ lapidem significat, appareat vrina clara, tenuis, et sine arena, adsit tamen dolor in renibus, aut in vesica dicatis significare lapidem confirmatum, et induratum, qui non comminuitur in

aliqua

aliqua sui parte, ideo non apparent arenule: sic docet Gal. et Auic. 1 interiorũ. cap. 1. loco citato.

De differentijs, Causis, & Iudicijs Vrinæ turbidæ. Cap. VII.

VRina Turbida, est ĩ triplici differẽtia, aut enim mingitur turbida, sed paulo post residet, et redditur clara: vel secundo mingitur turbida, et remanet turbida: aut tertio mingitur clara, sed statim redditur turbulenta. Gal. 1. de cris. ca. 12. Auic. 2. primi doct. 3. cap. 3.

Sed pro maiori declaratione huius rei, hic primo videndum est, quæ nam sit causa, vt vrina sit turbida, ad hanc autem difficultatem, Respondet communis opinio, cui videtur aßentire Gal. quod causa materialis Turbulentie, est flatus mixtus cum vrina, causa vero efficiens est agitatio, et perturbatio illius vrinæ: quare ubi flatus mixtus fuerit cũ urina, et talis vrina fuerit agitata, statim redditur turbida. et quomodo dicetis uos, generatur iste flatus, et miscetur cum vrina? Respondet Gal. fiunt iste vrine turbide, crassam, ac densam materiam agitante calore, atq; in ea subigenda occupato, nam ista materia a calore etiam externo agitata, flatuosum spiritum concipere, et edere videtur: sicuti Bitumen, Pix, et Resina, hac Galen. quæ 1. de cris. cap. 12. 4. aph. com. 70. 4. aph. 70. lib. de urinis Gal. adscriptus. cap. 3.

quidem

quidem sententia sic est intelligenda, quod solum in morbis pendentibus ab humoribus crudis, crassis, et viscidis, fiunt vrinæ turbidæ, qui quidem humores dum concoquuntur, et alterantur a calore naturali, et febrili, dum maxima fit pugna inter istos duos calores, ista materia viscida, agitata ex tali agitatione, generantur multi flatus, et eleuantur a tali materia, qui mixti cum vrina, reddunt illam turbidam, et secundum maiorem aut minorem copiam flatus, magis aut minus apparet turbida, et longiori vel breuiori tempore, secundum quod citius aut tardius illi flatus dissoluuntur: quare Turbida vrina indicat magnam agitationem humorum in uenis a calore, quæ quidem agitatio fieri potest, et a calore naturali, et a non naturali, si enim vrina sit turbata in principio morbi, erit pessima, quia est signum quod calor naturalis, non aggreditur coctionẽ humorum, sed calor non naturalis dominans calori naturali, qui permiscet et perturbat totam massam humoralem, vnde apparet vrina subiugalis: et causa huius, est calor igneus putredinalis dominans calori naturali, qui sublimat materiam ad corruptionem.

Ista tamen communis opinio, non videtur

tur

tur vndequaq; verà, & ratio dubitandi est, primo quoniam flatus mixtus cum materia, non parit nisi spumam, præsertim vbi illa materia fuerit agitata vt diximus supra: cap. 4.
nisi dicatis quod a maiori copia flatus, generatur spuma, a minori vero turbulentia: contrarium tamen docet Gal. et docuimus nos 2. aph. 43.
supra, quod ex maiori vel minori copia fla- 7. aph. 30.
tus, generatur spuma, in maiori vel minori 34.
quantitate, ergo non turbulentia: et eo magis quia si per te, ab eadem causa fit spuma, et turbulentia, ergo semper vrina turbida erit spumosa, et econtra: secundo sequeretur quod in omni febre pituitosa, vt quæ pendet ab humore crasso, et viscido, dum agitatur a calore, et eleuantur flatus, semper vrina appareret turbida, et tamen non est verum: tertio quia ex materia quantum vis crassa, agitata a motu, vel a calore, (nisi aliquid cũ ea extrinsecus misceatur) nõ generatur nisi spuma, et non fit turbida: ergo nec vrina potest fieri turbulenta a solo flatu, nec a sola agitatione: et si dicatis hoc esse verum de flatu tenui, sed a spiritu flatuoso, et crasso, vrina redditur turbida: contra quoniam ad mentem Galeni, et secundum communem opinionem demonstrauimus supra, quod e- Cap. 4.
tiam

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5737/A/1

cap. 4. tiam a ſpiritu craſſo, non generatur niſi ſpu
ma, quæ ob ſpiritus craſsitudinem, difficilli-
me ſoluitur, & diutius perſeuerat.

Quare dicatis cum Auic. Reſpondēdo ad
2. primi doct. 3. cap. 3. quæſitum, quod turbulētia vrinæ, eſt propter
terreitatem, cum ventoſitate, quæ acquoſita-
ti admiſcetur: cum enim miſcentur inuicē,
ſtatim ſequitur turbulentia, ſicuti ex eorum
ſeparatione ab inuicem, fit claritas: ſicuti e-
nim in mari, et in fluminibus videmus a-
quas turbari, cum vento agitantur, et terre-
ſtreitatibus immiſcentur: et ſi dicat quiſpiā
veſtrum, quod ſola terreſtreitas, per acquoſi
tatem diffuſa, ſine vllo flatu aut ventoſitate,
turbulentiam parit, vt miſcendo cineres,
aut terrā cum aqua, Reſponderet Auic. quod
licet hoc ſit verum, tamen flatus et ventoſi-
tas, eſt in cauſa vt turbulentia diutius per-
ſeueret, eo quia prohibet deſcenſum illius
terreſtreitatis ad imas partes, et illas comi-
ſcendo cum aqua, eſt in cauſa vt diutius tur
bida perſeueret, ſic docet experientia quod
terra mixta cum aqua, ſi non fuerit agita-
ta, ſtatim deſcendit ad imum vaſis, et aqua
redditur clara, ſed ſi moueatur, ex tali agi-
tatione permanet turbida, quia terra non ſe
paratur ab aqua: quare dicamus, quod vri-
na

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5737/A/1

na a solo flatu nō redditur turbida, sed sicuti aqua ex sola agitatione nō fit turbulēta, nisi cū ea misceatur aliqua substantia diuersi generis, ut cineres, pulueres, terra, ita quoque et urina nō poterit esse turbida, nisi admixta fuerit aliqua substātia terrestris, et fæculenta: et quæ nā sūt ista corpuscula terrestria, et crassa, quæ mixta cū urina, reddūt illā turbidā? hoc non docet Auic. sed quidā dixerunt ad istā difficultatem, talia corpuscula generari ex flatu, cum enim vrina turbulenta sit cruda, et ratione cruditatis, multi generātur flatus ī diminuta cōcoctione, a debili calore, isti autē flatus mixti cū vrina, a frigiditate aeris ambientis condensati, cōuertuntur in humorem, qui humores crassiores, mixti cū urina, reddunt illam turbidam, et crassam.

Quæ quidē opinio, nō videtur vndequaq; tuta co quia oīs urina cruda, ī principijs morborū secūdū istā sentētiam appareret turbida cū in prīcipio morborū, materia existēte cruda a debili calore et diminuta cōcoctiōe multi generātur flatus, qui mixti cū vrina, et cōdensati a frigiditate ambiētis, parerent turbulētā vrinā: secūdo augetur difficultas, quoniam non omnis substantia mixta cum aqua, reddit illam turbidam, nisi terrea sit,

& magis

et magis craßa quam aqua: exemplo ſit vobis quod ſi vinum miſceatur cum aqua aut aquam miſcendo cum aqua, nulla fit turbulentia, cum ergo ille humor generatus ex flatu per refrigerationem ambientis, ſit magis tenuis quam vrina, ideo videtur impoſsibile vt vrina, ab illa humiditate reddatur craſſa aut turbida.

Quod ſi tueri velimus ſententiam Auic. dicendum eſt talia corpuſcula, quæ miſcentur cum vrina, eſſe humores peccantes coruptos, vbi enim humores vtiles permiſceantur cum inutilibus in venis, tunc fit iſta turbulentia, et confuſio, ob maſsimam agitationem quæ fit a calore, qui perturbat totam maßam ſanguineam: vbi ergo, facta fuerit maſsima agitatio humorum exiſtentium in venis, tunc permiſcentur humores vtiles, cum in vtilibus, quare ex tali confuſione, vrinæ minguntur turbidæ: ſtatim vero quod ceßat iſta agitatio, et facta ſit ſeparatio boni à malo, vrina fit clara: Quoniam tamen in principio morborum, ſemper humor peccans, mixtus eſt cum bono, & maſsima fit agitatio humorũ, et nõ tamẽ ſemper in principijs omniũ febriũ vrina mingitur turbida ideo iſta ſententia nõ videtur vera.

Reſpon-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5737/A/1

Respondeatis igitur alio modo ad quæsitum quod vrina fit Turbida, per extinctionem caloris, & resolutionem spirituũ: vbi enim naturalis calor ipsius vrinæ extinguatur, & spiritus resoluantur, statim redditur Turbulenta, et obscura: ratio vero huius rei talis est, quoniam sicuti res ipsæ claræ, et lucidæ sunt a spiritibus, præsertim vbi spiritus purissimi sint, et seruent propriam naturam, ita res eædem dicuntur nigræ, opacæ, et turbidæ, propter resolutionem spirituum, eodem modo quo nos supra dicebamus lib. 1. c. 6. *de sanguine, quod vbi cum sanguine reperiatur maxima copia spirituum, & caloris, apparet tenuissimus, lucidus, & splendidus, sed vbi spiritus resoluantur, & calor extinguatur, sicuti contingit in sanguine extrauenato, statim redditur niger, idest obscurus, et turbulẽtus, ita quoq; cõtingit in vrina quousq; enim naturalis eius calor, et spiritus cõseruantur, remanet clara, & lucida, statim vero quod eius spiritus resoluũtur et calor extinguitur, fit obscura, et turbida, et ideo talis urina turbida semper est mala, et lethalis, quoniã significat extinctionẽ caloris, et resolutionẽ spirituum: et si dicatis vos, quænam est causa vt quandoque spiritus resol-*

uantur, et calor naturalis extinguatur: Respondeo hoc fieri per corruptionem, & putrefactionem ſanguinis, et vrinæ, vbi enim ſanguis, et humores exiſtentes in venis putreſcant, ſtatim reſoluuntur ſpiritus, et extinguitur naturalis calor, quare et vrina mixta cum ſanguine, patitur eandem alterationem, et ammittunt proprium ſplendorem, et viuacitatem ſui coloris, vt res putrefacta: quare vbi mingitur Turbida dicitur lethalis, quia ſignificat internam putrefactionem ſanguinis, et humorum exiſtentiũ in venis, et eo magis ſi fuerit cum virtute debili, ergo dicetis vos in omni febre putrida, erit vrina turbida, quod tamen eſt falſum: Reſpondeo quod vrina turbida, nõ ſignificat actualem putredinẽ ſanguinis, et humorum exiſtentium in venis, eo quia cauſa Antecedẽs in febribus, quæ dicitur cruda, et cõcoquitur, cũ qua mixta eſt vrina, nõ actu putreſcit, ſed ſolũ eſt in potentia propinqua ad futuram, et actualem putredinem: ex ijs facile reſpondeo ad difficultatem, quod vbi cauſa antecedens, id eſt tota maſſa ſanguinea, et humores exiſtentes in venis magnis, ſuperantur à calore non naturali, et febrili, vt ſint in potẽtia valde propinqua ad actualem

lem putredinem, et ideo sit fere inepta ad cō coctionem, tunc spiritus resoluuntur, et naturalis calor extinguitur, ideo et vrina mixta in venis cum istis humoribus, mingitur obscura, et turbulenta, quia tamen hoc non contingit in omni febre putrida, vt humores sint in potentia adeo propinqua ad actualem putredinem, sed solum in febre pestilenti, et mali moris, ideo non in omni febre putrida, sed solum in putrida mali moris, vrina redditur turbulenta: vel secundo dico ad argumentum, verum esse in omni febre putrida, vrinam mingi turbidā, eo quia omnis febris putrida est pestilēs, et mali moris, non enim humores putrescunt in omnibus febribus, sed solum in pestilentibus quare febres salubres, quæ vulgo putridæ dicuntur, nō ortū ducunt ex humorum putrefactione, sed solū ex eorū excalefactione, eo quia .s. humores sint excalefacti plus iusto, et ideo in illis, vrina nō mingitur Turbida.

Sed quare dicetis vos, magna ex parte in febribus pestilētibus, vrina mingitur clara, et optima, et tamen cū tali vrina moritur æger, non ergo videtur verū vrinam reddi turbidā ex putredine humorū: Difficultas est grauissima, nec video quid dicendū, nisi

forsan dicatis, vrinam nō reddi Turbidam ex putredine omnium humorum; nisi humores putrescant in venis magnis, quia ergo in febribus pestilentibus, humores putrescunt solum in venis circa cor, & non in venis magnis, ideo nulla apparet turbulentia in vrina, sed vbi etiam, in aliquibus pestilentibus humores putrescant in venis magnis, tunc in illis vrina apparet Turbida: dicamus igitur quod omnis vrina turbida, est cruda: sic docet Galenus.

1. de cris. cap. 12.

Declarauimus hactenus, quænam sit causa vt urina sit turbida, sed cum talis vrina sit in triplici differētia, vt dicebamus à principio, videndum est igitur, quænam sit causa istarum differentiarum.

Respondeo quod si vrina mingitur Turbida, et talis perseueret, significat factam fuisse maximam resolutionem spirituum, et naturalem calorem humorum, et vrinæ, proximum esse extinctioni, ideo mingitur turbida, & ita Turbida perseuerat, quia calor præter naturam omnino dominatur: Sed si mingatur clara, & paulo post mictionē fiat turbida, hoc est signum non esse factam tantam resolutionem, nec naturalem, calorem esse adeo proximum extinctioni, sicuti in pri-

ma

ma vrina, licet tamen ſpiritus, et calor cum tali vrina, paucus ſit, nō tamen eſt adeo debilis, quin aptus ſit conſeruare Vrinam clarā, in venis, & in veſica, ueluti in proprio loco: ſed vbi talis vrina mingitur, et fuerit extra proprium locum, tunc à frigiditate aeris ambientis corrumpitur, ille debilis calor vrinæ, et ideo tūc vrina ſtatim poſt mictionem, redditur turbida, & ideo ſicuti prima vrina, ſignificat maximam humorum putrefactionem in venis, et dominium caloris non naturalis, ratione cuius ſpiritus reſoluuntur, et naturalis calor proximus eſt extinctioni: quare humores in venis, et vrina mixta cum humoribus, turbida eſt, et talis mingitur, ita et iſta ſecunda differentia vrinæ Turbidæ, licet idem ſignificat, indicat tamen minorem putredinem, et ex conſequenti minorem ſpirituum reſolutionem.

Quod ſi vrina mingatur Turbida, et paulo poſt mictionem reddatur clara: Reſpondeo quod talis vrina potius dicitur craſſa, eo quia redditur turbida, quoniā cum ea mixta eſt aliqua materia craſſa, et crudi humores, qui vbi fuerint mixti cum vrina, reddunt illam craſſam, et quaſi turbulentam, et ideo mingitur turbida, ſed quoniam poſt

mictionem illi humores crudi, & crassi separantur ab acquositate vrinali, et resident in fundo matulæ, ideo illa vrina post mictionem redditur clara, cuius signũ est quod si talis vrina, postquam facta fuerit clara, agitetur, et cõmoueatur matula, statim redditur turbida, eo quia illa materia crassa, quæ residet in fundo, de nouo cõmiscetur cũ vrina: ista vero vrina crassa duplici ratione citius, aut longiori tẽpore redditur tenuis, et clara, primo ratione qualitatis humorũ, si enim humor ille crudus, mixtus cũ vrina fuerit valde craßus, et viscidus, tũc adeo adhæret ipsi vrinæ, et non nisi cum maxima difficultate, et longiori tempore separetur ab vrina, et descendat ad imum vasis, ideo non ita cito talis vrina redditur clara: sicuti citius redderetur, si illi humores non eßent adeo viscidi, et crassi: Secundo hoc fit ex admixtione illorum humorum cum vrina, quæ permixtio fieri potest a calore naturali, vbi talis vrina craßa fit critica, vt diximus supra: vel à calore non naturali, vbi fit symptomatica, et mala: vbi ergo isti humores crasi, exacte, et perfecte mixti sint cum tota vrina, secundum omnes suas partes, vt minimum vnius tangat minimum alterius,

tunc

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5737/A/1

tunc talis vrina diutius permanet crassa, & turbulenta, quia non ita cito separantur, sed si permixtio non sit exacta, citius redditur clara.

Hic tamen notandum est, quod si vrina per tres, aut quatuor dies turbida mingatur, et postea appareat clara, hoc est optimum signum, significat enim dominium naturalis caloris, et naturam superare morbum, et peccantes humores per concoctionem reduci ad benignũ, ideo vrina mingitur clara: huius turbidæ vrinæ meminit Hipo. dũ sic dicit.

Quibus per febres vrinæ turbatæ, quales Iumentorum, ijs dolor capitis, vel adest, vel aderit: rationem huius reddit Gal. in com. quoniam tales vrinæ fiunt, crassam, ac densam materiam agitante, et versante calore, atque in ea subigenda occupato, nam hæ materiæ ab externo etiã calore flatuosum spiritum concipere, et edere videntur, sicuti bitumen, Pix, et Resina: talis ergo vrina turbata significat capitis dolorem adesse, vel futurum esse, quia cum calore, flatuosus spiritus in caput facile fertur, non tamen in omni dolore capitis apparent vrinæ turbidæ, cum dolor ille fieri possit ab alijs causis, hæc Gal. et si dicatis vos ergo vrina 4. aph. 70.

turbida, fit à flatu ob maximam agitationē, quod est contra meam sententiam: Respondeo quod hic Hipo. per vrinam turbidam intelligit vrinam crassam, quæ turbida est primo modo, vt quæ mingitur turbida, per admixtionem humoris crudi, et crassi, non autem intelligit turbidam, secundo, & tertio modo, quia istæ non sunt turbidæ à flatu, nec per agitationem, sed per extinctionem caloris, eo modo quo diximuu supra.

2.1.doct.3 cap. 3. Addit Auic. quod ista vrina turbida similis vrinis iumentorum, Quinque significat primo corruptionem humorum, secundo et frequentius significat Phlegma crudum, in quod calor operatus est, ebulire faciēs ipsum cum grossa ventositate, & ampullis, tertio dolorem capitis inde venturum, ex vaporibus grossis, et ventositatibus eleuatis ad caput, ab ebullitione Phlegmatis, ex opere caloris, quarto significat distillationem Phlegmatis à capite, ad arteriam vocalem, quinto si perseueret talis vrina, significat Lithargiam: et si dicatis vos, ergo secundum tuā positionem, vrina turbida nunquam erit critica. Respondeo quod vrina turbida secundo, et tertio modo, idest quæ mingitur turbida, et remanet turbida, aut quæ mingitur

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5737/A/1

clara, et paulo post fit turbida, nunquam potest esse critica, nec fieri à natura bene operante, cum significat extinctionem caloris, et resolutionem spirituum, sed vrina turbida primo modo, quæ mingitur turbida, & paulo post fit clara, cum talis sit per admixtionem humoris crudi, et crassi, potest esse critica, et fieri à natura bene operante, in declinatione morbi, materia existente optime concocta.

De Differentijs, Causis, & Iudicijs vrinarũ, secundum temperamenta ætates, sexus, & in vtero gerentibus. Cap. VIII.

Quoniam multæ, ac variæ sunt differentiæ ipsius vrinæ, secundum diuersitatẽ Complexionũ, Aetatum, et Sexuum, ideo de hijs omnibus nobis agendum est, et primo de ijs, quæ desumũtur à tẽperamento, quare pro maiori intelligentia: Notandum est primo, quod illi qui tẽperamẽto calidi sunt, habent Vrinas coloratiores, et ratio huius est, quoniam à maiori calore, generatur maior copia sanguinis, à quo vrina redditur magis colorata, et hac ratione factũ est, vt quo

calidi-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5737/A/1

caliditas magis augetur, hinc et vrina min gitur magis colorata: quantum vero immi- nuitur calor, et intenditur frigiditas, tanto etiam magis vrinæ redduntur magis Albæ, et minus coloratæ, eo quia ab imbecillo calore, et diminuta concoctione, generatur modica copia bilis, et sanguis serosus, a quo vrina parum redditur colorata, sicuti etiam in substantia tenues sunt., quia à debili calore, parum immutatur vrina: ex hijs facile est respondere ad quæsitum, quod sanguinei cum sint temperati, habent optimam vrinam, in colore subflauam, in substantia mediocrem, et Hypostasim Albam, læuem, et æqualem, quoniam naturalis calor in illis se habet secundum naturam.

B.liosi vero, cum in illis calor excedat, ideo et vrina magis colorata, et ignea apparet, in substantia tenuis: sedimentum exiguum, & subtillissimum instar Nebulæ.

Pituitosi cum frigidi sint, habent vrinam albam, acquosam, et tenuissimam, quod si crudi succi qui solent generari à debiti calore, misceantur cum vrina, tunc min gitur crassa, et cum multo sedimento, et etiam spumosa.

Melancolici, eadem ratione habent v-

rinam

rinam eodem modo Albam, sed in substantia crassiorem: nisi melancolia fuerit adusta, quia tunc vrina erit colorata, et mali coloris, vt liuida, vel nigra, & c. Sed etiam secundum Aetates variantur vrinæ, eo quia vrinæ infantium, vergunt ad Albedinem, id est ad colorem lactis, et hoc fit duplici de causa, primo ratione nutrimenti, nempe lactis, secundo propter magnam, et excedentem humiditatem suarum complexionum, hæbetantem naturalem calorem, et prohibentem, ne forti tinctura reddatur Vrina colorata: nota tamen quod Auicenna 2. 1. doctrina 3. capitulo primo, dicit, quod significatio vrinæ puerorum, maxime infantium est parua, et iudicium quod sumitur ab ea est incertum, duplici ratione primo, quia nutriuntur lacte, quare trahunt ad Albedinem, vnde si medicus ex Albedine vrinæ, indicet indigestionem, et frigiditatem complexionis infantium errat, secundo quia bilis, aut sanguis, qua tingitur, et coloratur vrina in pueris, quiescit, et submersa est, ac remissa à nimia humiditate illorum, tertio quia debilitas naturæ infantium, & somnus longus, destruunt in eis

signa

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5737/A/1

ſigna digeſtionis, ex debilitate enim ſuarum partium, non poſſunt bene moueri, vnde ab ocio generantur multa excrementa, et calor non poteſt vigorari, et operari.

Iſaac part. 5. lib. de vrinis. Auic. 2.1. doct.3.c.9

Puerorum, vrinæ in ſubſtantia ſunt craſſiores quam vrinæ Iuuenũ: et ratio eſt, quoniam cum vrina miſcentur humores craſſi, et crudi, qui generantur in pueris, ex nimia copia, et multitudine ciborum, cum commedant plus iuſto, et ideo in pueris, reperitur maxima copia cruditatum, ſecundo in quantitate, vrina in pueris eſt in maiori copia quam in iuuenibus, eadem ratione: tertio in colore non ſunt ita coloratæ, ſed magis vergunt ad albedinem, eo quia cum pueri excedant in humiditate, & ratione cruditatum, ſanguis illorum ſit valde acquoſus, et ſeroſus, non eſt igitur mirum ſi à tali ſanguine vrina reddatur parum colorata, et eo magis, quia à nimia humiditate puerorum, hebetatur eorum calor extenſiue, id eſt in operando, et ſic generatur ſanguis, et bilis acquoſa, et parum colorata.

2. prog. 33

Quod autẽ in pueris vrina ſit craſſa, docet Hipo. dũ dicit in pueris Vrina Aquoſa deterrima eſt, et ratio eſt, vt ibi docet Gal. quia in pueris vrina ſua natura eſt craſſa,

pueri

pueri enim omnia celerrime cōcoquunt, nō solū vrinas, sed alui excremēta incrassant.

Iuuenum vero vrinæ in substantia sunt mediocres, et in colore magis coloratæ, et ratio est, quoniam cum Iuuenes sint sicciores, quam pueri, et siccitas sit lima caloris, hinc etiam factum est, vt calor iuuenum extensiue, maior sit, et fortior, id est magis actiuus, et ideo fortius operatur, quare à calore magis actiuo generatur maior copia bilis, et sanguinis, et sanguis erit magis perfectus, et à fortiori calore magis coloratus, quare et vrina mixta in venis cum tali sanguine, et à fortiori calore alterata, quid mirum si apparet magis colorata, et aurea, et quasi ignea, vt dicit Auic. quia ergo iuuenes plus participant de sanguine calido, quā cæteræ ætates, ita quoque iuuenibus vrinæ sunt magis coloratæ, quā in alijs ætatibus, et si Gal. quandoque dicat vrinam iuuenum tenuem esse in substantia, dicatis quod non intelligit vt absolute sit tenuis, vt perperam quidam crediderunt: sed comparatiue, in comparatione ad vrinas puerorum, vt patet ex verbis Galeni.

loco citato.

2. progn. com. 34.

Vrinæ Senum in colore vergunt ad Albedinem, in substantia sunt tenues: hoc autē

in illis

in illis fit duplici ratione, primo quoniam cũ in eis debilis ſit calor, et à debili calore diminuta fiat cõcoctio in diminuta cõcoctione, ac quoſus generetur ſanguis, ita quoq; et vrina mixta cũ tali ſanguine, erit parũ colorata, et cũ à debili calore parũ ſit alterata, ideo in ſubſtãtia erit tenuis: ꝙ ſi quãdoq; vrina in ſenibus craſſa excernatur, dicatis hoc fieri per admixtionẽ crudorũ humorũ, cũ enim in ſenibus imperfecta fiat concoctio, ideo in eis quã plurimæ generãtur ſuperfluitates, et humores crudi, craſſi, et viſcidi, qui mixti cum vrina, reddunt illam craſſam, quandoque etiam multam, et cum copioſo ſedimento craſſo in fundo matulæ.

Auic. 2. 1. doct. 3. cap. 10. Gal. lib. de Vrinis cap. 38.

Sed etiam ſecundum diuerſitatum Sexuum, diuerſæ, ac variæ minguntur vrinæ: Mulierum vrinæ in ſubſtantia ſunt magis craſſæ, in colore magis Albæ, et minus Coloratæ, quam vrina virorum: ratio huius eſt, primo quoniam cum viri calidiores ſint, et ſicciores fœminis, ideo in eis reperitur maior copia ſanguinis optimi, ita et vrina in viris erit magis colorata: in Mulieribus vero propter frigiditatem ſuæ complexionis, et debilem calorem, et diminutam concoctionem, Vrinæ ſunt minus coloratæ, cũ in eis generetur

retur sanguis magis acquosus, et à debili calore vrina sit minus alterata: hinc etiam factum est, vt in substãtia sint crassiores, quia à diminuta concoctione generantur in Mulieribus quam plurimæ superfluitates, et crudi humores, qui vbi simul cum vrina deferantur reddunt illam craßam, et vt sit minoris pulchritudinis, id est minus splendida, et lucida quàm vrinæ virorum, et quandoque apparent cum multo sedimento crasso, cum Mulieres sint valde excrementosæ: quod si aliqui dicant vrinas Mulierum, ob diminutam concoctionem in substantia esse tenues: dicatis hoc per se esse verum, sed per accidens, ob multitudinem excrementorũ, & crudorum humorũ reddi crassiores.

Isaac part. 5. de vrinis Actuarius lib 2. de caus. c. 7.

Sed an vrina in Mulieribus Vtero gerentibus, diuersæ sint, ac variæ, ab vrinis Mulierum non prægnantium, est grauissima difficultas: cum quam plurimi crediderunt, nullam eße diuersitatem, & ex vrina impossibile esse cognoscere Mulierem prægnantem: Sed Auicenna ostendit vrinas prægnantium diuersas eße à non prægnãtibus, primo in substantia, eo quia vrinæ prægnantium sunt clariores, & tenuiores: Sed contrarium dicit paulo supra, dum dicit

2. 1. doct. 3. cap. 10.

quod

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5737/A/1

cap. 3. quod sunt turbulentæ similes vino corrupto, secundo dicit quod in earum superficie apparet nebula, tertio in colore est similis aquæ decoctionis pedum animalium, scilicet ad colorem citrinum, adeo vt secundum sententiam Auic. vrinæ prægnantium, sunt magis coloratæ, quam non prægnantium: hoc autem arguit maiorem caliditatem illarũ partium: ratio vero cur partes, in quibus continetur vrina sint magis calidæ in prægnantibus, est ratione fœtus, et ideo quarto loco talis vrina in colore est irina, id est similis iridi, seu arcui cælesti, qui triplicem, et varium habet colorem: quinto apparent in vrina prægnantium sedimenta similia gossipio carminato, seu veluti lana carpinata, sexto, et vltimo corpuscula quædam valde minuta, veluti grana, per vrinam prægnãtis ascendentia, et descendentia.

Quibus vero signis cognoscamus nos, an Mulieres vtero gerant primis, vel vltimis mensibus, docet Auic. dum sic dicit: quod quando color uiridis in vrina apparet valde sensibilis, et manifestus, tunc illa mulier est in principio suæ impregnationis, sed vbi vrina in colore sit rubea, significat mulierem vtero gerentem, esse in vltimis mensibus, &

eo loco cap. 10.

bus, & propinquam partui, præcipue si turbantur cum mouentur: Sed vrinæ parturiẽtium magna ex parte in colore sunt nigræ, et in ea apparet veluti Atramentum, & sordicies, hæc Auic.

Ista tamen sententia Auic. est valde voluntaria, nec apparet vera in prægnantibus ipsis, quando quam plurimas vidimus prægnantes, cum optima, et sana vrina, sine dictis signis: quare cogor damnare illorum Medicorum, ne dicam Empiricorum ignauiam atque imperitiam, qui ex vrina fatẽtur se cognoscere prægnantes Mulieres, cum tamen hoc sit impossibile, et si quandoque in prægnantibus vrinæ appareant diuersæ, ac variæ, ab vrinis sanorum, dicatis hoc fieri vitio alimentorum, eo quia prægnantes Mulieres, magna ex parte vescuntur malis cibis, & mala victus ratione, quorum ratione factum est, vt aliquando, quam plurimæ generentur cruditates, quæ mixtæ cum vrina reddunt vrinam crassiorem, turbulentam, et cum sedimento crasso, præsertim cũ degant vitam ociosam, et supprimantur menses, hoc tamen non est perpetuo verum, quoniam multæ prægnantes, quæ vtuntur optima victus ratione, et in eis optima fiat con-

coctio, vnde pauca generantur excrementa, et vrina mingitur optima, quare nullum erit certum ſignum, quo certe poſſimus cognoſcere, et præſagire ex vrina, mulierem eſſe prægnantem: et eo magis hoc idem confirmatur, quoniam ſi ex vrina impoſſibile eſt cognoſcere primo, et per ſe niſi diſpoſitionem venarum, aut illarum partium, per quas e-
lib. 1. c. 1. *ducitur vrina, vt diximus ſupra, cum fœtus ergo in prægnantibus non contineatur in venis, nec in renibus, aut in vretere, vel in veſica, ergo ex vrina non poſſumus cognoſcere mulierem eſſe prægnantem: quod ſi in prægnantibus vrinæ appareant craſſæ, turbulentæ, in colore albæ, cum multo ſedimento, hoc non arguit adeſſe fœtum, ſed ſolum eſt ſignum cruditatis, et diminutæ concoctionis; cum talis ergo vrina, ſæpe ſæpius appareat in non prægnantibus, non erit igitur ſignum mulieris prægnantis, vt perperam creditur.*

De Differentijs, Cauſis, & Iudicijs vrinarum in febribus. Cap. VIIII.

C*Vm vrina ſimul cum ſanguine, & humoribus mixta ſit in venis, hinc etiã*

factum

factū est, vt indicet, atque demonstret dispositionem venarū, et humorum existentium in venis, et cum febres præsertim putridæ ortū ducant ex humorum putrefactione, vel vt nos dicebamus ex eorumdem tantum super excalfactione, ideo et vrina cōsideranda est in febribus, tanquam signum demonstratiuum, quæ primo, et per se nobis ostendit, naturam, et essentiam ipsarum febrium, secundo tempora vniuersalia illarum, et cum febres aliæ accēdantur in spiritibus, vt ephemera: Quædam in humoribus, vt sunt febres, quæ communiter putridæ dicuntur, vel tertio in partibus solidis, vt Hectica: ita quoque ex vrina facile nos cognoscimus (vt fatetur cōmunis opinio) an febris sit Diaria, Putrida, vel Hectica, sicuti etiam ex eadem vrina cognoscimus, tempora vniuersalia ipsarum febrium: & cum ista Tempora vniuersalia in febribus continuis sint quinque, vt principiū, tempus inæqualitatis, Augmentum, status, & declinatio: ita quoque in febribus intermittentibus reperitur, & sextum tempus infebricitationis, & est totum illud tempus, quo æger est sine febre, quousque reuertatur altera accessio: ex Vrina igitur cognoscere possumus, an

febris ſit in principio, vel in augmento, aut in ſtatu vniuerſali, vel indeclinatione, & c. hoc autem quomodo cognoſcatur: Reſpondet communis opinio cognoſci per ſigna concoctionis, et cruditatis: toto enim tempore quo in Socrate febricitante, nulla apparet concoctio, ita vt vrina in ſubſtantia, colore, et Hypoſtaſi, apparet cruda, dicimus eſſe principiū vniuerſale illius febris, ſicuti quādo incipit apparere ſenſibiliter aliquod veſtigium, et principium concoctionis, eſt augmentum illius febris: ſed ſi in vrina appareant ſigna manifeſtæ concoctionis, febris erit in ſtatu vniuerſali, quod ſi vrina in ſubſtantia, et colore optime fuerit concocta, et appareat Hypoſtaſis alba, læuis, & æqualis, dicimus febrem illam eſſe in declinatione, et morbum neceſſario futurum eſſe ſalubrem, niſi magnus comittatur error.

Communis tamen iſta opinio, grauiſſimas patitur difficultates, eo quia docet experientia, et ſæpiſſime vrinam videmus tenuē in ſubſtantia, et in colore albam ſine Hypoſtaſi manifeſta, quare ſumpta indicatione à tali vrina, febris adhuc eſt in principio vniuerſali, quod tamen eſt falſum, eo quia ſanatur Socrates, cum tali vrina, et cum mor

bus

bus non possit sanari nisi indeclinatione vniuersali, tali, ergo ex vrina non cognoscimus tempora morborum: eteo magis confirmatur, quia quandoque in febribus, vrina mingitur optima, et perfectissima, quare sunta indicatione à tali vrina, febris erit in vltima parte status, aut indeclinatione, quod tamen est falsum, quia vt certo cognoscimus ex seuitia simptomatum, et magnitudine morbi, febris est in augmento, et non indeclinatione: ergo ex vrina nō cognoscimus tēpora vniuersalia morborum: augetur secundo difficultas, quoniam cum optima, et perfectissima vrina moritur æger quādoque, ergo optima, et perfectissima vrina, non significat morbum fuisse superatum à natura, cum natura superetur à morbo: cogimur igitur fateri, nos non posse tuto ex vrina, præsagire, et cognoscere tempora vniuersalia morborum, cum res ipsa in Praxi secus contingat, quam doceat communis opinio: Sed quomodo in febribus, variæ, ac diuersæ appareant vrinæ nunc erit declarandum.

In febre Ephemera, mingitur vrina valde similis vrinæ sanorum, vel valde parum alterata in colore, vt docet Gal, et ratio hu- 1. ad glau. cap. 2. 1. diff. feb. cap. 8.

ius est, quoniam cum vrina mixta sit cum sanguine, et humoribus in venis, ideo tantum est signum dispositionis venarum, & humorum, qui sunt in venis, quare dum alterantur humores, necessario etiam alteratur, et immutatur vrina, sed cum febris Ephemera non sit passio humorum, sed solum spirituum, cum sit caliditas accensa in spiritibus, quæ accendi solet ab ira, labore, tristitia, vigilia, inedia, & c. similia, quæ apta sunt accendere spiritus, hinc etiam factum est, vt vrina, aut nullam patiatur alterationem, vel quod parum mutetur ab vrina sana, & ista mutatio fiat solum in colore, eo quia augeatur calor vrinæ, & mingatur colorata plus iusto, et ratio huius est, quoniam cum in febre Ephemera, calor auctus sit plus debito, non est ergo mirum si ab aucto, et intẽsiori calore, vrina reddatur magis colorata, color enim facile alteratur, & immutatur: licet Gal. dicat in febre Ephemera, quæ ortum ducat à bubone, vrinam mingi albam, quæ nam sit ratio huius diuersitatis, difficile est animaduertere, nec laudo illorum expositionem, qui dicunt hoc fieri, eo quia bilis à qua vrina redditur colorata, à natura transmitti ad bubonem, tanquam ad partẽ dolen-

1. ad glau. cap. 3.

dolētē, et inflāmatā, ideo vrina mingitur sine colore, sed cū pauca copia bilis, et sanguinis transmittatur ad bubonē, et maxima portio remaneat in venis, ideo non est credendum vrinā hac ratione reddi albam, et quasi sine colore, cū tāta copia sanguinis, et bilis adhuc sit in venis, vt videatur apta posse reddere coloratam maximam copiam Vrinæ.

Sed in febribus putridis, vrina qualis excernatur, docet Gal. quod in febre Ephemera prima die vrina apparet cōcocta, et similis vrinæ sanorū, sed in febribus putridis maxime propriū inditiū, est febriū ex humoribus cōsistētiū, in prīcipio vrinæ cruditas, atq; obscura cōcoctio: vbi ergo in Socrate febricitāte, appareat primo die vrina optima, et sana, dicatis febrē esse Ephemerā, sed si mingatur vrina cruda, credendū est febrē esse putridam, vt enim docet Gal. primæ vrinæ, in tali febriū genere, vel penitus crudæ, vel obscuræ concoctæ existunt, magnum enim atq; insigne iudicium concoctionis, in primis vrinis nūquam existit, per huiusmodi febres, nisi à Diarijs in has transeatur: hæc Gal.

1. diff. feb. cap. 8. & 9

cap. 9.

Sed rursus dicetis vos, cum febres humorales sint in multiplici differentia videndum igitur est, quæ nam Vrinæ mingantur in

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5737/A/1

1. ad glau. c. de quotidiana.

tur in Quotidiana, quales in Tertiana, in quartana, et in sinocho: in Quotidiana vrina qualis sit, hijs verbis docet Gal. Quotidianis vrinæ, vel tenues sunt, et albæ, vel crassæ, et turbidæ, et rubeæ.

Vrinæ enim in principio vniuersali ipsius febris, albæ sunt tenues, et aquosæ, ratione obstructionis: cum ista febris ortum ducat, ab humore pituitoso, crasso, viscido, ideo à crassitie illius humoris, viæ per quas educitur vrina, obstruũtur, quare quod crassius est, cum non possit per vrinas euacuari, id solũ quod aquosum est, et valde tenue pertransit, et hac ratione primis diebus in febre quotidiana vrina mingitur tenuis, et parum colorata, sicuti etiam ob admixtionem ipsius pituitæ, remittitur color ipsius vrinæ, sed in augmẽto vniuersali ipsius febris quotidianæ, dũ humor pituitosus cõcoquitur à natura, et extenuatur, tũc partes illæ liberãtur ab obstructionibus, crassorumq; humorũ portiones aliquæ simul cum vrinis excernũtur, et ideo tunc temporis minguntur vrinæ crassæ, et turbidæ: quandoque etiam in statu excernuntur rubeæ, quando scilicet crassa pituita per adustionem putrescat, quod enim aduritur rubeum fit: dicatis etiam quod in

Quo-

Quotidiana vrinæ excernuntur in maxima copia, eo modo quo nos diximus supra: similiter, et spumosa apparet, eo quia ex crudis succis à debili calore generantur flatus, qui pariunt spumam: tertio in tali vrina apparet copiosum, et multum sedimentum crassum, quod est portio crudorum humorum, à quibus oritur quotidiana, sic docet Gal. & alibi dicit in quotidiana vrina in ipsis primis diebus tales sunt, quales quartanis incipientibus adsunt.

lib. 1. de quãtitate vrinæ.

2. progn. cum. 26.
2. de cris. cap. 5.

In tertiana, vt docet Gal. Vrinæ sunt in colore flauæ, vel subruffæ: hoc autem pendet ab adurenti, et excedenti caliditate, et ex abundantia sanguinis biliosi calidissimi, in substantia talis vrina erit tenuis, et Hypostasis quæ subsidet in vrina erit in colore flaua, vt fatetur idem Gal. hæc autem vera sunt, in tertiana exquisita, et primis diebus, materia existente cruda, quia quo magis cõcoquitur, eo magis in substantia crassescit, et remittitur in colore.

1. ad glau.

2. progn. com. 26.

Sed si tertiana notha fuerit ex permixtione bilis, et pituitæ, tunc vrina non erit adeo colorata, et in substantia ratione pituitæ, & crudorum humorum, erit aliquantulum crassa.

In

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5737/A/1

2. de cris. cap. 4. *In Quartana vero vrina mingitur, vt dicit Gal. Alba, Tenuis, & Aquea: hoc autem fit eadem ratione obstructionis, sicuti in*
lib. de vrinis, cap. 5. *quotidiana, sic idem docet Gal. dum dicit interdum vrina tenuis, et alba significat obstructionẽ epatis, vt in ijs qui laborant quartana, grossicie enim sua melancolici humores obstruentes vias, solent huiusmodi vri-*
1. ad glau. *nas efficere, sed alibi dicit Gal. in Quartanis, vrinæ variæ sunt, sed crudæ omnes ratio vero huius est, quare scilicet vrinæ in quartana sint adeo variæ, vt quandoq; subrufæ aliquando albæ, mingantur, licet semper tenues sint & crudæ, et ratio est, quoniã cũ quartana à diuersis fiat humoribus, nẽpe vel à sanguine fæculento, et melancolico, vel à bile adusta, ideo et vrinæ variæ sunt.*

10. meth. med. c. 5. & 6. c.c. *In sinocha febre, vtq; ortũ ducit à sangui ne putrescente in venis, vrina mingitur rubea, eo quia sanguis per putrefactionẽ, ab excedẽti calore aduritur, et per adustionẽ crasse scit, et redditur valde rubeus, ideo et vrina mingitur rubea, et crassa, sicuti in sinocho sine putredine, vrina similis est vrinæ Ephe-*
9. med. c. 4 *meræ, eo quia non est adeo rubea, nec crassa ut in sinocho putrido.*

Paulus lib. 2. c. 27. *In febre Ardẽti, seu causonide, vrina ap-*

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5737/A/1

paret rubea, et subtilis: rubea ob maximū excessū caloris: si enim vrina redditur colorata à calore, ergo ab intēsiori calore, magis redditur colorata, et cū in febre Ardenti, calor sit intensissimus, non erit igitur mirum si vrina mingatur valde rubea, et colorata.

In Hethica vero vrina qualis mingatur, declarauimus nos supra, dum erat sermo de vrina pingui. lib. 2. c. 5

De facultatibus, & vsu ipsius vrinæ. Cap. X.

PErtractauimus hactenus, de differentÿs, causis, & iudicÿs vrinarum, sed vt ista materia de vrinis, omni numero sit cōpleta, et absoluta, adhuc duo de vrina veniunt consideranda, primo cuius nam facultatis sit vrina: secundo de vsu ipsius vrinæ in medendis humani corporis affectibus.

Quoad primum quæsitum Respōdet Gal. quod omnes vrinæ, facultate sunt calidæ, sed plus tamen animalium calidorum, minus autem frigidorum, licet enim vrina generetur ex bibito humore excalefacto simul in corpore, & biliosæ non nihil substantiæ adepto, tamē vrinæ differunt inter se pro lib. 10. de simp. med. facult. cap. de sudore.

diuer-

diuersitate temperamenti, ætatis, et ambientis nos aeris temperie: addatis etiam vos, et pro diuersa victus ratione: vrina tamen hominis (de qua nos hic loquimur) omniũ prope aliorum animalium est imbecillima, habet tamen facultatem, et vim abstergendi, quod probat Gal. exemplo fullonum, qui sordida vestium, cum vrina expurgant, atque abstergunt.

Sed quibus affectibus apta sit mederi, nũc nobis est declarandum, vt deueniamus ad secundum quæsitum, ad hoc autem Respondeo, quod vrina se habet, veluti medicamentum, aut sumpta in potu, vel extrinsecus adhibita: primo modo in potu sumpta, quibus morbis conueniat, docet Dioscorides, dum
lib. 2. c. 74 sic dicit: humanam vrinam suam cuique bibere contra viperæ morsus, ac venena incipientemque aquam inter cutem proderit, scorpionis, viperæ marinorum draconisque morsus ea conuenientissime fouentur: Pueri impubis epota vrina, orthopnoicis auxi-
10. simpl. medi fac. c. de vrina. liatur: Sed Gal. deridet istud medicamentum, dum sic dicit, nam vrinas illas degustare plane est abominandũ, cum ne pueri quidem vrinam, vir quidem honestus vita pariter, ac moribus, ebibere sustinuerit, cum

pestifere

pestifere ægrotaret in Syria, vbi cum multi vrinam puerorum simul, et virorum hausissent, se se hinc sanatos credebant; et infra sic dicit, at vrinam pueri Orthopnee grastia ebibere, necessarium non est, cum sint et alia medicamenta, quæ huic medeantur affectui: quin cum bibisset quidam, affectu liberatus non est, vt non eximium quid præter alia possideat: hec Gal. licet Auic laudet potum vrinæ in orthopnea, et eius potu multos fuisse sanatos. 2. lib. ca. non cap. proprio.

Sed Extrinsicus adhibita, multis affectibus opitulatur Vrina: vt enim docet Dioscorides, Pruritus, et lepras nitro addito, expurgat, sed etiam vetus vlcera capitis manantia, furfures, psoras, et feruidas eruptiones, multo magis abstergit: nomas, & præcipue genitalium coibet: auribus infusa manans pus supprimit, decoctaque in calice mali punici earum vermiculos abigit: Decocta in æreo vase cum melle, emendat cicatrices, argema, caliginesque, quod in vrina subsidet illitu ignem sacrũ mitigat, ferue factum cum Cyprino inditumq; vuluæ dolores mulcet, strangulatus læuat, genas deterget, oculorum cicatrices expurgat: hæc Dioscorides: Sed clarius hoc idem docet lib.2.c.74.

Gal.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5737/A/1

lib. 10. simp. med facult. c. de vrina.

Gal. dum dicit Vrinæ vim abstergendi cum medici conspexissent Psoras, et lepras, ea detergunt, perfunduntque vlcera, tum multa humiditate, tum sordibus, & impuritate scatentia, ac multo magis vbi putridum quiddam obtinent: sed et pudendis, vbi sic afficiuntur vrinam infundunt, et auribus pure fluentibus: quin et Achoras, et furfures, ea curant, capiti identidem infundentes: at nos hæc facere odimus potius, cum ad manũ sint quæ illis conducunt alia medicamina, at vlcera digitorum pedis, maximeque ex illisione, atque offensione essent inflicta, sæpenumero, vbi nimirum phlegmone carerent, vrina curaui, in seruis: et hominibus rusticis, quos iter ingredi absque medicis erat necesse, nam et si alium ruri sine medico agentem, vrinam vlceribus perfundentem audissem, non vetui, vbi scilicet in partibus thorace inferioribus, vsque ad imos pedes vlcus constitisset, siquidem vlcera, aut capitis, aut faciei, vrina perfundi sinere auersabar: hæc Galenus.

Quę à Medico obseruanda sint, in inspectione vrinę. Cap. XI.

TRia sunt, quæ debet medicus considerare, et obseruare in inspectione vrina,

næ, ad hoc, vt tuto, et libere possit præsagire: primũ ex parte vasis, secundum ex parte ipsius medici, tertium ratione ipsius vrinę.

Quoad primum vas illud in quo recipi debet vrina, multas requirit conditiones, vt vrina recipiatur in vase cõuenienti, et opportuno: prima, vt sit vitreum, secunda vt non sit ex omni uitro, sed lucido, et subtili sine vllo colore, quia si fuerit crassum, et nigrum, vel alterius coloris, aut sordidum, et non valde bene ablutum, non tuto poterit medicus ex tali Vrina existente in tali uase præsagire, et cognoscere, ea quæ debet: tertio ut uas in quo recipi debet Vrina, sit figuræ oblongæ, et rotundæ in fundo, ad uesicæ formam sine angulis, aut aliqua in æqualitate in fundo, ne Vrina, et Hypostasis à tali in æqualitate diuellatur, sicuti sunt uasa illa, quibus communiter utimur, quare in alijs uasis Vrina non potest bene, et commode considerari à medico. Auic. 2. 1. doct. 3. c. 1 Actuarius lib. 1. c. 1.

Ex parte uero ipsius medici multa sunt à medico obseruanda, primo ut Vrinam in die, et non in nocte inspiciat, ne decipiatur lumine lucernæ, sed inspicienda est in loco claro, et luminoso: cauendum tamen est ne radius solis super Actuarius lib. 1. de iudicijs vrin. cap. 2. Auic 2. 1. doct. 3. cap. 1.

eam

eam cadat, immo ab ipso tegatur, quia in apparentia diuersificat colorem, et substantiā, & visum dispergit: secundo cum Hypostasis sit læuis, & quandoque diuulsa, vt vix appareat, ideo semper pannum in parte inferiori ipsius vasis ab extra ponendum erit, vt actio visus ibi terminetur, & possit optime cognoscere ea, quæ resident in vrina.

Auic. 2. 1. doct. 3. c. 1.

Sed respectu ipsius vrinæ, quam plurima debent obseruari, primo vt vrina, quæ considerari debet à Medico, non sit nocturna, id est facta in nocte, sed colligatur prima vrina, quæ mingitur summo mane, et ratio est, quia tunc temporis completa est, et perfecta tota digestio, ideo et vrina est melius alterata, et concocta, quam quo vis alio tempore, & hac ratione certius iudicat super dispositionibus corporis quam si alio tempore fuerit collecta: quod si Isaac contrarium dicat, quod scilicet vrina noctis certioris est significationis quam diei, cum melior fiat concoctio in nocte, quam in die: dicatis ad istam difficultatem nullam esse cōtradictionem, quoniam Isaac non laudat vrinam nocte emissam, sed nocte genitam, & mane emissam, completo somno, & concoctione. Hic tamen notandum est, quod licet vrina

lib. de vrinis, part. 5.

quæ

quæ mingitur summo mane, melior sit, & ex tali vrina posit medicus certius præsagire, quam ex vrina alio tempore collecta, nō tamen negat Auic. inspiciendas esse à medico, & nocturnas, & diurnas vrinas, vt possit cognoscere an vlla fiat diuersitas in vrina, in substantia: colore, & Hypostasi.

Secundo debet medicus considerare, ne vrinam inspiciat illius, qui præterito die ieiunauerit, eo quia ex tali vrina nihil tuto poterit præsagire, cum talis vrina ex inedia valde redditur colorata, sicuti nec vrina debet esse illius, qui comedit, aut bibit rem tingentem vrinam, sicuti si quis sumpserit crocum, reubarbarum, aut aliud medicamentum, aut olera, & c. similia, quæ apta sunt immutare naturalem colorem ipsius vrinæ, ex tali vrina nihil potest medicus cognoscere: similiter nec sit vrina illius, qui se exercuit motibus, aut operationibus, quæ vrinæ colorem mutant: vt exercitium, labor, vigiliæ, aut ira, vel timor, medicus enim in ÿs ex vrina nihil tuto poterit præsagire.

Tertia conditio, quod vrina post spatiū vnius horæ, postquam fuerit micta, non debet amplius à medico considerari, vt dicit Auic. & ratio est, quoniam ab aere ambien te al- loco citato.

te alteratur vrina, et mutatur non solum in colore, sed etiam in substantia, et Hypostasi: notandum est tamen, quod nec etiam statim quod micta est, inspicienda est à medico, eo quia Hypostasis, et contenta in vrina, adhuc non resident in fundò, et non apparent, ideo vrina aliquãtulum debet quiescere antequam inspiciatur à medico, sed non tamen longo tempore, quoniam dicit Isaac oportet vt vrina videatur cum exeat à vesica, antequam ab aere corrumpatur: & si dicatis mingitur quandoque turbida, et statim clarescit, et e contra, ergo statim quod micta est vrina videnda erit à medico,: Respondeo quod voluit Auic. horam potissimam inspiciendi vrinam, esse postquam fecerit residentiam, non tamen intẽdit proibere inspectionem eius pluribus vicibus, vt per hoc sciatur, quæ perseuerat, et quæ trãsmutatur cito, vel tarde in substãtia, vel claritate, et an vrina mĩgatur cũ spuma nec ne.

lib. de vrinis part. 5.

Quarta vt vrina tota colligatur integre, in magno vrinali, sic quod nulla eius portio effundatur: et ideo dicit Isaac, colligi inquã debet vrina tota semel, et in vno vase, ita vt quæ vnica vice mingitur, colligatur in vno vase, et nõ in multis: et ratio est, quoniã melius

Auic.

loco citato.

melius tota, quam pars poterit actionẽ natu ræ significare, quod si æger sæpius mĩgat, tũc recipi debet in diuersis vasis, et nõ in vno.

Quinta obseruandum est, vt nec sol, nec ventus, tangat vrinam, ne perturbetur, aut congeletur: ventus enim sua frigiditate vri nam perturbat, cum enim partes ipsius vrinæ, à naturali calore sint vnitæ, ideo à frigi ditate ambientis, et à vento dissoluũtur, & sic vrina redditur turbida, vt patet in hieme, quod vrina à nimio frigore statim quod micta est, turbatur, et igni apposita redditur clara: Sol vero alterat vrinam, subtiliando eius substantiam, sua caliditate, sicuti et ignis: quare hic vnũ debetis obseruare, quod vrina nõ debet conseruari adeo iuxta ignẽ, vt ab igne possit alterari, eo quia aliquando vrina mingitur turbulenta, et flatuosa, & spumosa, quæ vbi exponatur igni, adeo inca lescit, vt flatus illi resoluantur, et sic vrina cum non amplius remaneat in esse suo, decipitur, postea medicus circa eius iudicium, & significationẽ, quare vbi vrina fiat turbida, et iuxta ignem posita reddatur clara, dico ꝙ medicus ex tali vrina cũ alterata, et mutata sit ab igne, nihil tuto potest præsagire.

Auic. Actuarius lib. 1. de indicijs vrinarum. c. 2

Sexta vt vrina postquam fuerit emicta,

 quiescat

quiescat in proprio vase, et non moueatur, eo quia exagitatione, et motu non solum alteratur, et corrumpitur quandoque, sed etiã Hypostasis diuellitur, et redditur disunita, necesse est etiam, vt vas in quo conseruatur vrina, cooperiatur, vt non solum conseruetur ab aere ne alteretur, et resoluatur paucus ille calor, qui reperitur in vrina, sed etiã ne aliquod excrementum, aut terra, vel puluis, ingrediatur vas, et misceatur cum vrina, et alteret, et immutet, vnde medicus nõ possit tuto præsagire, et cognoscere ex tali vrina, ea quæ debent cognosci: neque etiam de vase mutetur in vas, ne forte aer, immutando eam corrumpat, et ne etiam à tali agitatione spuma, si fuerit in vrina dissoluatur, vnde postea medicus non possit tuto præsagire.

Quibus signis, vrina distinguatur à cæteris liquoribus, & an cognosci possit à Medico, ne decipiatur. Cap. XII.

2.1.doct.3 cap. 1. & 12. D*ocet Auic. cognoscere, ac distinguere vrinam ab aliјs liquoribus, sibi similibus, vt à lisciuio, hydromelle, decoctione*

ficuum,

ficuum, & c. eo quia vrina quanto magis visui aproximatur, tanto spissior apparet, et quo magis distat, apparet magis clara, et tenuior, sed cæteri liquores contrario modo se se habent, quo enim propinquiores sunt visui, eo magis clariores, et tenuiores apparẽt, sicuti quo magis distant à visu, crassiores videntur, hoc autem verum est, seruata debita distantia.

Secundo debet medicus vrinam adeo sibi appropinquasse, vt etiam eius odorem sentire possit, ex odore enim, facile poterit medicus distinguere vrinam, à cæteris liquoribus.

Sed vrinam hominis ægrotantis, posse cognoscere, ac distinguere ab vrina aliorum animalium, dico quod est impossibile, et quã facile decipitur medicus, sicuti etiam deciperetur Hipo. et Gal. quare derideo medicos illos, ne dicam imperitos qui profitentur se hoc facile posse cognoscere, ex sola inspectione vrinæ, cum tamen hoc sit impossibile, eo quia in multis morbis mingitur vrina, qualis est iumentorum, ac diuersorum animalium vrina, vt docent Hipo. Gal. & Auic. quingentis in locis.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5737/A/1

An in febribus, consideranda sit Vrina à medico.

Cap. XIII.

GRauiſsima oritur difficultas, an poſsit medicus ex vrina, in ipſis febribus, aliquid tuto præſagire, ita vt in febribus conſideranda, et inſpicienda ſit vrina, veluti ſignum Demonſtratiuum, et certum.

Ratio dubitandi eſt, quoniam Quatuor neceſſario, et principaliter cōſideranda ſunt, in ſingulis febribus, ab ipſo medico: Primo eſſentiam, & quidditatem ipſius febris, an ſcilicet ſit Ephemera, Putrida, aut Ethica: Et ſi fuerit Putrida, an Quotidiana, Tertiana, Quartana, aut Sinocha: & rurſus an continua, vel intermittens: Secudo ſalutem, aut mortem, id eſt an illa febris ſit ſalubris, vel læthalis: Tertio longitudinem, et breuitatem, ſcilicet an futura ſit longa, vel breuis: Quarto magnitudinem.

Quæritur igitur, ſi vrina in febribus, inſpicienda eſt veluti ſignum Demonſtratiuum, an ex vrina poſsibile erit cognoſcere iſta quatuor.

Dubi-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5737/A/1

Dubitatur de primo, quoniam impossibile est ex sola vrina cognoscere genus febris, nec aliquis est, qui audeat, ex sola inspectione vrinæ, iudicare febrem esse tertianã, exquisitam, vel notham, sinochon, aut quotidianam: et eo magis, cum vrina pro vt cõmuniter creditur, soleat variari, et immutari, pro diuersitate Temperamenti, ætatis, regionum, sexus, et victus: et hac ratione factum est, vt non in omni tertiana, sit eadem vrina, nec in omni quotidiana, eadem semper mingatur vrina: quare cum vrina nõ semper sit eadem in omni Tertiana, nec in omni Quotidiana, et c. vt docet experiẽtia, non igitur tuto poterimus ex vrina, cognoscere essentiam, et spetiem morbi: et eo magis cum sæpissime contingat, vt in diuersis febricitantibus eadem febre, Tertiana, aut Quartana, & c. non eadem mingatur vrina, sed diuersæ, ac variæ vrinæ, cuius quidem rei argumentum est, non dari Vrinam propriã ipsius Tertianæ, quæ conueniat soli Tertianæ, & non alteri febri, et ab ea sit inseparabilis: ergo vrina non erit Accidens proprium, & inseparabile ipsarum febrium, cum eadem vrina mingatur in diuersis generibus febrium: quare co

gimur aſſerere, vrinam eſſe accidens commune, et non proprium ipſius febris, et ideo nihil tuto, et certe, poterimus cognoſcere ex vrina circa naturam, et eſſentiam febrium: eo quia accidentia, quæ ducunt nos in cognitionem ſubſtantiæ, et quod quid eſt, ipſarum rerum, ſunt accidentia propria inſeparabilia, et non communia: quod autem vrina, non ſit Accidens proprium, et inſeparabile ipſarum febrium patet, quia non conuenit omni, ſoli, et ſemper, cum eadem vrina ſæpe ſepius conueniat, et appareat in Tertiana, Quotidiana & c. et in vna, et eadem febre, in diuerſis febricitantibus, diuerſæ, ac variæ mingantur vrinæ, pro diuerſitate temperamenti, ætatis, ſexus, & victus.

Dicendum eſt igitur, ſpeciem, et eſſentiã
1. aph. 12 morborum, non cognoſci, niſi ex ſignis pa-
1. de criſ c. 3. & 5. tognomonicis, quæ ſunt propria, et inſepa-
5. de locis aff. cap. 2. rabilia accidentia, quæ ſequuntur morbum, vt vmbra corpus: Signa vero aſſidentia, et mox apparentia hoc non faciunt, vt alibi
1. aph. com. 7. declarauimus: cum ergo vrina non ſit ſignũ patognomonicum, ſed commune in febribus, non poterit illarum naturam demonſtrare.

Quoad ſecundum, videtur quod ex vrina impoſſibile ſit cognoſcere, morbum eſſe

ſalubrem, vel læthalem: et ratiò dubitandi eſt, quoniam magna ex parte, in morituris mingitur vrina optima, et perfectiſſima in ſubſtãtia, colore, et Hypoſtaſi, qualis min gi ſolet in homine optime ſano, quare indicatione ſumpta à tali vrina, mòrbus erit ſalubris, et tamen ſequenti die cum tali vrina moritur æger: ſimiliter, et quandoque, immo ſæpe contingit, vt in morbo ſalubri, min gatur peſſima vrina, vt tenuis, vel turbida in ſubſtãtia, in colore ſubiugalis, liuida, aut nigra, ſine vlla Hypoſtaſi, quæ quidem vrina ſecundum communem opinionem eſt læthalis, et ſignificat futuram, et propinquã mortem, et tamen æger ille cum tali vrina ſanatur, et ſequenti die eſt ſine febre, vt quotidie millies obſeruamus omnes: ergo ex tali vrina, non poſſumus tuto præſagire ſalutem, aut mortem: quare ſic formanda erit ratio dubitandi: Vrina quæ dicitur læthalis, et ſecundum communem opinionem ſignificat futuram, et imminentem mortem, non eſt accidens proprium, et inſeparabile febris læthalis, et peſtilentis, vel mali moris, ſed potius eſt accidens, et ſignum commune, ergo non poterit ſignificare ſalutem, aut mortem, et morbum eſſe mali moris,

aut

aut ſalubrem: conſequentia eſt de ſe nota, quia hoc ſolum oſtendunt, et ſignificant ſigna, et accidentia propria, inſeparabilia, & non ea quæ ſunt communia, vt diximus ſupra: Antecedens probatur, quia ſi talis vrina eſſet propria febrium mali moris: ergo in omni febre mali moris, & lethali ſemper mingeretur talis vrina (ſi eſſet eius accidens, & ſignum proprium, et inſeparabile,) et talis vrina non appareret niſi in illis febribus, et in morituris, ſed hoc non eſt verum, cum magna ex parte in morituris, mingantur vrinæ optimæ, et perfectiſſimæ, et ec ontra quando quæ in febre ſalubri educitur vrina mala, quæ dicitur læthalis, immo, et ſæpiſſime videmus in homine ſano peſſimã vrinam, vt ſubiugalem, nigram, crudã, et tamen non eſt læthalis, nec ſignificat futuram, et imminentem mortem, cum ſit ſanus, et ſine febre, et actiones ſenſibiliter, et manifeſte non ſunt læſæ: ergo ex tali vrina non poſſumus tuto, et certe præſagire ſalutem aut mortẽ, cum appareat, et in morbo ſalubri, et læthali, in ſano, & ægro.

Quoad tertium: Dubitatur etiam, an vrina poſſit nobis demonſtrare, an febris futura ſit longa, vel breuis: cõmuniter dicitur

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5737/A/1

hoc posse significare, per signa concoctionis, & cruditatis, pro vt signa concoctionis, & et cruditatis nobis ostendunt Tempora mor borum vniuersalia, eo modo quo nos supra lib 1. c. 3. 4. & 6.
declarauimus: sed falsum est, ex vrina posse nos cognoscere, Tempora morborum, cum quandoque in principio vniuersali ipsius febris sæpe mingatur vrina perfectissima, & optime concocta, & quandoque indeclinatione, quando sanatur æger multoties vrina cruda mingitur, ergo ex vrina non cognoscimus Tempora vniuersalia morborum, vt fusius ibi explicauimus: et eo ma- lib. 1. c. 6.
gis, quia sæpissime videmus in febre longa, lib. 2. c. 9
et valde diuturna, vrinam concoctam, & perfectissimã, et tamen morbus perseurat, et illa febris cum tali optima vrina perseuerat valde lõga, & diuturna: si ergo dicetis vos, per signa concoctionis, et cruditatis in vrina, non possumus nos cognoscere, illius febris longitudinẽ, aut breuitatem, et quibus signis poterimus nos cognoscere morbũ esse in principio, vel in augmento vniuersali, aut in declinatione? Respondet Hipo. hoc facile cognosci ex magnitudine, et sæuitia simptomatũ: quia in prĩcipio, et indeclinatione vniuer 2. aph. 30.
sali ipsorũ morborũ omnia accidentia sunt

mitiora,

mitiora, & remissa: vbi vero augentur simptomata. et seuiora fiunt accidentia tunc cognoscimus morbum augeri, et consistere, quando vehementissima fuerint, sic docet Hipo. vbi morbus per acutus est statim extremos habet labores: exponit Gal. quia statim morbus ille extremus, est in summo vigore, et in statu vniuersali, quo tempore accidentia maiora, et seuiora sunt: sic enim docet Gal. Cum in acumine morbus fuerit, statim tum vltimos labores infert.

1. aph. 7.

8. meth. med. c. 3

Quoad quartum, certum est ex vrina, impossibile esse cognoscere, febris magnitudinem, quia quod febris sit magna, aut parua cognoscimus ex magnitudine simptomatum, et ex calore, qui vbi magnus sentiatur in vniuerso corpore, dicimus febrem esse magnam: sed quod vrina sit valde cruda, aut mala, non ostendit morbi magnitudinem, sed potius, vt communiter creditur, significat longitudinem, aut breuitatem, & febrem illam esse boni, vel mali moris.

Si ergo vrina, non est accidens propriũ et inseparabile, sed valde commune, et improprium ipsarum febrium, et ideo non possit nobis demõstrare essentiam ipsius febris, nec an sit salubris, vel læthalis, aut futura

sit

ſit longa, vel breuis, magna, aut parua: quid igitur poterimus ex ipſa vrina præſagire in febricitantibus ipſis: et qua ratione credendum erit, eſſe ſignum Demonſtratiuum? Et ſi vrina non oſtendit, nec demonſtrat cruditatem, aut coctionem humorum peccantium in venis, vt alibi declarauimus, cum quandoque immo ſæpiſſime in principio vniuerſali ipſarum febrium, mingitur perfectiſſima vrina, et optime concocta, et tamen peccantes humores ſunt crudi: & e contra ſanatur quandoque Socrates febricitans, cum vrina cruda, et tamen humores ſunt concocti cum ſanatur æger: ad quid igitur inſpicienda erit vrina à Medico, in febribus ipſis? Et ſi magna ex parte, et vt plurimum fallitur, et decipitur medicus ab vrina, quomodo fidendum erit vrinis? Et ſi ex vrina, nihil tuto poteſt medicus præſagire in febribus, cum iudicium deſumptum ab vrina ſit adeo fallax, vt frequentiſſime decipiatur, et res ſecus contingat, quam prædixerit medicus, non ſine rubore, et quandoque cum infamia, et deriſu aſtantium: quare ergo communiter dicitur ſignum proprium, et adeo proprium, et inſeparabile, vt quamplurimi medici, ne di-

lib. 1. c. 6

cam

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5737/A/1

cam impostores, Empirici, et circulatores, ex sola inspectione vrinæ, et si febricitantem non viderint, profitentur se morbum cognouisse, et cum maxima temeritate, & non sine maximo discrimine vitæ ægrotantis, audent præscibere medicamenta, et remedia?

Istæ igitur sunt rationes, quæ videntur omnino demonstrare, solam vrinam, aut nihil, aut valde parum, posse aliquid significare in febribus: sed potius considerandam esse solum, veluti signum Demonstratiuum, & certum, in morbis illis, qui sunt in illis partibus, per quas educitur vrina, vt diximus supra.

lib. 1. c. 1.

FINIS.

INDEX

INDEX EORVM QVAE IN HOC OPERE CONTINENTVR

Et Primo, Primi Libri.

Vrina

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5737/A/1

Q tione

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5737/A/1

Vrina

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5737/A/1

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5737/A/1

Vrina

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5737/A/1

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5737/A/1

INDEX EORVM QVAE CONTINENTVR IN SECVNDO LIBRO.

De

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5737/A/1

aut

Mulie-
Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5737/A/1

De

In ſin-

FINIS TABVLAE.

carta	linea	*Errores*	*ſic corrigito.*
6	3	de ſis.	3. de criſ.
28	18	1. de criſib. cap. 21.	1. de criſib. cap- 12.
37	21	2. 1. doct. 3, cap.	2. 1. doct. 3. cap. 6.
55	15	6. auho. 57.	6. apho.
132	6	muiata	mutata
146	3	animi	à nimia
155	11	vrinæ	vrina
187	1	ſicqna	aliqua

REGISTRVM.
ABCDEFGHIKLMNOPQ
Omnia ſunt Folia

ROMAE, *Excudebant Alexander Gardanus, & Franciſcus Coattinus Socij. 1587.*

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5737/A/1

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5737/A/1

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5737/A/1

18 –

Coll. compl.
G

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
5737/A/1